

Keskisen Uudenmaan Kehittämisyhdistys KEHU ry Ohjelma-asiakirja 2007-2013

25.9.2006

TIIVISTELMÄ	4
1. JOHDANTO	9
2. TOIMINTAYMPARISTÖ	10
Alueen kuvaus	10
Kaavatilanne Kehun toiminta-alueella	11
Toiminta-alueen raja	11
SWOT-analyysi	13
2. KEHUN ALMA-OHJELMAN TOIMINTAKAUDEN 2000 – 2005 ANALYYSI	13
Rahoituskehityksen riittävyys	14
Menneen ohjelmakauden tunnuslukuja	14
Hallinnon osuus	14
Hakijoiden oma rahoitus	14
Eri toimintalinjat	15
Rahoituksen kohdentuminen kunnittain	16
Rahoituksen jakaantuminen eri tyyppisille hakijoille	16
Rahoituksen jakaantuminen erisuuruisille hankkeille	17
3.9 ALMA Ohjelmakaudella opittua	18
3. MAASEUTUSTRATEGIAT	18
Kansallisen maaseutustrategian linjaukset	18
Tavoitteet toimintalinjoittain:	19
Alueellisen maaseutustrategian linjaukset	19
KEHU ry:n tavoitteet ohjelmakaudelle 2007 – 2013	20
4. TOIMINNAN PAINOPISTEALUEET	20
Miksi vesiaihe on tärkeä	21
Eurooppalaisia tuulia	21
Tuulet yhteen hiileen	21
Maaseutusopimus? Voiko sillä syventää kaupunkien ja maaseudun välistä yhteistyötä?	22
4.2.Toimintalinja 2: Ympäristön ja maan hoito	24
4.3.Toimintalinja 3: maaseudun elinkeinojen monipuolistaminen ja maaseutualueiden elämänlaatu	24
Ympäristö	24
Vesiensuojelua yhteistoimin	25
Ympäristön tilan valvonta ja siitä tiedottaminen	26
Ympäristön hoidosta työtä ja yrittämistä maaseudulle	26
Maaseudun elinkeinojen monipuolistaminen	27
Maaseutualueiden elämänlaatu ja kylätoiminta	27
Kylätoiminta ja yhteishankkeet elämän laadun parantamisessa	28
Kylätoiminta ja yhteisöjen toiminnan tukeminen	30
4.4.LINJA 4. LEADER toimintatapa	32
Kansainvälinen yhteistyö	32

5.	TOIMENPITEET	33
	Tuettavat toimenpiteet	33
	Ympäristötoimenpiteet	33
	Kyläen elävöittäminen ja kylätoiminta	34
	Maaseudun elinkeinojen monipuolistaminen, yritysten tukemisen toimenpiteet	34
	Tulosodotukset	36
6.	MITÄ TAPAHTUU MEISTÄ RIIPPUMATTA – JA MITÄ VOMME ITSE TEHDÄ	36
	Mahdollistavaa ja voimaannuttavaa toimintaa paikallistasolla	36
	Toimihenkilöt ja toimiston vastuut hankeprosessissa	39
	Hankevalintaprosessi ja hankekäsittely	40
	Erilaisia rahoitusmalleja tarvitaan	41
	6.3.Yhteistyö maaseudun kehittämistyössä	41
	Yhteistyö kuntien kanssa	41
	Seudulliset yrityspalvelupisteet ja muut organisaatiot	42
	Rajanveto eri toimijoiden välillä (ks. myös kohta 12.4)	42
7.	TIEDOTTAMINEN	42
8.	BUDJETTI JA RAHOITUSSUUNNITELMA 2007- 2013	44
9.	SEURANTA, ARVIOINTI JA PÄIVITTÄMINEN	46
	Mittarit 46	
10.	OHJELMAN VALMISTELUPROSESSI	46
	Tilaisuudet	46
	Kysely	47
	Kyläsuunnittelu	47
	Sidosryhmäneuvottelut	47
	Ohjelmasta tiedottaminen	48
	Ohjelmaluonnoksen käsittely vuoden 2006 aikana	48
	LIITTEET	50
	Liite 1. KEHU alueen tarkennettu kuvaus	50
	Liite 2. Kartta	50
	Liite 3. Hankkeiden yleiset valintakriteerit	50
	Liite 4. Neuvottelut Keskisen Uudenmaan kuntien kanssa maaseutuohjelmaan osallistumisesta.	50
	Liite 5. KEHU aktivointihankkeen budjetti	
	Liite 6: hallituksen kokoonpano ja kolmikanta 2006	
	Liite 7. sidosryhmien ajatuksia ja toimintaohjelmia	
	Liite 8 .Määrälliset ja laadulliset tavoitteet	
	Liite 9 Työnjako TE -keskuksen ja KEHUr:n välillä	
	Yhteistyö Uudenmaan toimintaryhmien välillä	
	Liite 10. KEHUn säännöt	

TIIVISTELMÄ

I. Euroopan yhteisön maaseutustrategia ohjelmakaudelle 2007 – 2013

Eurooppalaisen maatalouden malli heijastaa maatalouden moniulotteista tehtävää maisemien, elintarvikkeiden sekä kulttuuri- ja luonnonperinnön rikkauden ja monimuotoisuuden säilyttämisessä. Vahva taloudellinen suorituskyky on kytkettävä luonnonvarojen kestäväan käyttöön ja kestäväan kehityksen edellyttämiin jäte- ja päästötasoihin, biologiseen monimuotoisuuteen ja ekosysteemien säilymiseen.

Tulevassa maaseudun kehittämisselitykassa keskitytään kolmeen avainalueeseen: elintarviketalous, ympäristö sekä maaseudun elinkeinoelämä ja väestö laajemmin käsitettynä. Uuden sukupolven maaseudun kehittämisselitykät ja ohjelmat laaditaan jäsenelityinä **toimintalinjoiksi**, jotka ovat maa- ja metsätalouselalan kilpailukykyyn parantamista koskeva toimintalinja 1, ympäristön ja maaseudun tilan parantamista koskeva toimintalinja 2, maaseutuelueiden elämänlaatua ja maaseudun elinkeinoelämän monipuolistamista koskeva toimintalinja 3 sekä LEADER toimintalinja 4.

LEADER on EU:n maaseudun kehittämisessä toimintatapa, jossa ohjelmaa ja hankkeita toteutetaan paikallislähtöisesti. Toimijat ja osalliset ovat paikallisia yhdistyksiä ja yhteisöjä, toiminta ja hankkeet on suunniteltu paikallisesti ja toteutetaan omaehtoisesti.

LEADER ohjelmaa toteuttavat osin paikalliset **toimintaryhmät**, joista KEHU ry:kin on yksi.

Keskisen Uudenmaan Kehittämisyhdistys KEHU ry on vuoden 2005 lopussa hakenut Maa- ja metsätalous-ministeriöltä rahoitusta Euroopan Unionin LEADER yhteisöaloitteesta.

II. Toiminta-alue

KEHU ry on edellisen maaseudun kehittämisen ohjelmakauden aikana (2000 – 2006) toteuttanut Alueellista Maaseudun kehittämisselitykää (ALMA) Keskisellä Uudellamaalla Espoon, Järvenpään, Nurmijärven, Tuusulan ja Vantaan alueilla. Keravan mukaan tulosta neuvotellaan edelleen (25.9.2006).

Maaseutuelueet ovat pinta-alaltaan laajoja, mutta sijaitsevat monesti ja mosaiikkimaisesti kaupungistuneiden taajama-alueiden välissä. Toimenpiteet toteutetaan pääasiallisesti maaseutuelueilla. Jos hankkeita kuitenkin haetaan taajama-alueelta, täytyy sen sopia hyvin ohjelman tavoitteisiin. Kysymyksen tulevat yleishyödylliset maaseutuperinnön säilyttämiseen tähtäävät hankkeet ja yrityshankkeet määrätin erityiselityn.

Keskisen Uudenmaan maaseutuelueille on, maaseudun kehittämisen näkökulmasta, tyypillistä:

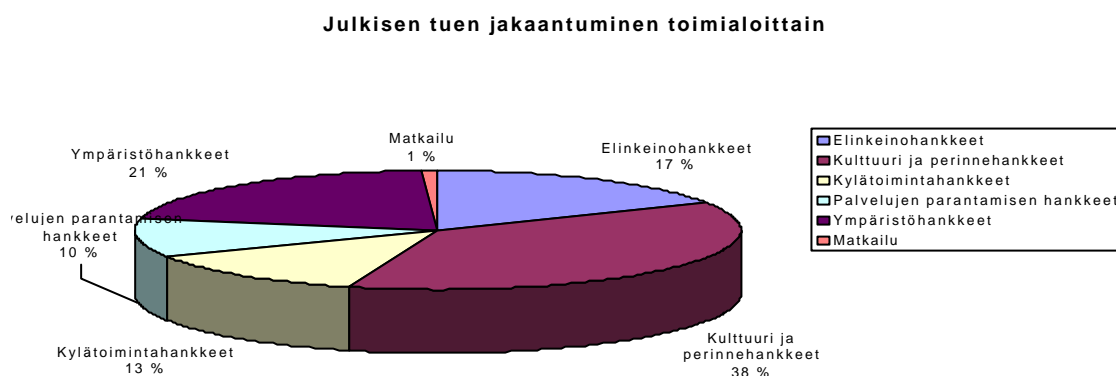
- Vahva kulttuuri- ja perinnealue, mutta maaseutukulttuuri ja – perinteet heikoilla.
- Ekologinen kestävyys koetuksella.
- Maaseutumaisten alueiden katoaminen ja/tai pirstoutuminen
- Kaupungin ja maaseudun suuret vuorovaikutusmahdollisuudet
- Vesi- ja jätevesihuolto-, energia-, ja turvallisuuskysymykset asukkaiden huolenaiheina
- Väestö vanhenee, mutta muuttuu samalla maksukykyisemmäksi: palveluiden tarve lisääntyy
- Alueen nopea väestönkasvu, väestöpohjan riittävyys hankkeiden generoimiseksi
- Maaseudulla asuvien ja maaseudulle muuttavien yhteiselö

Maaseudulla Keskisen Uudenmaan alueella asuu noin 30 000 asukasta. Kun mukaan otetaan taajamien läheisten maaseutumaisten alueiden asukasmäärä, kasvaa luku noin 50 000 asukkaaseen. Kehittämistoimenpiteet kohdistuvat pääasiallisesti keskustojen kaava -alueiden sekä kiinteiden kaupunki- tai taajamarakenteiden ulkopuolelle.

III. 2000 – 2006 ohjelmakaudella opittua

Maaseudun kehittämissuunnitelmaa toteutettiin Keskisellä Uudellamaalla ensimmäisen kerran vuosina 2000 – 2006. Noiden vuosien toimintaa on analysoitu ja siitä on saatu kiteytettyä muutamia asioita, joita hyödynnetään tulevan toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa.

Maaseudun rahoitusta saatiin alueelle yhteensä n. 1,2 milj. €. Tämä rahamäärä saatiin EU:lta, valtiolta ja alueen kunnilta. Kuntien osuus oli tästä 20 %. Paikalliset toteuttajat rahoittivat hankkeita 300 000 eurolla. Lisäksi tehtiin lukemattomia (mutta laskettuja) talkootunteja hankkeiden hyväksi. Hankkeita toteutettiin n. 60 kpl ja ne jakaantuivat eri toimialoille seuraavasti:

Alla muutamia kokemuksia/tuloksia pähkinänkuoressa:

- Paikalliset hankkeet voimistavat alueen toimijoiden osaamista ja myös hankkeiden tuotokset saadaan välittömästi alueen asukkaiden, elinkeinonharjoittajien ja muiden toimijoiden käyttöön.
- Vastaavasti institutionaalisten hakijoiden on joskus vaikea asettaa paikallistason toimijoiden saappaisiin ja katsoa asioita heidän näkökulmastaan. Hankkeiden tulokset tahtovat myös hukkuu suurien organisaatioiden sisään. Tuloksena saattaa olla oppilastöitä, internet-portaaleja ja raportteja, joiden välitön hyödynnettävyys ja markkinointi alueen asukkaille, maataloille ja päätöksentekijöille voi olla hidasta tai olematonta.
- Maaseudun perinnerakennusten kunnostushakkeiden budjetit tahtovat toiminta-alueella, pääkaupunkiseudun läheisyydessä, paisua liian suuriksi rakennuskustannusten kalleuden vuoksi. Erilaisia yhteisrahoituskuvioita tarvitaan, mutta hallinnon säännökset vaikeuttavat niitä kohtuuttomasti.
- Verkostoituminen eri osallisten kanssa on elintärkeää. Liian vähäiset yhteistyösuhteet ja hankerahoituksen jääminen liian harvojen toimijoiden käyttöön herättää epäluuloja ja luottamuspulaa.
- KEHU ry:n ALMA kauden eräänä toimintaperiaatteena oli toteuttaa pienten paikallisten toimijoiden pieniä hankkeita. Tavoitteet mm. hankkeiden kokonaislukumäärän suhteen oli alun perin asetettu korkeiksi (100 hanketta/vuosi). Pian huomattiin, että tämä oli liian korkea. Pienet hankkeet olisivat ihanteellisia, mutta niiden toteuttaminen on vaikeata. Pienten yhdistysten kapasiteetti harvoin riittää hanketoteutukseen – niin henkilöresurssien kuin rahoituksen osalta. Pienten rahasummien saaminen hanketoimijan käyttöön on vaikeaa – erilaiset rahoitusinstrumentit on suunniteltu suuremmille rahoitusmäärille.

- Hanketoiminnan opiskelu vie 1 – 2 hanketta. Tämän takia hanketoiminnassa tulee olla tiettyä jatkuvuutta.
-
- Vapaaehtoisuuteen perustuva hanketoiminta ei houkuttele, sillä toimijat kokevat ottavansa raskasta taloudellista vastuuta vapaaehtoistyön puitteissa.
-
- Ohjelman raskas hallinnointi ei mahdollista myöskään toimintaryhmän puitteissa niin suurta hankemäärää, kuin hyvin pienten hankkeiden toteuttaminen edellyttäisi.

ALMA kauden tuloksiksi on hallituksen ja toimijoiden seminaareissa kirjattu mm. seuraavat havainnot.

- Alueen yhdistykset oppineet hanketoimintaa.
- KEHU on lunastanut paikkansa toimijoiden keskuudessa
- Alueen toimijat ovat saaneet runsaasti koulutusta hanketoiminnassa kädestä pitäen
- Alueen kunnat tuntevat KEHU ry:n ja yhteistyö on lähtenyt hyvin käyntiin.
- Suurehkoja investointeja on tehty erityisesti kulttuurin ja perinteen, sekä ympäristöhankkeisiin
- Kylätoiminta saanut tunnustusta ja näkyvyyttä
- Alueen toimijat verkostoituneet

IV. KEHU ry:n tavoitteet ohjelmakaudelle 2007 – 2013

KEHU ry:n ohjelma-asiakirjassa on pyritty yksilöimään kansallisen maaseutustrategian visiot ja linjaukset sellaisiksi, että niitä voitaisiin toteuttaa Keskisen Uudenmaan melko omintakeisella maaseutualueella.

- Maaseutu- ja maatalousyrittäjien lukumäärä säilyy tai saadaan kasvamaan Keskisen Uudenmaan alueella.
- Erityisesti nuorison ja lasten maaseututietoisuutta saadaan kasvamaan ja luodaan suoria yhteyksiä mm. kesätyön ja muun yhteistyön kautta
- Palvelut ja markkinat - vahvistetaan KEHU ry:n roolia välittäjäorganisaationa kaupunkilaisten ja maataloustuottajien välillä. Luodaan kohtaamismahdollisuuksia kaupunkien asukkaille ja maaseudun tuottajille. Käytetään KEHU alueen erityispiirrettä, suurta väestöpohjaa, myös maataloustuottajien ja maaseudulla elävien toimeentulomahdollisuutena.
- Kylien elävöittäminen – palvelut, pienimuotoinen liiketoiminta ja ilman rahaa tapahtuva palvelujen vaihto
- Kylien omaehtoisen infrastruktuurin parantaminen. Saadaan asukkaat, yhdistykset ja maanomistajat laajamittaisesti omaehtoiseen ympäristönsuojelutyöhön. Luodaan ympäristönsuojelun alalle monialaisia yhteistyökuvioita, jotka tukevat omaehtoista ympäristönsuojelutyötä.
- Alueen työllisyyttä lisätään uusilla yritysmaalleilla mm. pienasiakkaiden yhteensovittamisella ja monialayrityksillä.
- Alueen maaseutukulttuuri säilyy maatalousmaisemien ja perinnerakennusten muodossa. Myös alueen historia saadaan tallennettua tuleville sukupolville. Alueen omaleimaisen kulttuurin (musiikki, kuvataide, kirjallisuus ja näyttämötaide, siltä osin kun ne voimistavat maaseutuidentiteettiä) tukeminen on eräs ohjelman tavoitteista.
- Kylätoiminta vilkastuu ja kokoaa alueen vanhat ja uudet asukkaat yhteen, yhteisöjen yhteenkuuluvuus (koheesio) ja yhteistoiminta lisääntyy.

- Saadaan luotua kansainvälisiä yhteyksiä alueen toimijoille

V. Mahdollistavaa ja voimaannuttavaa toimintaa paikallistasolla

KEHU ry sitoutuu LEADER toimintatapaan ja rahoittaa hankkeita, jotka lähtevät paikallisten toimijoiden aloitteesta ja jotka soveltuvat valintakriteereihin. Tärkeä on hanketoiminnan läpinäkyvyys ja avoimuus, sekä alueellinen tasapuolisuus.

Kehityshankkeita toteutetaan siten, että hankkeisiin osallistuvien yhteisöjen sosiaalinen pääoma nousee. Kun jokin yhteisö; yhdistys tai yritys; lähtee toteuttamaan hanketta, hankkeen sivutuotteena vahvistuu paikallinen organisaatio: opitaan toimimaan yhdessä; opitaan ryhmänä toteuttamaan monimutkaisia toimenpiteitä; hallinnoimaan yhteistä rahoja – kokoamaan paikallisia inhimillisiä ja taloudellisia resursseja, siis osaamista, työtä, materiaaleja ja rahaa – yhteiseen toimintaan. Tätä kaikkea sanotaan sosiaalisen pääoman kasvuksi.

KEHU ry tulee myös toimimaan maaseutusopimuksellisen toiminnan edistämiseksi Keskisellä Uudellamaalla. Maaseudulla on paljon sellaisia työ- ja toimeentulomahdollisuuksia, joista ei pelkästään markkinavoimien avulla synny yritystoimintaa eikä työpaikkoja. Samaan aikaan julkinen valta, erityisesti kunnat, pyrkivät säästämään, jonka seurauksena osa palveluista, jotka on koettu tärkeiksi maaseudulla, poistuu. Tällöin tarvitaan uudenlaisia muotoja töiden ja tekijöiden kohtaamiseen. Yrittäjät ja työntekijät ovat tulevaisuudessa entistä monialaisempia ja monitoimisempia. Työaihiot pienenevät ja työtä kokoamaan saatetaan tarvita välittäjäorganisaatioita tai jopa sopimusmenettelyä. Tätä prosessia kutsutaan maaseutusopimukseksi. Maaseutusopimus antaa välineitä maaseudun hyvinvoinnin turvaamiseen nykyistä tehokkaammin ja toimivammin ratkaisuin. Lisäksi maaseutu vastaa kansalaisten kokemaan tarpeeseen kuluttaa tilaa, luontoa ja rauhaa. Maaseutusopimus on keino uudentyyppisen kulutuksen mahdollistamiseen kestäväällä pohjalla. (YTR-julkaisu 7/2003: Maaseudun uudet työt)

VI. Tuettavat toimenpiteet

Alla on lyhyesti lueteltu esimerkinokaisesti sellaisia toimenpiteitä, jotka sopivat EU:n ja valtion maaseudun kehittämissuunnitelmien rahoituskohteiksi. Tämän tyyppisiä toimenpiteitä tullaan rahoittamaan myös Keskisen Uudenmaan alueella. LEADER ohjelman paikallislähtöinen toimintatapa takaa kuitenkin sen, että hankkeet ovat toimijoiden itsensä ideoimia. Siten hanke-ideat voivat olla (ja toivon mukaan ovatkin) innovatiivisia ja uudenlaisia.

Alueen toimijoiden osaamista ja tietotaitoa tullaan parantamaan erilaisilla koulutustilaisuuksilla.

Ympäristötoimenpiteet

- Paikallislähtöiset vesistöjen ja valuma-alueiden suojele- ja kunnostustoimenpiteet
- Paikallislähtöiset ympäristön- tai maisemanhoitotoimenpiteet
- Paikallislähtöiset asumisympäristöön liittyvät viihtyvyyttä/turvallisuutta lisäävät toimenpiteet
- Ympäristötiedot ja – taidot
- Kehittämishankkeet
- Muut toimenpiteet

Kylien elävöittäminen ja kylätoiminta

- Kylätalojen kunnostukset, rakentamiset ja toimintainvestoinnit.
- Kyläsuunnitelmat
- Kylätoiminnan yleinen kehittäminen
- Kylähistoriat
- Kylätapahtumat:
- Muut toimenpiteet

Maaseudun elinkeinojen monipuolistaminen, yritysten tukemisen toimenpiteet

- Monialayritykset, pienasiakkaat yhteen kokoavat yritykset. Internetissä toimiminen, markkinointi ja tilausjärjestelmät. Esimerkkinä bioenergian markkinointi pienasiakkaille.
- Kulttuuriyrittäjyys
- Ympäristöyrittäjyys:

- j. Palveluyrittäjyys: Asumiseen ja asioimiseen liittyviä monimuotoisia ja palveluja sekä hevosalaan liittyviä hankkeita. Ekologisen asumisen tuotteet.
- k. Kehittämishankkeet biokaasun ja biodieselin alalta.
- l. Yrityshankkeet, joissa maaseutu ja kaupunki ovat yhteistyössä: tuotteet ja palvelut
- m. maaseudulta

Alueen toimijoiden kansainvälistymiseen tähtäävät toimenpiteet

VII. Hankevalintaprosessi ja hankekäsittely

Hankkeille järjestetään avoin haku, josta ilmoitetaan paikallisissa sanomalehdissä Tarkemmat hakukriteerit ilmoitetaan KEHU ry:n internet-sivuilla.

Hankkeiden valinnan tekee KEHU ry:n hallitus, jossa ovat edustettuina ohjelmassa mukana olevat kunnat, alueen järjestöjen, asukkaiden ja yrittäjien edustajat.

Hankkeiden laillisuustarkastelun tekee Uudenmaan TE -keskus.

VIII. Tiedottaminen

Tiedottamisessa jatketaan ensimmäisellä kaudella omaksuttua linjaa, jossa tiedottaminen tapahtuu pääasiassa olemassa olevien medioiden kautta. Hankkeita kehoitetaan edelleen tiedottamaan omista hankkeistaan tiedotusvälineille. KEHU ry hyödyntää kuntien sisäistä tiedotusta sekä kuntien/seutukunnan lehtiä jotka leviävät toimialueella. Yhdistyksen omille [www-sivuille](http://www.kehu.fi) (<http://www.kehu.fi>) toimitetaan toiminnasta kertovaa materiaalia ja siellä ylläpidetään mm. ajantasaista hankerekisteriä.

1. JOHDANTO

MAASEUTU PÄÄKAUPUNKISEUDULLA

Se ei ole meidän eikä teidän. Se ei ole kaupungin eikä kylän, ei työläisten eikä yrittäjien. Se ei ole omakotiasukkaiden, kalastuskuntien, lintubongareiden eikä maataloustuottajien. Se ei kuulu kenellekään yksin, vaan se kuuluu meille kaikille – Sitä kutsutaan maaseudeksi ja sellainen löytyy myös
pääkaupunkiseudulta.

Se levittäytyy mosaiikkimaisesti taajamien ympärille. Se tarjoaa elinkeinon maataloustuottajille, asuinpaikan haja-asutusalueen ihmisille sekä virkistysmahdollisuuden ja maiseman kaupungin ihmiselle. Se on aitoa Suomea, se on osa arvokasta kulttuurimaisemaamme. Lissabonin strategiassa sanotaan: "Maatalous – on maaseudun sydän". Kehun toimialueella, maaseutu on kaunis kudelman taajamien välimaastossa – sirpaleinen, mutta silti niin tärkeä. Sen tulevaisuus ei riipu yksin maanviljelijöistä; jos maaseutu ja – maisemat halutaan säilyttää, tarvitaan laaja yhteisymmärrys ja yhteinen mieli.

Elävä maaseutu tarvitsee maanviljelijöitä, kyliä, peltoja, niittyjä ja metsälöitä, mutta se tarvitsee myös haja-asutusalueen asukkaita, kyläkouluja, kokoontumistiloja ja palveluita. Se tarvitsee ystäviä yli ammattikuntien ja luokkarajojen. Päätoimisia viljelijöitä on enää muutamia. Karjaa on enää muutamalla tilalla. Koulujen oppilaita kuljetetaan lähikaupungeista katsomaan lehmää, koska vahingossa sellaista ei enää näe. Laiduntavan karjan tilalle ovat tulleet kaupunkilaisten harrastushevokset. Lähiruokaa tarjoaa vain harva vanhempi viljelijä, työn jatkajista ei ole tietoa. Vanhan perinteen väistyessä meiltä jokaiselta katoaa jotain – elävä yhteys maaseutuun.

Asutus ja sen myötä betoni ja asfaltti tuntuvat vääjäämättä vyöryvän peltoaukeiden ja metsäsaarekkeiden yli. Uusia tielinjauksia suunnitellaan ja toteutetaan kiihtyvällä tahdilla. Pellot täyttyvät sähköpylväistä ja maanteiden sekä vesi- ja viemärijohtojen linjauksista. Asutus ottaa osansa. Taajamien liepeillä viljelymaat odottavat uutta arvonnousua ja kaavan valmistumista.

Kuka puhuisi maaseudun puolesta? Kuka kutoisi runon tämän kulttuurimaiseman puolesta? Täällä on kyllä tilaa retkeilijöille, hevosille ja tavallisille ihmisille mutta meidän pitäisi sopia yhdessä, mitä maaseudulta haluamme. Me tarvitsemme maaseutua ja maaseutu tarvitsee meitä – tavallisia ihmisiä. Mutta millaista maaseutua me haluamme ja mitä olemme valmiita sen puolesta tekemään?

Pitääkö teiden olla niin leveitä ja suorina? Miksi kaikkialle pitäisi rakentaa kunnallistekniikka? Eikö yhteisiä asioita, asumista ja sen jätöksiä, energiaa voisi tuottaa ja tehdä täällä kylillä, niin kuin ennenkin. Mistä löytyisi se yhteinen kieli ja yhteinen mieli, joka auttaisi säilyttämään tämän – yhteisen elämän ja kulttuuriperimän.

2. TOIMINTAYMPARISTÖ

Alueen kuvaus

Yleiskatsaus

Uudenmaan rannikkoalue, joka loivasti viettää Salpausselän ja Lohjanselän kummuilta ja ylängöiltä eteenpäin, ei ole verrattavissa Pohjanmaan tai Etelä-Satakunnan lakeuksiin. Sen keskeyttävät tuon tuostakin yksinäiset tai ryhmiäsi järjestyneet kummut ja kukkulat. Ainoastaan jokien varsilla on yhtenäisiä alavia tasankokaistaleita. Pohjoisessa rajoittavat aluetta mahtavat soraharjanteet, joita laajat kangasmaat upeine mäntymetsineen ympäröivät. Harjujen pohjoispuolella olevien järvien, lampien ja soiden vesi tihkuu vierinkivisoran läpi, pulputen etelärinteillä esiin lukemattomina kirkkaina lähteinä. Maa on yleensä viljavaa, rikasta ja tiheästi asuttua, maanviljelys ja karjanhoito hyvällä kannalla. Ilmasto on välimuoto Sisä-Suomen mantereisen ja saaristossa vallitsevan, meren leudontaman ilmaston välillä. Leudot talvet, hedelmällinen maaperä ja pitkä kasvukausi aiheuttavat sen, että kasvillisuus on Suomen rikkaimpia.

Tuusula

TUUSULA (ruots. *Tusby I.* Thusby) Keski-Uudellamaalla, Tuusulanjärven ja siitä alkavan Tuusulanjoen ympärillä, rajoittuu Hyvinkään, Mäntsälän, Sipoon, Helsingin ja Nurmijärven pitäjiin, kuuluu Helsingin tuomiokuntaan, Tuusulan käräjäkuntaan, Tuusulan nimismiespiiriin ja seurakuntaan Porvoon hiippakunnan Tuusulan rovastikuntaan.

TILASTOA. *Pinta-ala* ilman vesiä 284.8 km². Suurin pituus pohjoisesta etelään 28 km, leveys idästä länteen 16km. - *Asukasmäärä* kirkonkirjojen mukaan 8555 henkeä; asukastiheys 30.0 km²:llä.

Espoo

ESPOO (ruots. *Esbo tai* Esbå), Länsi-Uudellamaalla, Suomenlahden rannalla, rajoittuu Helsinkiin, Nurmijärven, Vihdin ja Kirkkonummen pitäjiin, kuuluu Helsingin tuomiokuntaan, Espoon käräjäkuntaan, Espoon nimismiespiiriin ja seurakuntana Porvoon hiippakunnan Helsingin rovastikuntaan.

TILASTOA. *Pinta-ala* ilman vesiä 304.8km², saaria yleiskartan muk. 165. Suurin pituus pohjoisesta etelään (Kytön saaren etelärantaan) 34 km, leveys idästä länteen 19 km. - *Asukasmäärä* kirkonkirjojen mukaan (1915) 8365 henkeä. (1919 v:n alussa oli 8610 henkeä); asukastiheys 27.4 henkilöä km²:llä.

Suomenmaa Osa I

Helsingissä 1919

Helsingin Uusi Kirjapaino Osakeyhtiö

Laatikossa olevan sitaatin mielikuva Uudestamaasta on lähes tunnistamaton verrattuna nykyiseen Helsingin – Itämeren metropolin – taloudelliseksi ja kulttuuriseksi katvealueeksi miellettyyn Uusimaahan. Puhumattakaan tekstissä viitattuihin asukasmääriin. Tässä tulee esiin KEHU alueen ehkä hallitsevin piirre – nopea, lähes hallitsematon, muutos sen lieveilmiöt maaseudulla ja asukkaiden keskuudessa.

Viljelykelpoisia maita ja metsiä on Kehun toiminta-alueella entistä vähemmän. Päätoimisten maa- ja metsätaloudenharjoittajien lukumäärä vähenee. Maataloutta harjoitetaan yhä useammin

sivunelinkeinona. Nykyisten maaseutualueiden status muuttuu, kun keskustojen ja taajamien liepeillä olevat haja-asutusalueet on pääsääntöisesti kaavoitettu pientalo-, teollisuus- ja virkistysalueiksi.

Kaavatilanne Kehun toiminta-alueella

KEHU ry:n tulevan toiminnan suunnitteluun olennaisesti vaikuttavana asiana on se, mitkä alueet ovat valtion ja kuntien päätöksentekijöiden suunnitelmissa määritelty säilytettäväksi maaseutualueina.

Vahvisteilla olevan maakuntakaavan mukaan maatalouden harjoittamiseen osoitetut maat sijaitsevat Tuusulassa ja Nurmijärvellä (pl. taajama-alueet Hyrylä ja Kirkonkylä, Kellokoski, Jokela, Klaukkala, Nurmijärven kirkonkylä ja Rajamäki). Lisäksi Pohjois-Espoossa on laaja metsä- ja maatalousalue. Vantaalla maatalousmaata on vähän ja Keravalla ja Järvenpäässä kaikki viljelykelpoinen maa ja metsät on merkitty taajamatoimintojen alueeksi tai virkistysalueeksi. Osa pelloista ja kylämaisemista (Bodom, Seutula, Sotunki, Tuusulanjärven ympäristö) on lisäksi merkitty kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeiksi alueiksi, joilla rakentaminen on rajoitettu.

Tapahtuvan muutoksen vauhti riippuu toisaalta maan hinnasta (maanomistajien myyntihaluista) ja kaavoituksen antamista mahdollisuuksista haja-asutusalueella. Kunnat pyrkivät ostamaan maatalousmaata tonttimaaksi raakamaan hinnalla uusien pientalo-alueiden rakentamiseksi ja taajamien laajentamiseksi. Kun ja jos maata ei ole kaupan, on paikoin kaavoitettu 5000 neliön tontteja, joille saa rakentaa ison omakotitalon. Muuten maatilanharjoittajien rakentamista ja kylien luonnollista kasvua rajoitetaan, niin että maatilalle saa rakentaa 75 neliön sivupäärakennuksen. Kulttuuriympäristöjen osalta rakentamista on myös rajoitettu, mutta niillekin kohdistuu paikoin voimakkaita rakentamispaineita.

KEHU ry:n toiminta-alueen tilastoja ja yksityiskohtaista tietoa alueen asukkaista, yrityksistä ja infrastruktuurista on esitetty Liitteessä 1.

Liitteessä 2 on kartta toimialueesta. Kaupunkimaisista kunnista (Espoo, Järvenpää ja Vantaa) tullaan toimittamaan myöhemmin tarkennetut.

Toiminta-alueen rajaus

Tunnusteluja toimintaryhmän aluerajauksesta vuosille 2007-2013 käytiin naapuritoimintaryhmien kanssa. Laajeneminen itään päin nähtiin KEHU ry:ssä tarkoituksenmukaisena, mutta neuvotteluissa päädyttiin alueiden pitämiseksi ennallaan. Yhteistyöneuvotteluja on käyty myös LUKE ry:n kanssa. Kehu alueen pitämistä ennallaan puolsivat mm. seuraavat seikat:

- Vahva kulttuuri- ja perinnealue, mutta maaseutukulttuuri ja –perinteet heikoilla.
- Ekologinen kestävyys koetuksella.
- Maaseutumaisten alueiden katoaminen ja/tai pirstoutuminen
- Kaupungin ja maaseudun suuret vuorovaikutusmahdollisuudet
- Vesi- ja jätevesihuolto-, energia-, ja turvallisuuskysymykset huolenaiheina
- Väestö vanhenee ja muuttuu maksukykyisemmäksi: palveluiden lisääntyminen
- Alueen nopea väestönkasvu, väestöpohjan riittävyys hankkeiden generoimiseksi
- Maaseudulla asuvien ja maaseudulle muuttavien yhteiselo

Naapuritoimintaryhmien kanssa tehdään kuitenkin yhteistyötä hallinnossa, kansainvälisyyden kehittämisessä sekä mahdollisten yhteishankkeiden muodossa. KEHU-alue rajautuu Yliset, SAMPO, LUKE ja POMO-väst toimintaryhmien alueisiin.

Maaseudulla Keskisen Uudenmaan alueella asuu noin 30 000 Kun mukaan otetaan taajamien läheisten maaseutumaisten alueiden asukasmäärä kasvaa luku runsaaseen 60 000 asukkaaseen. Kehittämistoimenpiteet kohdistuvat pääasiallisesti keskustojen kaava-alueiden sekä kiinteiden kaupunki- tai taajamarakenteiden ulkopuolelle.

Toiminta-alue määritellään seuraavasti:

KEHUry toimii Espoon, Järvenpään, (Keravan), Nurmijärven, Tuusulan ja Vantaan alueilla. Asukastiheyden perusteella olemme jakaneet toiminta-alueen kolmeen vyöhykkeeseen. Kartalla (liite 2) on kuvattu koko toiminta-alue.

Toiminta-alue on jaettu kolmeen eri vyöhykkeeseen, joiden alueet on määritelty Liitteen 2 kartassa:

Vyöhyke 1: PÄÄASIALLINEN TOIMINTA-ALUE.

- Kaikki ohjelmaan sopivat hankkeet ovat hyväksyttäviä.

Vyöhyke 2: TOIMENPITEITÄ RAHOITETAAN SEURAAVIN ERITYISEHDoin

- Nämä alueet ovat lähinnä kaupunkien läheistä maaseutua, joilla rahoitetaan sellaisia hankkeita, jotka sopivat ohjelmaan; vyöhykkeen 1 hankkeita ja hakijoita priorisoidaan.
- Yleishyödylliset investointihankkeet hyväksytään vyöhykkeellä 2.
- Ohjelmaan erityisen hyvin sopivien yrityshankkeiden aloitus- ja investointituet ovat yksittäistapauksissa hyväksyttäviä.
- KEHU voi hyväksyä vyöhykkeellä 2 toimivat koulutuslaitokset, yritykset, osuuskunnat tai yhdistykset hankehakijoiksi siinä määrin kun haetut hankkeet edistävät tässä ohjelmassa asetettuja tavoitteita. Pääasiallisen hyödyn tulee kuitenkin kohdentua vyöhykkeen 1 maaseudulle, sen asukkaille tai yrittäjille.

Vyöhyke 3: PÄÄASIALLISESTI POISSULJEUT ALUEET

Tähän vyöhykkeeseen kuuluvat keskustajaamat ja Espoon ja Vantaan kaupunkimaiset alueet. Näillä alueilla ei pääsääntöisesti toteuteta hankkeita. Mukaan voidaan kuitenkin ottaa hankkeita seuraavin erityisehdoin:

- Yritystoiminnan osalta keskustataajamissa olevia yrityksiä voidaan hyväksyä mukaan yritysrypähankkeisiin ja yleisiin kehittämishankkeisiin ilman tukioikeutta.
- Mikäli taajamayrityksen rooli on olennainen KEHU ry:n toiminta-alueen maaseutuyritystoiminnan kehittämisessä, tukikelpoisuutta käsitellään tapauskohtaisesti.
- Maaseutuperintöön (mm. rakennukset, kulttuurimaisemat, kulttuuriympäristö) liittyviä hankkeita voidaan yksittäistapauksissa rahoittaa.
- KEHU voi tapauskohtaisesti hyväksyä taajamissa toimivat koulutuslaitokset tai yhdistykset hankehakijoiksi siinä määrin kun haetut hankkeet edistävät tässä ohjelmassa asetettuja tavoitteita. Pääasiallisen hyödyn tulee kuitenkin kohdentua vyöhykkeen 1 maaseudulle, sen asukkaille tai yrittäjille.

Ks. myös ohjelman kohta 8.2 työnjaosta TE-keskuksen kanssa yrityshankkeissa.

SWOT-analyysi

Vahvuudet	Heikkoudet
<ul style="list-style-type: none"> • Maaseutualueilla väestön määrä kasvaa vaihtelevasti maanomistusoloista ja kaavoitustilanteesta riippuen. • Maa- ja metsätalouden rinnalla on monia muita ansaintamahdollisuuksia (pendelöinti, sivuelinkeinot) • Muun maan maaseutu ja haja-asutusalueisiin nähden yksityiset ja julkiset palvelut ovat pääsääntöisesti hyvin saavutettavissa. • Kulttuurimaisemia ja viljelysalueita sekä metsäsaarekkeita on vielä siinä määrin jäljellä, että maisemat ovat paikoin hyvinkin nopeasti vaihtuvia. • Hyvä, turvallinen elinympäristö 	<ul style="list-style-type: none"> • Maa- ja metsätaloudesta toimeentulonsa saavien määrä vähenee. • Maatalousmaan kaavoittaminen asuntoalueiksi, omakotitalomatot pirstovat maalais- ja kulttuurimaisemat entisestään. Etenkin rannat, vesistöt ja keskustojen läheiset kulttuurimaisemat ovat uhattuina. • Kaavoittajan rajoitukset toisaalta voivat estää kylien luontaisen kasvun ja kyläkoulut joudutaan lopettamaan. • Rakennuslupia ei myönnetä kyläläisten omiin tarpeisiin. • Pienmaatalous häviää, maaseutumaisemat ja tietoisuus maatalouden tuotantotavasta häviää sekä lähiruuan tuottaminen ja sen osaaminen vähenee. • Toimijoiden sektoriajattelu, riittämätön kumppanuus ja yhteistoiminta (rakenteet jäykkiä ja yliorganisoituja) estävät omaehtoisen toiminnan ja luovan yrittävyyden, sillä kaavoittajan ja 'vanhojen asukkaiden' intressit ovat erilaisia • Muuttoliike muuttaa perinteistä kyläyhteisöä ja uudet asukkaat voivat tuntea itsensä juurettomiksi, kun vanhojen asukkaiden ja uusien pendelöivien asukkaiden intressit eroavat
Mahdollisuudet	Uhat
<ul style="list-style-type: none"> • syntyy uusia virikkeitä ja verkottumista (solmuja), jotka luovat mahdollisuuksia uusille elintavoille ja elinkeinoille, mutta myös edellytyksiä vireälle ja uutta luovalle sosiaaliselle ja yhteisölliselle toiminnalle ja verkottumiselle • tarvitaan tuottajien yhteistoimintaa, luonnon ja maiseman suojelua, harrastus- ja virkistysmahdollisuuksia sekä perinteitä säilyttävää pienimuotoista, omaehtoista yrittävyyttä ja yrittäjyyttä ja kaupunkilaisille mahdollisuus tutustua maa- ja metsätalouteen ja siihen pohjautuvaan elämäntapaan • Tarvitaan pienuuden logiikalla toimivia kestäviä ja sosiaalisia kokonaisuuksia • Kansainvälistymiselle on runsaasti mahdollisuuksia 	<ul style="list-style-type: none"> • Hallitsematon väestönkasvu • maatalous väistyy ja pienimuotoinen tuotanto ei tavoita lähialueen keskusten kysyntää • perinteiset sosiaaliset rakenteet murtuvat, uudisasukkaiden vuorovaikutus suuntautuu ulos, paikallisten sisäänpäin ja keskinäinen kanssakäyminen on ohutta (segregaatio) • perinteiset kulttuuri- ja luonnonmaisemat vähenevät, kuluvat ja yksipuolistuvat • vesistöt ja pohjavedet saastuvat, melusaaste lisääntyy ja meluttomat alueet vähenevät • Palvelutaso laskee haja-asutusalueilla

2. KEHUN ALMA-OHJELMAN TOIMINTAKAUDEN 2000 – 2005 ANALYYSI

Uuden ohjelman suunnittelu perustuu edellisellä ohjelmakaudella opittuihin asioihin. KEHUn ALMA -kauden ohjelmasta on saatu eväitä, joilla ohjelmaa voidaan hyvin jatkaa, mutta myös havaittu monia asioita, joissa on korjaamisen varaa.

Yleinen havainto on ollut se, että maaseudun toimijoiden saavuttaminen, verkostoituminen ja heidän luottamuksensa saavuttaminen vie aikaa. Vuosina 2000 – 2005 on tässä työssä kuitenkin päästy hyvään vauhtiin. Tehdyn työn vaikutus näkyy konkreettisesti mm. paikallisten yhdistysten ja toimijoiden osallistumisessa hanketoimintaan.

- Alla olevissa kuvissa on analysoitu KEHU ry:n toimintaa jaetun rahoituksen valossa.

Tässä kappaleessa tarkastelemme siis määrällisiä suureita l. rahoitusta. Se kuvaa tässä lähinnä sitä, ketkä toimijat on saavutettu ja minkälaisiin tarkoituksiin rahaa on haettu ja jaettu.

Rahoituskehyksen riittävyys

Kehun rahoitus on ALMA-kaudella ollut kysyntää vastaavaa ja hakemusten hylkäyksiä on ollut vähän. Toisaalta tämä on selvästi ensimmäisen toimintakauden ilmiö – tästä ilmentymänä on mm. se, että alueelle myönnettyyn ELMA-rahoitukseen on tullut hakemuksia yli kehyksen jo ensimmäisellä hakukierroksella. Odotettavissa on, että jos maaseudun rahoitusta myönnetään alueelle myös v. 2007 – 2013, tulee siitä olemaan kovaakin kilpailua. Tämä johtuu maaseudun kehittämistoiminnasta parantuneesta tietoisuudesta, yhteyksistä ja verkostoista maaseudun toimijoiden kanssa.

Menneen ohjelmakauden tunnuslukuja

Mennyttä ALMA-ohjelmakautta on analysoitu lähinnä tarkastelemalla KEHU ry:n hallituksen myöntämiä julkisia tukia. Tämä siitä syystä, että tuen myöntäminen kuvastaa toimintaryhmän päätösten suuntaviivojen niitä linjoja, joita toimintaryhmä on tukipäätöksillään halunnut toteuttaa.

KEHU ja TE-keskus ovat tehneet hankepäätöksissä saumatonta yhteistyötä ja KEHU ry:n hallituksen hankkeille myöntämät varat on viime kaudella poikkeuksetta vahvistettu Uudenmaan TE-keskuksessa.

Analyysissä on käytetty julkisen tuen kokonaismäärää, siis valtion, EU:n ja kunnan myöntämää tukea.

Hallinnon osuus

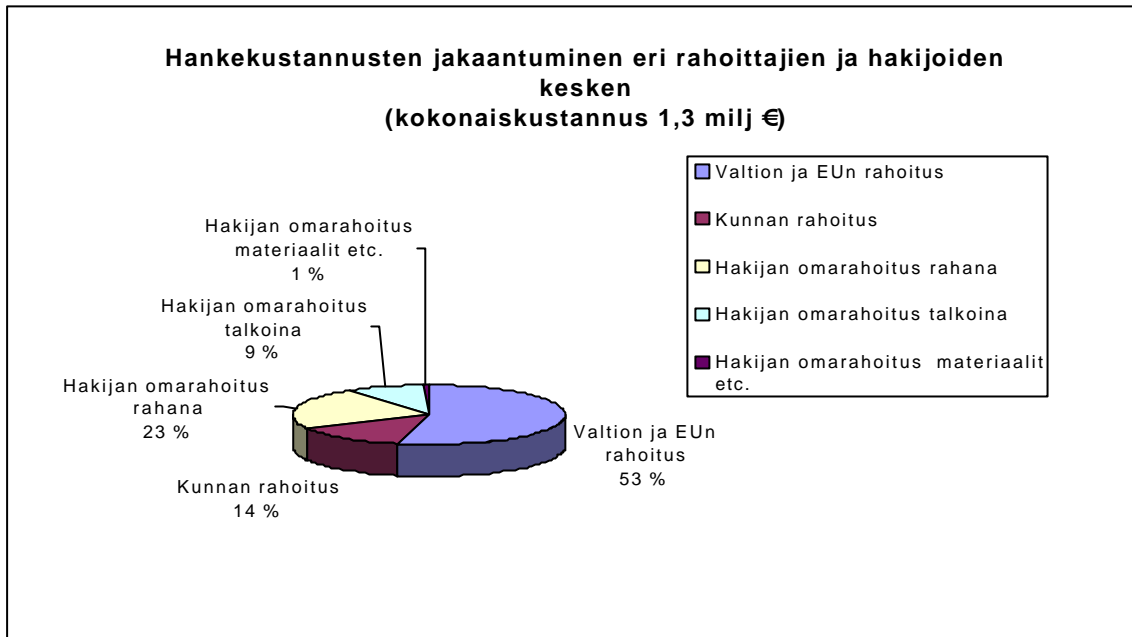
KEHUn alueelle myönnetty julkinen rahoitus on joulukuun 2005 alussa ollut 1,2 miljoonaa €, joista KEHU aktivoinnille l. hankehallintoon on mennyt n. 0,3 milj. €. Julkisella rahoituksella tarkoitetaan tässä valtion, EU:n ja kuntien yhteensä myöntämää tukea.

Kehun aktivointihankkeeseen on mennyt 26 % myönnetystä julkisesta tuesta. KEHU on ulkopuolisten hakijoiden hankkeiden hallinnoinnin lisäksi itse toiminut hakijana kahdessa suuressa hankkeessa; Kyläasiamieskartoitushankkeessa ja Ympäristösateenvarjohankkeessa. Aktivointihankkeeseen käytetty rahoitusosuus ei siis ole ollut pelkkää hallintoa, vaan osa toimihenkilöiden työajasta on myös käytetty kehittämistoimintaan.

Hakijoiden oma rahoitus

Hakijat rahoittivat itse hankkeita kaikkiaan n. 450 000 € edestä. Tämä muodostaa n. 34 % kaikkien hankkeiden kokonaiskustannuksista. Hankkeiden kokonaiskustannukset olivat olleet 1,3 miljoonaa €

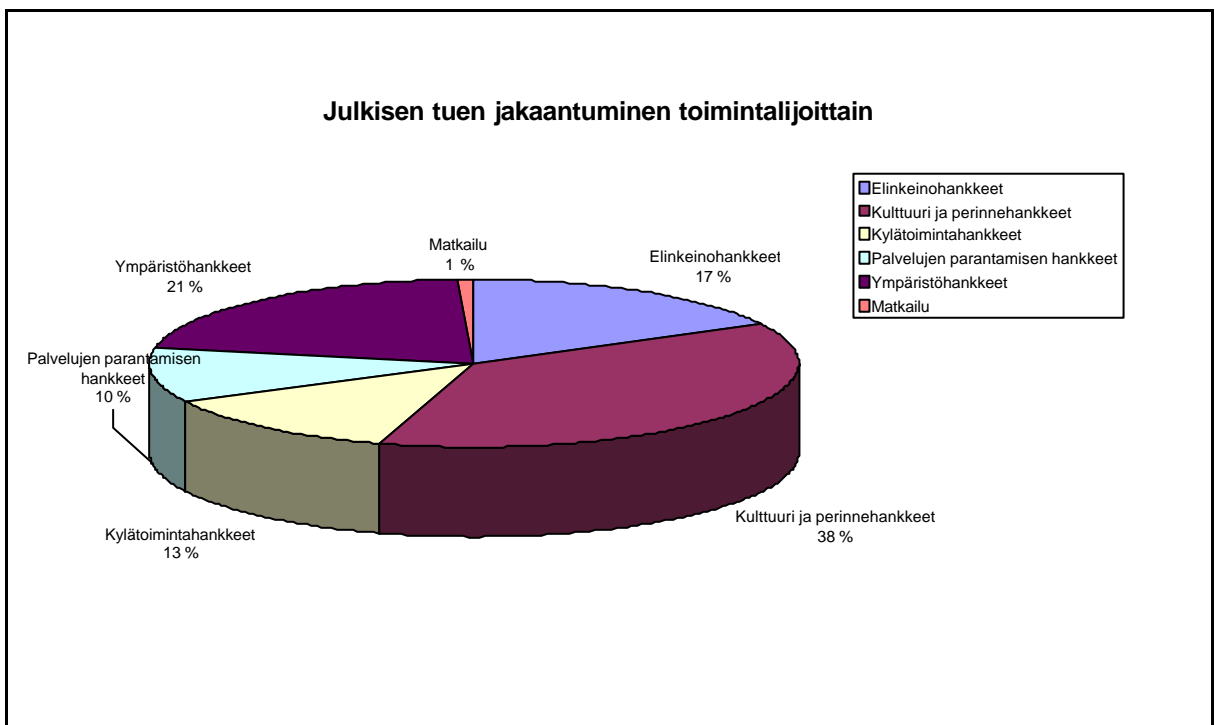
Tuosta 450 000 €:sta hakijat tuottivat n. 300 000 € ”riihikuivaa rahaa” ja loput tehtiin talkoilla tai lahjoittamalla materiaaleja. Kuva 1. näyttää hankkeiden kustannusten jakaantumisen julkisen tuen ja hakijoiden omarahoituksen kesken.

Kuva 1. Hankekustannusten jakaantuminen

Eri toimintalinjat

Hankekustannusten jakaantuminen eri toimintalinjoille on esitetty kuvassa 2.

Kuva 2. Hankerahoituksen (julkinen tuki) jakaantuminen erityyppisille hankkeille.

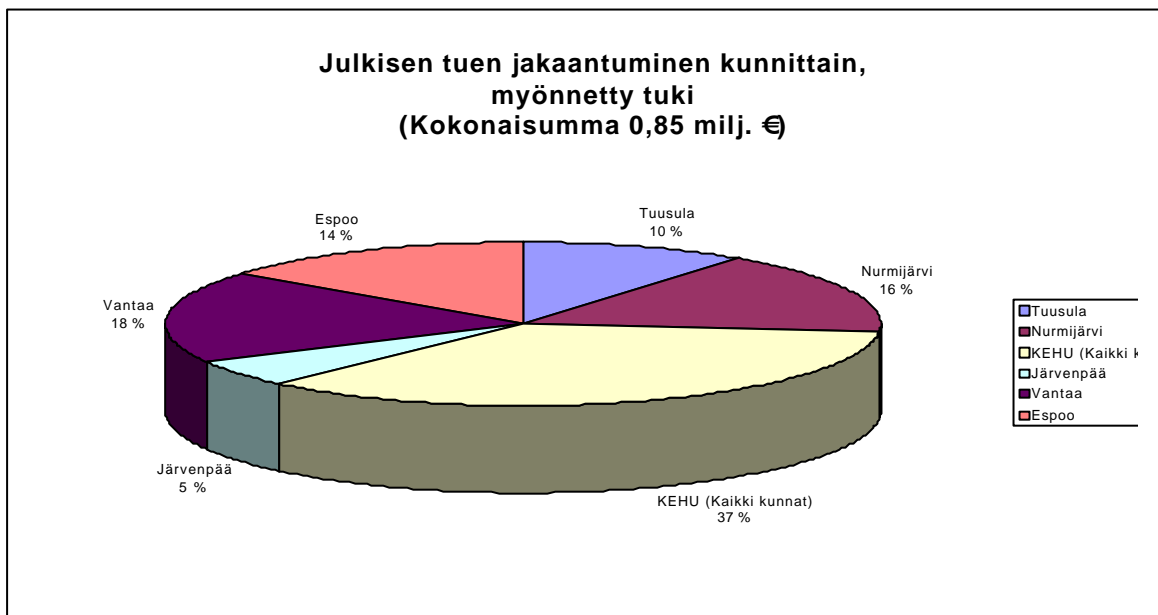
Kulttuuri- ja perinnehankkeet olivat viime kaudella selvästi suurin hakijaryhmä. Tämä johtuu osittain seurantalajien ja muiden maaseudun perinnerakennusten kunnostamistarpeesta. Rakennuskustannukset Etelä – Suomessa ovat korkeat, ja vanhojen rakennusten korjaustoiminta on usein lisäksi erikoistunutta ja kallista työtä. Hankkeiden budjetit kasvavat.

Elinkeinohankkeet ovat rajoittuneet muutamaankin suurehkoon hankkeeseen, joissa on ollut myös alueelle tyypillistä hevosharrastuksen tukemista.

Ympäristöhankkeet keskittyivät lähinnä maisemointiin ja vesistöjen kunnostamiseen.

Rahoituksen kohdentuminen kunnittain

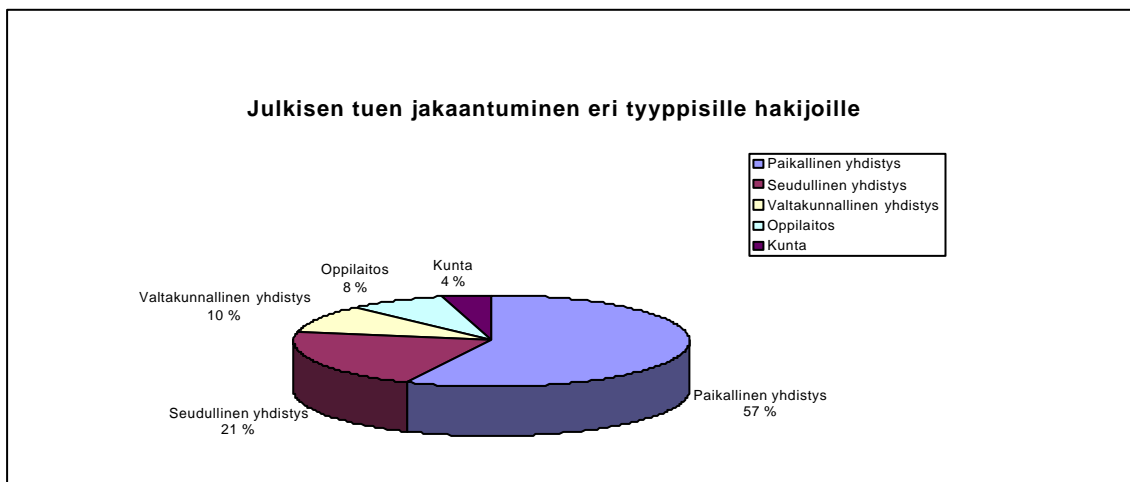
Rahoitusta eri kuntien alueella toimiville hankkeille on jaettu tulevien hakemusten suhteessa, erityisiä kohdentamistoimenpiteitä ei ole tarvinnut tehdä, vaan tasapuolinen tiedottaminen kaikkiin kuntiin on riittänyt. Rahoitus eri kuntiin onkin melko tasaista (Kuva 3). Huomioitavaa on suuri rahoitusosuus, joka on kohdistunut "KEHU alueelle" siis kaikkiin mukana olleisiin kuntiin. Tämä heijastaa lähinnä sitä rahoitusosuutta, joka on jaettu seudullisille ja valtakunnallisille hakijoille, sekä KEHU ry:n toteuttamille hankkeille.

Kuva 3. Rahoituksen jakaantuminen kunnittain.

Rahoituksen jakaantuminen eri tyyppisille hakijoille

Rahoitusta ovat hakeneet paikalliset, seudulliset ja valtakunnalliset organisaatiot. (Kuva 4).

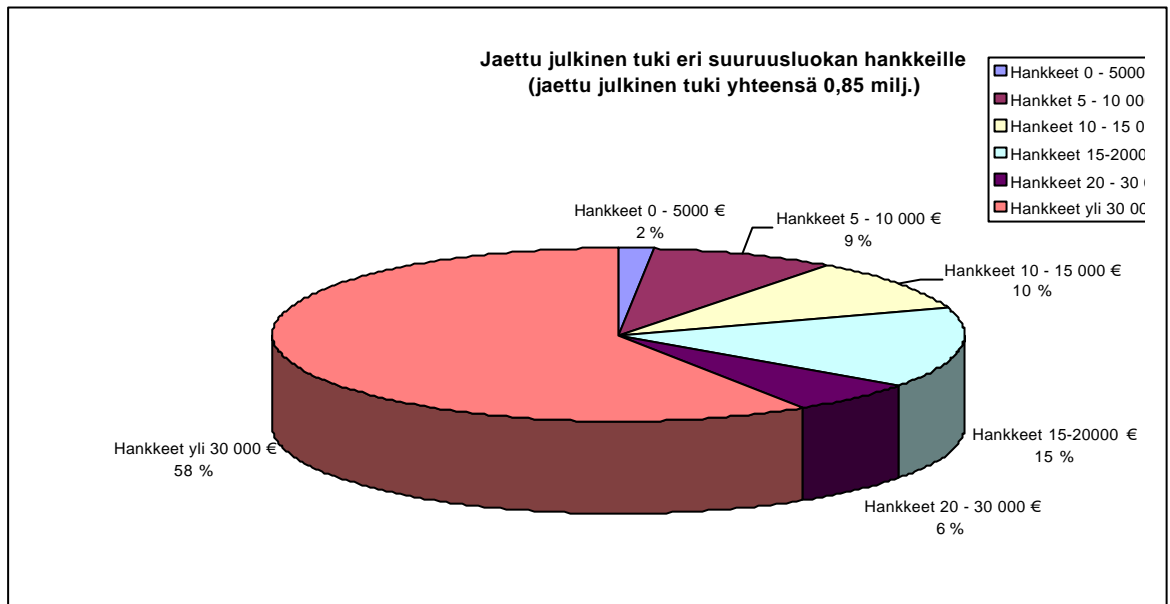

Kuva 4. Rahoituksen jakaantuminen erityyppisille hakijoille.

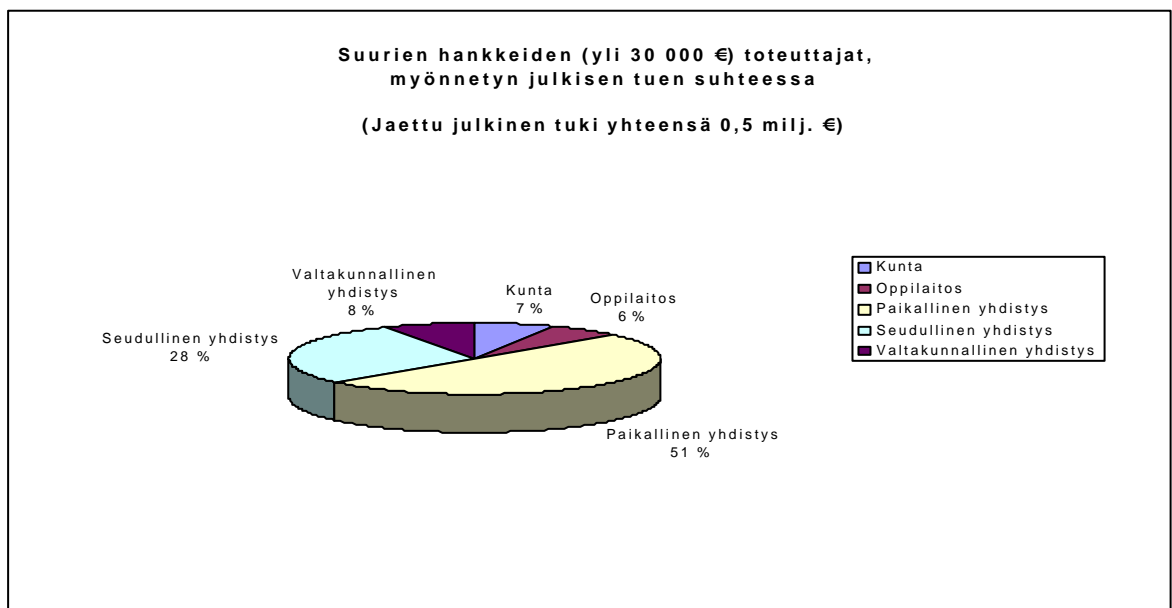
Paikalliset yhdistykset ovat olleet suurin hakijaryhmä ja saaneet myös suurimman osuuden julkisesta tuesta. Tämä on ollut rohkaisevaa, sillä paikalliset hakijat ovat osoittaneet kyvykkyytensä ja mahdollisuutensa toteuttaa hankkeita, heiltä on riittänyt omaa rahoitusosuutta ja riittävää kassavirtaa hankkeiden toteuttamiseen.

Rahoituksen jakaantuminen erisuuruisille hankkeille

Hankkeiden koosta tehty analyysi osoittaa, että suuret hankkeet ovat saaneet suhteessa suurimman osuuden julkisesta tuesta. Kuva 5.

Kuva 5. Rahoituksen jakaantuminen eri suuruusluokan hankkeille.

Kuva 6. Suurten hankkeiden toteuttajat KEHU alueella.

KEHU ry:ssä on käyty paljon keskustelua siitä, miten paikalliset toimijat kokevat hankkeiden kassavirran hoitamisen vaikeaksi. Kustannuksiltaan suurehkojen (yli 30 000 €) hankkeiden tarkastelu osoittaa kuitenkin, että myös paikalliset yhdistykset ovat selviytyneet melko hyvin suurienkin hankkeiden kassavirran hoidosta. Yli puolet kaikista suurehkoille hankkeille myönnetystä tuesta on mennyt paikallisille yhdistyksille. Tämä on rohkaiseva trendi ja osoittaa paikallisten hanketoimijoiden potentiaalia alueella.

3.9 ALMA Ohjelmakaudella opittua

Alla muutamia kokemuksia/tuloksia pähkinänkuoressa:

- Paikalliset hankkeet voimistavat alueen toimijoiden osaamista ja myös hankkeiden tuotokset saadaan välittömästi alueen asukkaiden, elinkeinonharjoittajien ja muiden toimijoiden käyttöön.
- Vastaavasti institutionaalisten hakijoiden on joskus vaikea asettua paikallistason toimijoiden saappaisiin ja katsoa asioita heidän näkökulmastaan. Hankkeiden tulokset tahtovat myös hukkua suurien organisaatioiden sisään. Tuloksena saattaa olla oppilastöitä, internet-portaaleja ja raportteja, joiden välitön hyödynnettävyys ja markkinointi alueen asukkaille, maataloille ja päätöksentekijöille voi olla hidasta tai olematonta.
- Maaseudun perinnerakennusten kunnostushakkeiden budjetit tahtovat toiminta-alueella, pääkaupunkiseudun läheisyydessä, paisua liian suuriksi rakennuskustannusten kalleuden vuoksi. Erilaisia yhteisrahoituskuvioita tarvitaan, mutta hallinnon säännökset vaikeuttavat niitä kohtuuttomasti.
- Verkostoituminen eri osallisten kanssa on elintärkeää. Liian vähäiset yhteistyösuhteet ja hankerahoituksen jääminen liian harvojen toimijoiden käyttöön herättää epäluuloja ja luottamuspulaa.
- KEHU ry:n ALMA kauden eräänä toimintaperiaatteena oli toteuttaa pienten paikallisten toimijoiden pieniä hankkeita. Tavoitteet mm. hankkeiden kokonaislukumäärän suhteen oli alun perin asetettu korkeiksi (100 hanketta/vuosi). Pian huomattiin, että tämä oli liian korkea. Pienet hankkeet olisivat ihanteellisia, mutta niiden toteuttaminen on vaikeata. Pienten yhdistysten kapasiteetti harvoin riittää hanketoteutukseen – niin henkilöresurssien kuin rahoituksen osalta. Pienten rahasummien (alle 10 000 €) saaminen hanketoimijan käyttöön on vaikeaa – erilaiset rahoitusinstrumentit on suunniteltu suuremmille rahoitusmäärille.
- Hanketoiminnan opiskelu vie 1 – 2 hanketta. Tämän takia hanketoiminnassa tulee olla jatkuvuutta.
- Vapaaehtoisuuteen perustuva hanketoiminta ei houkuttele, sillä toimijat kokevat ottavansa raskasta taloudellusta vastuuta vapaaehtoistyön puitteissa.
- Ohjelman raskas hallinnointi ei mahdollista myöskään toimintaryhmän puitteissa niin suurta hankemäärää, kuin hyvin pienten hankkeiden toteuttaminen edellyttäisi.

3. MAASEUTUSTRATEGIAT

Kansallisen maaseutustrategian linjaukset

Kansallisen Maaseudun kehittämisstrategian visio:

”Suomi on alueellisesti tasapainoisesti kehittynyt maa, jonka puhdas luonto ja elinvoimainen maaseutu ovat yhteinen rikkaus ja voimavara koko Suomen väestölle. Maaseudulla asuu väestörakenteeltaan monipuolinen osaava väestö, joka vaikuttaa aktiivisesti omien elinolojensa

kestävään kehitykseen. Suomessa harjoitetaan ihmisten, eläinten ja luonnon hyvinvointia edistävää maa- ja metsätaloutta, joka tuottaa laadukkaita tuotteita kuluttajille. Maatalouden monitoimisuus vahvistuu. Maaseutu on yrittäjyyttä suosiva ja kehittävä toimintaympäristö, jossa maaseudun elinkeinojen monipuolisuus, kannattavuus ja kilpailukyky kasvavat. Maaseudun vetovoimaa lisääviä palveluja on saatavilla monin eri tavoin järjestettynä.”

Tavoitteet toimintalinjoittain:

Maaseudun kehittämisstrategian tavoitteena on maatalousmaan säilyminen kestävässä käytössä, ympäristön tilan parantaminen, muuttoliikkeen hidastaminen ja väestörakenteen tasapainottaminen, maaseudun elinkeinojen kannattavuuden parantaminen, palvelurakenteen turvaaminen sekä uusien työtilaisuuksien luominen ja turvaaminen. Alla esitetyt toimintalinjat perustuvat EU:n jakoon ja niitä toteutetaan kansallisilla, alueellisilla ja paikallisilla ohjelmilla.

Linja 1: Maa ja metsätalouden kilpailukykyyn parantaminen

Linja 2: Ympäristön ja maaseudun tilan parantaminen

Linja 3: Maaseudun elinkeinoelämän monipuolistaminen ja maaseutualueiden elämänlaatu

Linja 4. LEADER-toimintatapa

Leader toimintatavan yleiset tavoitteet

- Maaseudun asukkaiden elinolot ja elämän laatu parantuvat
- Maaseudun asukkaiden elinkeinot ja työllisyysmahdollisuudet monipuolistuvat
- Maaseudun asukkaiden sosiaalinen pääoma kasvaa
- Maaseudun kilpailukyky lisääntyy innovatiivisilla ratkaisuilla ja osaamisella
- Maaseudun paikallisyhteisöt ovat eläviä ja toimivia

Alueellisen maaseutustrategian linjaukset

Uudenmaan TE-Keskuksen alueellinen strategia 2007 – 2013 ¹linjaa seuraavaa:

Visio Itä-Uudenmaan ja Uudenmaan maaseudusta:

”Maaseutu on väestö- ja elinkeinorakenteeltaan monipuolista, sekä asumis- ja yritys ympäristönä houkuttelevaa. Maaseudun väestö on osaavaa ja maaseudun yritykset monipuolisia. Maataloustuotanto on kilpailukykyistä, kannattavaa ja ympäristöystävällistä. Peruspalvelujen saanti on turvattu ja monin eri tavoin järjestettynä.”

Lisäksi alueellisen ohjelman **yleistavoitteista** seuraavat ovat relevantteja KEHU ry:n toiminnan suunnittelulle:

2. Ympäristön ja maan hoito

- Maataloustuotanto säilyy koko alueella ja maatalousmaa on kestävässä ja taloudellisessa käytössä
- Maa- ja metsätalouden ympäristökuormitus ilmaan, pinta- ja pohjavesiin sekä maaperään vähenee
- Maatalouden ympäristölle aiheutuvat riskit pienenevät
- Maatalousalueiden luonnon monimuotoisuus säilyy
- Maaseutumaisema, erityisesti kulttuurihistoriallisesti arvokas maisema, ominaispiirteineen säilyy
- Puuenergian ja muun uusiutuvan bioenergian käyttö lisääntyy
- Luonnonarvoiltaan merkittävät viljely-ympäristöt ja metsäalueet säilyvät
- Maanomistajien tavoitteiden tukeminen metsäluonnon hoidossa, metsien käsittelyn selkeyttäminen sekä alueellisten työmahdollisuuksien lisääminen

3. Maaseudun elinkeinojen monipuolistaminen ja maaseutualueiden elämänlaatu

- Maaseudun yritysten ja työpaikkojen määrä lisääntyy ja elinkeinot monipuolistuvat
- Maaseudun osaaminen kasvaa yrittäjyyden sekä tietotekniikan ja muun teknologian alueilla.

---

¹ ” Maaseudun alueelliset kehittämistoimenpiteet Uudenmaan TE-keskuksen alueella ohjelmakaudella 2007-2013 ”, Uudenmaan TE-Keskus, Maaseutuosasto, Hankeyksikkö

- Uudet innovaatiot ja tuotekehitys, sekä maaseudun yritysten toimialat ja niiden verkostoituminen tarjoavat uusia työtilaisuuksia
- Kylät säilyvät vireinä ja toimivina

4. LEADER toimintatapa

- Maaseudun asukkaiden elinolot ja elämän laatu parantuvat
- Maaseudun asukkaiden elinkeinot ja työllisyysmahdollisuudet monipuolistuvat
- Maaseudun asukkaiden sosiaalinen pääoma kasvaa
- Maaseudun kilpailukyky lisääntyy innovatiivisilla ratkaisuilla ja osaamisella
- Maaseudun paikallisyhteisöt ovat eläviä ja toimivia

Alueellisen ohjelman **erityis**tavoitteista seuraavat ovat relevantteja KEHU ry:n toiminnan suunnittelulle

- Paikallisen toimintaryhmätyön rahoituspohja monipuolistuu
- Paikallisten toimintaryhmien rooli maaseutuelinkeinojen kehittämisessä vahvistuu
- Maaseudun kehittämistä rahoittavien organisaatioiden työnjako, että maaseudun kehittämisen kokonaisstrategia selkeytyy.

KEHU ry:n tavoitteet ohjelmakaudelle 2007 – 2013

KEHU n ohjelma-asiakirjassa on pyritty yksilöimään kansallisen maaseutustrategian visiot ja linjaukset sellaisiksi, että niitä voitaisiin toteuttaa Keskisen Uudenmaan melko omalaatuisella maaseutualueella.

- Maaseutuyrittäjien ja maatalousyrittäjien lukumäärä säilyy tai saadaan kasvamaan Keskisen Uudenmaan alueella.
- Saadaan erityisesti nuorison ja lasten maaseututietoisuutta kasvamaan ja luodaan suoria yhteyksiä mm. kesätyön ja muun yhteistyön kautta
- Palvelut ja markkinat - vahvistetaan KEHU ry:n roolia välittäjäorganisaationa kaupunkilaisten ja maataloustuottajien välillä. Luodaan kohtaamismahdollisuuksia kaupunkien asukkaille ja maaseudun tuottajille. Käytetään KEHU alueen erityispiirrettä, suurta väestöpohjaa, myös maataloustuottajien ja maaseudulla elävien toimeentulomahdollisuutena.
- Kylien elävöittäminen – palvelut, pienimuotoinen liiketoiminta ja ilman rahaa tapahtuva palvelujen vaihto
- Omaehtoinen kylien infrastruktuurin parantaminen
- Saadaan asukkaat, yhdistykset ja maanomistajat laajamittaisesti omaehtoiseen ympäristönsuojelutyöhön. Luodaan ympäristönsuojelun alalle monialaisia yhteistyökuvioita, jotka tukevat omaehtoista ympäristönsuojelutyötä.
- Lisätään alueen työllisyyttä uusilla yritysmaalleilla mm. pieniasiakkaiden yhteensovittamisella ja monialayrityksillä.
- Alueen maaseutukulttuuri säilyy maatalousmaisemien ja perinnerakennusten muodossa. Myös alueen historia saadaan tallennettua tuleville sukupolville
- Kylätoiminta vilkastuu ja kokoaa alueen vanhat ja uudet asukkaat yhteen, yhteisöjen koheesio yhteistoiminta lisääntyy.
- Saadaan luotua kansainvälisiä yhteyksiä alueen toimijoille

4. TOIMINNAN PAINOPISTEALUEET

Alla olevat tekstit kuvaavat toiminnan painopistealueita sen mukaisesti, mitä Keskisen Uudenmaan toimijat ovat ohjelman valmistusprosessin vaiheiden aikana tuoneet esille. Mukana on toiminnan järjestämisen periaatteita, hanke- ja toimenpideideoita.

Yritystoiminta nivoutuu luontevasti kaikkeen maaseudun kehitystoimintaan ja yritystoiminnan tukemisen periaatteita on esitetty kullakin painopistealueella.

Laatikoissa olevat tekstit ovat alueen ihmisten omia ajatuksia. Huomattavaa on kuitenkin, että hanketoiminta on asiakaslähtöistä ja hankkeet valitaan aina paikallistoimijoiden hakemusten ja valintakriteerien perusteella. Mitään hanketta tai yritystä ei voi toteuttaa ilman motivoitunutta ja osaavaa hakijaa – oli se sitten yhteisö tai yritys. Alla listatut ovat hanke-esimerkkejä ja toiveita, eivät millään tavalla esivalittuja tai toimijoille luvattuja hankkeita.

Miksi vesiaihe on tärkeä

KEHU ry:n maaseudun kehittämissuunnitelman erääksi kokoavaksi tekijäksi on otettu vesi – vesialueet, vesiluonto, vesiensuojelu, vesi virkistyskäytössä ja talouden eliksiirinä. Kun katsomme KEHU ry:lle valikoituneen toiminta-alueen karttaa, näkyy alueella Vantaanjoen valuma-alueen muodostama suonisto, tiheä verkosto, joka muodostuu pienistä puroista, lammista ja järvistä – päätyen Suomenlän rantaan ja saaristoon.

Tiheään asutulla alueellamme onkin vesistöillä aivan erityinen merkitys. Alueen järviin kohdistuu suuren väestömäärän aiheuttama kuormitus. Ihmisten toiminnan – asutuksen, teollisuuden, maa- ja metsätalouden – kuormitus vesistöissä on jatkunut jo vuosikymmeniä, tunnetuin tuloksin. Monien vesistöjen tila on huono ja toisaalta niihin kohdistuu suuria tarpeita virkistyskäyttäjien taholta. Moni tupaten täynnä oleva uimaranta joudutaan sulkemaan keskellä kiireisintä lomakautta sinilevähaittojen vuoksi.

Eurooppalaisia tuulia

CAP (Euroopan yhteinen maatalouspolitiikka), maaseudun kehittämissuunnitelmat toisaalta ja vesipuitedirektiivi (VPD) toisaalta ovat kaksi suurta eurooppalaista strategiaa, joiden toteutus on yhtäaikaista ja myös vaikuttaa toisiinsa. CAP on läpikäymässä muutoksia, joissa maatalouspolitiikan ja erilaisten rahoitusinstrumenttien keinoin tuetaan ja kannustetaan maatalouden moderneja ympäristöystävällisiä menetelmiä. Tavoitteet tässä ovat yhteneviä vesipuitedirektiivin kanssa.

Maaseudun kehittäminen ja nyt toteutettavat kehittämissuunnitelmat voivat joko tukea tai vaikeuttaa vesipuitedirektiivin toteutumista.

Kummallakin on samansuuntaiset päämäärät – maaseutualueiden ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävä kehitys toisaalla ja vesien hyvä ekologinen tila toisaalla.

Näiden kahden suuren strategian ja prosessien välille tarvitaan ymmärrystä ja koordinoitua toimintaa. Yhtenäistä molemmille strategioille on kansalaisten osallistaminen päätöksentekoon ja toimintaan. Vesipuitedirektiivissä korostuu vielä valuma-alueiden kokonaisvaltainen tarkastelutkin.

Tuulet yhteen hiileen

Myös KEHU ry:n alueella on helppo yhtyä tähän ajatteluun. Maaseudun kehittämissuunnitelma voi suoraan tukea maaseudun toimijoiden työtä paremman vesiympäristön ja vesistöjen ekologisen tilan parantamiseksi. Alueellamme olemme saavuttaneet yhteiskunnassamme muuten niin harvinaista, eri alojen toimijoiden yhteistyötä ja verkottumista. KEHU ry:n toiminnassa ovat mukana niin maa- ja metsätaloutta aktiivisesti harjoittavat, maaseudun uudet asukkaat, kaupungin läheisten alueiden ”maaseudulla vierailijat” – maaseudun virkistyskäyttöä etsivät ihmiset. Kaikki voivat omalla tavallaan toimia paremman maaseudun puolesta maalaisten hyväksi – oli se maaseutu sitten työ- tai asuinpaikka.

Maaseutusopimus? Voiko sillä syventää kaupunkien ja maaseudun välistä yhteistyötä?

Maaseudulla on erityisesti kaupunkilaisten ja koko muun yhteiskunnan näkökulmasta modernissa ajassamme monenlaisia merkityksiä. Maaseutu puhtaasti maa- ja metsätalouden harjoittajana ja ruuan tuotannon paikkana on saanut nykypäivänä laajempia merkityksiä.

”Maaseudun tärkein tuote on maaseutu, tuotteena sillä on imago, ominaisuudet ja hinta.”² Tästä erinomaisena esimerkkinä on ruuhkaisen Etelä Englannin maaseutukeidas South-West, jossa käy vuosittain n. miljoona turistia ja joka sen lisäksi on kukoistavan elokuvateollisuuden tukikohta. Lukuisat Englannin historiaan sijoittuvat laadukkaat TV sarjat kuvataan siellä; Dorsetin metsäisten kukkuloiden ja kylien näkymät ovatkin tuttuja kaikille meistä. Tämä jos mikä on ”maaseutuimagon” myymistä ja tuotteistamista! Muu Englanti ja alueen asukkaat ovat sitoutuneet maaseudun ja luonnon hoitoon ja säilyttämiseen, kyläperinteen, historian ja arkkitehtuurin vaalimiseen. Alueella on runsaasti palveluja ja liiketoimintaa, joka toisaalta palvelee vierailijoita, toisaalta hyötyy heistä – maaseutu säilyy elävänä. Onko meillä Suomessa tarvetta tällaiseen maaseutuun?

Ainakin Keskisellä Uudellamaalla on! Kaupunkilaisilla on uudenlaisia kulutustarpeita – haetaan tilaa, rauhaa, luontoa, yksilöllistä asumista, asuinalueen yhteisöllisyyttä ja elämänlaatua. Nämä ovat myös sellaisia tarpeita, joihin liike-elämä, kuntien kaavoitusviranomaiset ja esimerkiksi rakennusteollisuus tuotannollaan vastaavat. Keskisen Uudenmaan maaseutualueet ovatkin niitä, joihin pääkaupunkiseudun asukkaiden odotukset ja toisaalta muuttovirta ovat kohdistuneet.

On vaarana, että pääkaupunkien läheisyydessä olevalle maaseutuasumiselle käy kuten Kaukoidän turistikohteille. Thaimaan ”koskemattomat trooppiset rannat” ovat historiaa ja täynnä hotellilummeja – eivät enää houkuttele turisteja. Turismi on elinkeino joka harjoittaa luovaa tuhoa – turistilaumat siirtyvät uusille ”koskemattomille rannoille”, jotka puolestaan täyttyvät...

Myös maaseudun rauha ja tila on katoava luonnonvara. Sitä tullaan etsimään, mutta mukana tuodaan liikennettä, ruuhkautumista ja ahdasta asumista.

KEHU ry on pieni toimija suurella alueella, johon mahtuu sekä Ruuhka-Suomea, että avaraa Uusimaalaista maaseutua. Pyrimme omalla toiminnallamme avaamaan keskustelua maaseutusopimuksesta, jossa maaseutu ei ole vain kulutuksen kohteena vaan tasavertaisena toimijana ja mukana kehittämässä kaupunkien reuna-alueita. Tällainen maaseutusopimus on maaseudun ja muun yhteiskunnan vuorovaikutuskanava ja siis eräänlainen sopimus siitä, miten yhteiskunta – niin kaupunkilaiset kuin maalaisetkin – määrittelevät hyvän maaseudun. Tällainen sopimus ja asiasta käytävä keskustelu määrittelee hyvän maaseudun tarpeet niin kaupunkilaisten kuin maalaistenkin näkökulmasta ja asettaa molemmille tahoille tehtävät yhdessä sovittujen tavoitteiden määrittelemiseksi. Tällaisessa tilanteessa maaseutukaan ei voi koskaan olla vain ”raakamaata” tai ”tonttireserviä” vaan laajemmat yhteiskunnalliset tehtävänsä hyvin täytävä maaseutu.

Juha Kuisma³ onkin määritellyt hyvän maaseudun funktiot, jotka mitä suurimmassa määrin kuvastavat myös KEHU ry:n näkemyksiä:

---

²

³Kaupunki ja maaseutu – avoliitto vai susipari, Juha Kuisma, Heikki Haavisto, Kunnallissalan Kehittämissäätiö, Jyväskylä 1995

HYVÄN MAASEUDUN FUNKTIOT

1. Taata asumismiljöä ja virkistysmiljöä niille, jotka arvostavat luontoa, ihmisen biologista mittakaavaa ja paikallisuutta (asunnot, kesämökkin, matkailu, jokamiehenoikeudet). Halua asua maalla on peruste sille, että maaseudulla on muita kuin raaka-aineeseen sidonnaisia työpaikkoja.
2. Turvata ja järjestää yhteiskunnan peruspalvelut niille, jotka haluavat asua maaseudulla (sosiaaliturva, terveydenhoito, posti, koulut, liikenne ja tietoliikenne). Kyse ei ole tulojaosta vaan perusoikeuksista, jotka on joka tapauksessa kaikissa oloissa järjestettävä yhteiskunnan kaikille jäsenille.
3. Tuottaa ja jalostaa kysynnän ja työnjaon puitteissa niitä tuotteita, jota maaseudun kilpailukyky on vahvin (ruokaa, puuta, energiaa, osaamistuotteita). Verkostosuhteet, asiakaslähtöisyys, kuljetusten logistiikka ja pohjoisen ympäristöedun kaupallistaminen seuraavat tästä lähtökohdasta.
4. Hoitaa ympäristöä ja luonnonvaroja kestävä kehityksen periaatteiden mukaisesti, biodiversiteetistä ja kulttuurimaisemasta huolehtien. Maaseudulla asumisen ehtona voi oikeutetusti olla ekologisuus.
5. Ylläpitää ”yhteisenä vakuutuksena” yhteiskunnan joustavuutta ja kriisinsietokykyä yllätyksellisten tilanteiden varalta. Maaseutu, sen ruuantuotantokapasiteetti ja pienyritysten lukuisuus ovat turvallisuutta samassa merkityksessä kuin puolustusvoimat.
6. Antaa kulttuurisesti suomalaisille juuret ja identiteetti siten, että voimme olla ylpeitä sekä maalaisuudestamme että kaupunkilaisuudestamme. Maaseutu on kansakunnan muisti ja sellaisena yksi kansallisen itsetajunnan ja omanarvontunnon lähde.

4.1. Toimintalinja 1 Maa- ja metsätalouden kilpailukyvyn parantaminen

KEHU ry:n alueella on tapahtunut tilakoon kasvua ja keskittymistä, joka on johtanut viljelijäväestön määrälliseen vähenemiseen. Tällä pienellä ryhmällä on runsaasti yhteiskunnallemme tärkeitä tehtäviä:

Ruonan tuotanto omassa maassa ja omalla alueella, maaseudun maiseman ja ympäristön hoito, kotimaisen energian raaka-aineen tuotanto, vain mainitaksemme muutamia.

Todellisuudessa viljelijöiden ammattikunta pienenee ja tiloja katoaa. Pientilat ja perhevilmät ovat katoamassa alueeltamme. Viljelijän ammattiin on vaikea saada nuoria viljelijöitä.

KEHU ry voi omalta osuudeltaan jarruttaa tätä kehitystä. Toiminnassa voidaan noudattaa seuraavia periaatteita:

- Nuorten viljelijöiden tukeminen viljelijän ammatin jatkuvuuden takaamiseksi.
- Ammatin arvostuksen lisääminen
- Perhevilmät elämäntapana, sen merkitys maiseman ja ympäristön hoitajana
- Nuorten viljelijöiden koulutus ja motivointi ammatin jatkamiseen
- Ympäristön hoito
- Maaseudun asuttuna pitäminen
- Nuorten viljelijöiden koulutus EU tukien käytöstä

- Nuorten viljelijöiden kokemusten vaihdon mahdollistaminen vertaisryhmässä tai muuten
- Vanhempien viljelijöiden perimän/osaamisen välittyminen, hiljaisen tiedon siirtäminen

4.2. Toimintalinja 2: Ympäristön ja maan hoito

Toimintalinjan tavoitteena on maaseutualueiden biologinen monimuotoisuuden, luonnonarvoiltaan arvokkaiden maa- ja metsätalousjärjestelmien sekä perinteisten maatalousmaisemien säilyttäminen. Myös vesistöjen hoito ja ilmastonmuutoksen vähentäminen kuuluvat tämän toimintalinjan tavoitteisiin.

Perinteiset maa- ja metsätalousjärjestelmät käyttävät ympäristöä kestävästi, kierrättävät materiaaleja ja ravinteita. Maatalousjärjestelmässä ihmiset, eläimet, maa, tuotantomenetelmät ja ympäristö muodostavat taloudellisen ja kestävä kokonaisuuden. Suomalaiset maatalousjärjestelmät perustuvat vaikeissa sääolosuhteissa toimimiseen ja metsän käyttöön osana taloutta. Monet suomalaiset maatalouden innovaatiot (kuten esimerkiksi pihatto navetta) ovat ainutlaatuisia. Monessakaan maapallon kolkassa ei viljellä maata ja hoideta eläimiä näillä leveysasteilla.

Perinteisistä maatalousjärjestelmistä on enää rippeet jäljellä. ”Perinnebiotooppi” käsite kuvaakin juuri sitä, että perinteisistä maatalousjärjestelmistä on jäljellä yksittäisiä osia, joita nyt pyritään varjelemaan. On kuitenkin vaikea säilyttää osaa, jos kokonaisuus puuttuu.

Keskisellä Uudellamaalla maaseudun pirstaloituminen edelleen vaikeuttaa luonnonvaroiltaan ja maisemiltaan arvokkaiden maa- ja metsätalousjärjestelmien säilymistä. Alueen kunnat ostavat ”raakamaata” kaavoituksen tarpeisiin. Kaavoitusprosessit ovat pitkiä, usein voi viedä kymmenenkin vuotta, ennen kuin maata edelleen käytetään. Sinä aikana entiset pellot ehtivät pusikoitua ja maisemat kasvavat roskaista pajukkoa. On kyse myös siitä, että kukaan ei ota vastuuta maasta ja maisemasta – toisin kuin maataloudessa, joissa maa on hoidettua ja käytössä.

KEHU ry voi omalta osaltaan edesauttaa sitä, että vielä jäljellä olevat luontoarvoiltaan arvokkaat maa- ja metsätalous alueet säilyvät. KEHU ry tulee motivoimaan erilaisia toimijoita yhteistyöhön, neuvoo heitä tuen hankinnassa ja edesauttamaan yhteyksien luomista.

4.3. Toimintalinja 3: maaseudun elinkeinojen monipuolistaminen ja maaseutualueiden elämänlaatu

Ympäristö

Maaseudun asukkaat ja viljelijät ovat perinteisesti kantaneet vastuun maaseudun ympäristöstä ja maisemasta. Viimeisten 10 vuoden aikana on lisäksi havaittavissa kylätoimijoiden ja asukkaiden, sekä heidän yhdistystensä omatoimisuuden ja aktiivisuuden lisääntyminen ympäristönsuojelun ja -hoidon alalla. KEHURY:n toiminta-alueella on myös Natura-kohteita.

Erilaiset pienet ja suuremmat yhdistykset kantavat huolta ja osallistuvat ympäristön hoitoon ja kunnostamiseen monella eri tavalla Keski-Uudenmaan alueella. Talkootyötä tehdään ympäristön hyväksi – siivoustalkoot kuuluvat monen yhdistyksen jokavuotiseen toimintaan. Toiminta lähtee oikeasta tarpeesta ruohonjuuritasolta. Pienet yhdistykset tuntevat paikalliset olot; ongelmakohtat ja rikkaudet.

Paikallinen toimija – kyläyhdistys, osakaskunta tai järvensuojeluyhdistys - on sellainen taho, joka tarkastelee omaa ympäristökohdettaan ikään kuin keskipisteestä – sisältäpäin. Tällöin pohditaan useiden ulkopuolisten toimintojen kuten kaavoituksen, elinkeinojen, liikenteen ja muiden toimintojen vaikutusta kyseiseen ympäristöön. Tällainen kokonaisvaltainen tarkastelu puuttuu usein sektoritoimijoilta. Tiedostetaan myös konfliktitilanteet eri sektoreiden ja kehittämistarpeiden välillä, joita erityisesti täällä ruuhka-Suomessa on runsaasti! Joten pienikin toimija voi saada paljon

aikaan oman alueensa ympäristön hyväksi, kun toimii ongelmien/kehittämistarpeiden esiintuojana ja muutosten ja parannusten *primus motorina*.

Vesiensuojelua yhteistoimin

Vesiensuojelun alalla on monenlaisia toimijoita. Osakaskunnat ovat omatoimisesti tehneet vesiensuojelutoimenpiteitä. Maanviljelijät ovat kiinnostuneita ravinnekuormituksen vähentämisestä mm. kosteikkoja (ks.5.2) ja laskeutusaltaita rakentamalla. Järvien kunnostus on erityisen kiinnostuksen kohteena ja suojeluyhdistykset toimivat aktiivisesti kunnostushankkeissa.

”Espoolaisen järven suojeluyhdistyksen tavoitteena on ylirehevoityneen ja umpeenkasvaneen järven kunnostaminen, jotta alueen virkistys- ja luonnonarvot palautuisivat / säilyisivät. Kesällä 2005 tehtiin karvalehdenpoistoa ja parannettiin näin uinti-, veneily- ja kalastusmahdollisuuksia.”

Järvien kunnostus luonnollisesti vaatii ammattimaista ja pitkäjänteistä otetta. Kiinnostavaa Keskisen Uudenmaan alueella on monien vapaaehtoisten järviyhdistysten ammattimainen toiminta. Yhdistysten jäseninä on limnologeja, kalaston hoidon asiantuntijoita ja kasvitieteilijöitä, monet eläkeiässä ja vapaaehtoisesti mukana kotijärvensä suojelu- ja kunnostustoiminnassa. Järvien tiimoilla toimivat ryhmät ovat saaneet aikaiseksi monenlaisia tutkimuksia - opinnäytteinä tai muuten - järviensä tilasta. Yhteistyö kuntien ympäristökeskusten kanssa toimii hyvin. Tässä on hyvä lähtökohta järvien kunnostustoimenpiteiden tekemiseen ja jatkamiseen.

KEHUn kyläasiamiesprojektin aloitteesta järjestettiin marraskuussa 2005 paikallisten järvi-toimijoiden seminaari, jonka kuluessa hahmoteltiin järvi-toimikuntien tehtäviä ja mahdollisia järven kunnostukseen liittyviä hanketyyppejä. Järven puolesta toimitaan monella tavalla ja tasolla.

- *Historia*. On hauskaa ja hyödyllistä tuntea kotijärvensä historiaa. Monet järven rannalla pitkää asuneet osaavat kertoa, minkälainen järvi oli ennen, minkälaisia luonnonvaraisia kasveja ja eläimiä siellä esiintyi, milloin koettiin suuret tulvat ja ankarat kuivuudet. Järvi-toimikunta voi kerätä tällaista anekdootillista tietoa
- *Seuranta*. Järven seuranta näytteiden oton ja vedenkorkeusmittausten perusteella on tärkeää järven tilan ymmärtämiseksi. Pienten järvien tilaa ei useinkaan seuraa mikään julkinen taho ja se jää silloin järvi-toimikunnan aktiivisuuden varaan. Laboratorioanalyysit saattavat olla kalliita, mutta on olemassa myös halpoja keinoja järven tilan seurantaan mm. näkösyvyyden mittaus ja sinilevähavainnot.
- *Tiedotus*. Järven tilasta tiedottaminen on eräs järvi-toimikunnan tärkeimpiä toimintoja. Monen järven tilaa on parannettu kampanjoinnilla.
- *Tiedon hankkiminen*. Tietoa pienten järvien tilasta ei aina ole helppoa saada. Järvi-toimikunnan eräs tehtävä onkin hankkia tietoa järven tilasta kunnalta ja paikallisilta ympäristöviranomaisilta. Kunnan ympäristötoimisto on paras paikka lähteä hakemaan tietoa omasta järvestä. Tietoa täytyisi olla pitkältä ajalta, sillä järven tila muuttuu hitaasti. Tulee myös ymmärtää, mikä on järven luonnollinen tila – savimaiden keskellä oleva Eteläsuomalainen järvi on myös luonnontilaisena erilainen kuin Keski-suomalainen oligorofinen metsäjärvi.
- *Yhteistyö- ja organisaatio*. Kaikkien rannoilla asuvien ja erityisesti maan- ja vesialueiden omistajien, viranomaisten, sekä järven valuma-alueella toimivien ihmisten ja yritysten on saavutettava keskusteluyhteys ja pystyttävä sopimaan järven suojelusta ja mahdollisista kunnostustoimenpiteistä. Yhteisymmärrykseen tulisi myös päästä siitä, miten valuma-alueen rakentaminen ja muu maankäyttö vaikuttavat järven tilaan.
- *Toimenpiteet ja hankkeet*. Järven kunnostustoimenpiteet voidaan tehdä talkoilla tai ne voidaan muodostaa hankkeeksi. Keskustelun aikana tuli monia mielipiteitä siitä, että kunnostus ja vesiensuojelutoimenpiteitä täytyy tehdä sekä järvessä itsessään, että valuma-alueella.
- *Ympäristökasvatus*. Järvi-toimikunnilla on merkittävä rooli ympäristökasvatuksessa. Kotijärven tuntemus on tärkeää myös koululaisille.

Ympäristön tilan valvonta ja siitä tiedottaminen

Paikallisten toimijoiden erityisen kiinnostuksen kohteena on saada tietoja oman kylän alueeseen kohdistuvista tulevaisuudensuunnitelmista ja saadun tiedon välittäminen asukkaille. Maaseudun toimijat ovat aktiivisia edunvalvoja ja omaavat suuren määrän tietoa alueensa historiasta, luonnonoloista kuin nykypäivänkin suunnitelmista. Kylälaisten edustajat osallistuvat joihinkin ympäristöasioista vastaaviin forumeihin, kuten Keski-Uudenmaan Vesiensuojelun kuntayhtymän ja saavat niistä tietoja, jotka edelleen välitetään paikallisille asukkaille.

Kyläiltoja järjestetään ahkerasti, jolloin yhteistyö ja kommunikaatio myös kunnan virkamiesten ja päätöksentekijöiden kanssa toimii. Ympäristö- ja kehittämisasioista keskustellaan avoimesti ja vilkkaasti – kyläilloissa aloitettu keskustelu jatkuu usein lehtien palstoilla. Paikalliset toimijat nostavat esiin ympäristönhoidon kipupisteitä, esimerkkeinä Kellokosken Ruukin pilaantuneiden maiden ongelma, Seutulan metallimurksaamon ympäristöhaitat ja Ruotsinkylän kalliot.

Mielenkiintoinen ulottuvuus ympäristötiedottamisessa on lapsille ja nuorille suunnattu ympäristökasvatus. Vantaan ja Espoon Luontokouluista on saatu hyviä kokemuksia, mutta Tuusulan, Nurmijärven ja Järvenpään kouluissa ei tätä luontokoulun mahdollisuutta vielä ole. Uuden ohjelmakauden aikana voisi Luontokoulu ideaa toteuttaa myös muissakin Keskisen Uudenmaan kunnissa. Myös elävän koulun toimintaideoita ja toteuttamismahdollisuuksia selvitetään.

Maisemanhoitoa ja puistojen parannusta

Maisemanhoito, tieympäristön kunnostus ja maaseutunäkymien kunnostaminen on jo ALMA ohjelman aikana ollut Keskisen Uudenmaan alueella suosittu hanketyyppi. Keskinen Uusimaa on aluetta, jossa maanviljelyksen väistyessä väijäämättä tapahtuu maisemien pusikoitumista, latojen ja muiden maatalousrakennusten rapistumista. Surullisen näköisen maalaismaiseman kunnostaminen vaatii runsaasti työtä ja resursseja, eikä yksittäinen maanomistaja ole siihen aina kykenevä. Aktiiviset kyläyhdistykset saattavat tulla maanomistajan avuksi maisemanparannukseen ja tehdä osan talkoovoimin, osan hanketuella.

Myös maaseutualueen puistot vaativat hoitoa ja usein elävöittämistä. Puistojen suunnittelu, parannus ja toiminnallistaminen esim. lasten käyttöön on työtä, joka välittömästi lisää asukkaiden viihtyvyyttä. Erilaiset polut, reitistöt ja ratsastusreitit ovat Keskisen Uudenmaan alueella tarpeellisia – viheralueet kun ovat kovassa käytössä. Näitä hankkeita on toteutettu ALMA kaudella ja kysyntää riittää todennäköisesti myös seuraavalle kaudelle.

Ympäristön hoidosta työtä ja yrittämistä maaseudulle

Ympäristön hoito tuo monenlaisia toimeentulomahdollisuuksia maaseudun asukkaille. Järvien kunnostuksessa urakointi, erilaisten menetelmien ja laitteiden kehittäminen on aivan alkuvaiheessa, paljon mahdollisuuksia on vielä kartoittamatta. Valuma-alueen suojelussa monet menetelmät ovat Keskisen Uudenmaan alueella testaamatta. Valuma-alueen suojelun osajia ja urakoitsijoita tullaan tulevaisuudessa tarvitsemaan entistä kipeämmin.

Maaseudun maiseman suunnittelu ja kunnostushankkeiden toteuttaminen työllistää monenlaisia ympäristöalan osajia.

Haja-asutusalueen jätevesien puhdistus on jo havaittu tulevaisuuden työllistäjäksi ja alueellamme toimii jo alan uranuurtajana tunnettu laitevalmistaja.

Mikä ei alueellamme vielä ole yleistä ja mikä voisi tulevaisuudessa työllistää ihmisiä, on erilaisten jätevesien ravinteiden talteenottoon ja kierrätykseen tarkoitettujen menetelmien kehittäminen, markkinointi ja myynti.

Erilaisten muidenkin maaseutuasumiseen soveltuvien ekologisten ratkaisujen kehittäminen on monen alueen yrittäjän kiinnostuksen kohteena.

Maaseudun elinkeinojen monipuolistaminen

KEHU ry tulee myös toimimaan maaseutusopimuksellisen toiminnan edistämiseksi myös elinkeinotoiminnan alalla. Maaseudulla on paljon sellaisia työ- ja toimeentulomahdollisuuksia, joista ei pelkästään markkinavoimien avulla synny yritystoimintaa eikä työpaikkoja. Samaan aikaan julkinen valta, erityisesti kunnat, pyrkivät säästämään, jonka seurauksena osa palveluista, jotka on koettu tärkeiksi maaseudulla, poistuu. Tällöin tarvitaan uudenlaisia muotoja töiden ja tekijöiden kohtaamiseen. Yrittäjät ja työntekijät ovat tulevaisuudessa entistä monialaisempia ja monitoimisempia. Työaihiot pienenevät ja työtä kokoamaan saatetaan tarvita välittäjäorganisaatioita tai jopa sopimusmenettelyä. (YTR -julkaisu 7/2003: Maaseudun uudet työt)

Elinkeinojen monipuolistaminen maaseudulla on alue, jossa KEHU ry hakee kasvua. ALMA kaudella oli elinkeinohankkeiden rahoitus melko rajallista (vain muutama hanke, 17 % rahoituskehiksestä) Elinkeinojen monipuolistamista haetaan, kuten alla on kuvattu, ympäristönsuojeluun liittyvästä yritystoiminnasta, kylien infrastruktuurin rakentamisen ja hoitamisen kautta, bioenergiահankkeista ja muista toimijoiden esittämistä hankkeista.

Maatilamatkailu on alue, jossa on kehittämistarpeita alueellamme. Matkailussa tullaan painottamaan erästä Kehun tavoitetta – saada lapset ja nuoret tutustumaan maaseudun arkeen. Matkailu voi olla pienimuotoista – leirikouluja, luokkaretkiä tai muuta lapsille suunnattua toimintaa. Pääkaupunkiseudun lapsia kyllä riittää.

Erilaiset reitistöt ja luonto- sekä kulttuurikohteiden kunnostaminen palvelevat myös välillisesti matkailuelinkeinoa. Nämä tulisi toteuttaa yhteistyössä maanomistajien kanssa

Kansainvälistymisestä haetaan myös lisää potkua matkailuelinkeinon kehittämiseen.

Bioenergia-ala tullaan kartoittamaan huolellisesti ja, jos vain toimijoita löytyy, tullaan siihen panostamaan. Alustavien kontaktien valossa kiinnostaa bioenergia-ala alueen toimijoita. Myöskin KEHU ry:n rooli kaupungin ja maaseudun välittäjänä voi toimia tässä. Alueen lukuisten omakotitalojen lämmityksessä voidaan siirtyä bioenergiaan, asiassa tarvitaan kuitenkin runsaasti markkinointia, osaamista, logistiikkaketjujen kehittämistä jne.

Bioenergia-ala on uusi ja myös siihen kouluttautumiseen on kiinnostusta.

Maaseutualueiden elämänlaatu ja kylätoiminta

Kyläyhdistystoiminnan tärkeä funktio on kylien kehittämistarpeiden kartoitus. Tässä on kyläsuunnittelu vakiintunut asukkaiden työkaluksi. Monenlaiset maaseutualueiden tarpeet palvelujen, infrastruktuurin, liikenteen etc. suhteen tulevat esille kyläsuunnitteluprosessissa. Joitain näistä tarpeista voidaan muodostaa hankkeiksi ja edelleen toteuttaa maaseudun kehittämisrahoituksella. Monet kyläyhdistykset ovat ilmaisseet kiinnostuksensa kyläsuunnitelmien laadintaan. Kyläsuunnitelmat nähdään hyvänä keinona saattaa kyläläisten ajatukset ja kehittämistoiveet suoraan esim. kunnallisten päättäjien tietoon.

Kyläsuunnitelmat toimivat myös kyläyhdistysten omina tietolähteinä sillä monia toiveita ja ideoita esitetään myös omaehtoiseen toimintaan.

Joskus kyläsuunnitteluprosessi voi myös olla pienimuotoisempaa ja kevyempää eri alojen ihmisten ja kyläläisten yhteistä ”palaverointia.”

Asukkaiden ajatuksia - kyläsuunnittelua Reunan kylässä

Kokoonnuimme Reunatie 5:ssä erään kyläyhdistyksen jäsenen kotona. Tunnelma leppoisa ja kodinomainen. Kahvinjuonnin yhteydessä keskustelimme kylän asukkaiden näkemyksistä.

Tulevaisuuden näkymiä

Asukkaiden toiveena olisi, että alue säilyisi pientalovaltaisena ja maaseutumaisena alueena.

Vantaan kaupungin vesihuollon kehityssuunnitelmassa on alueen vesihuolto tulossa toteutukseen n. v. 2012.

Omakotialueen vieressä on suuri Vantaan kaupungin omistama alue, jonka tuleva käyttö on tuntematon. Pohjoispuolella on suojelualue, joka tulee myös säilymään sellaisena.

Kehä VI linjaus on vielä tarkentamatta ja se tulee vaikuttamaan alueenkehitykseen.

Asukkaiden toiveena on, että sukupolvirakentaminen sallittaisiin. Tämä tarkoittaa lähinnä sitä, että asukkaat toivovat saavansa lohkoa suuremmista tonteista rakennuspaikkoja perheen tarpeisiin.

Asukkaiden suurin toive on kevyen liikenteen väylän saaminen alueen päätien varteen. Asiaa on omakotiyhdistyksen toimesta viety eteenpäin monelle taholle ja lupauksiakin sen rakentamisesta on saatu. Jossain vaiheessa jo varmaksi todettu hanke on kuitenkin taas pudonnut alas Tielaitoksen tärkeysjärjestyslistalla.

Juhlatalolla Tammikuussa

Me Kellokoskelaiset ry kutsui Juhlatalon upeisiin puitteisiin Tuusulan kunnan asiantuntijoita ja muita alueen kehittämistä kiinnostuneita ihmisiä. Edustus saatiin ympäristö-, elinkeino-, kirjasto-, kaavoitus-, sivistys ja kulttuuritoimesta. Myös KEHU ry:n edustaja oli paikalla. Illan aikana käytiin vilkas ja hedelmällinen keskustelu, jossa eri alojen edustajat ”poikkitieteellisesti” analysoivat Kellokosken kehityksen mahdollisuuksia ja esteitä. Kellokosken sijainti ja perinteikäs ympäristö koettiin vahvuudeksi, joka houkuttelee uusia asukkaita kylälle. Ongelmana koettiin alueen huomattava ympäristöongelma - teollisten toiminnan perintönä jääneet myrkylliset maat.

Kehittämisisillan tuloksena Kellokosken asiat nousivat jälleen kerran Tuusulan päättäjien ”maailmankartalle”

Kylien tarpeet ja yhteishankkeet elämän laadun parantamisessa

Monet kylät ovat aktiivisia kunnallistekniikan ja infrastruktuurin kehittämisessä Yhteisöllinen ja omaehtoinen infrastruktuurin rakentaminen on suosittua. Vesiosuuskunnat, erityisesti liittymäosuuskunnat ovat yleisiä KEHU ry:n alueella Koska asukkaat itse sijoittavat halukkaasti infrastruktuuriin, voi kehittämistoimenpiteinä rahoittaa tiedottamista, organisoimista ja suunnittelua rakentamisen ohella.

Infrastruktuurin rakentamisella ja erityisesti käytöllä ja kunnossapidolla on alueella työllistävä vaikutus. Kehittämishankkeiden avulla voidaan mahdollistaa se, että nämä työpaikat syntyvät alueelle ja jäävät alueen asukkaiden toimeentuloksi. Ns. monialayritykset tulevat tässä kyseeseen. Vesiosuuskunnan hallinnointi, tieisännöinti tai kompostilaitoksen ylläpito sopii saman yrityksen katon alle.

Kylätoimijat kokevat perinnemaisemien ja rakennusten kunnostamisen erityisen läheiseksi ja tärkeäksi aiheeksi. Vanhan rakennuksen kunnostaminen kylätaloksi on edelleen hankkeiden suosituimmasta päästä. Monet vaativat suuria investointeja ja jäävät sen takia maaseudun kehittämisvarojen ulkopuolelle. Tällaisten hankkeiden suunnittelun läpivienti, rahoituksen kerääminen ja neuvottelut omistajatahojen kanssa ovat usein vaikeita ja pitkäjäisiä prosesseja, joissa KEHU ry on voinut olla tukena, jos ei kokonaisinvestointia voidakaan kehittämisvaroista kattaa.

Seuraintalojen korjauksissa työllistämisaikutus ja on huomattava, mutta ongelmana on juuri rakennusalan ammattityövoiman suuri kysyntä pääkaupunkiseudulla. Korjausrakentamiseen erikoistuneet puusepät ja urakoitsijat ovat kiven alla ja tuntiveloitushinnat kalliita.

Maisemien kunnostus, maaseutukylien oman ilmeen säilyttäminen ja kunnostus kuuluu tähän toimenpiteiden sarjaan. Tässä hanketyypissä saadaan paljon aikaan talkootyöllä ja myös paikallisten yrittäjien työllistyminen paranee. Huomattavaa on, että maisemankunnostus ei ainoastaan työllistä ympäristöurakoitsijoita vaan myös suunnittelijoita, puutarhureja ja taimistoja.

Kunnostetut seuraintalot ovat maaseudun koristuksia, mutta eivät saa jäädä vain sellaisiksi. Niin pienempiin kuin suurempiin kyliin kaivataan monenlaista toimintaa. Pienet koululaiset tarvitsevat iltapäiväkerhoja ja harrastuksia, -nuorison pitää saada hengata jossain ja kuunnella kovaäänistä musiikkia kenenkään häiriintymättä - kylän perinteikäs seuraintalo sopii siihenkin! Myös ikäihmisillä on omat kokoontumishetkensä ja harrastuksensa – seuraintalot ja pienet maaseutukoulut suovat oivan paikan vanhusten jumpalle, käsityökerhoille, tanssiliiikunnalle ja keskustelupiireille.

Ikäihmiset ovat varsinkin kotiseututoiminnan kultainen ydin ja ikäihmisten panos on usein korvaamaton. Leppävaarassa on pitkään toiminut muistelupiiri, joka viikoittaisen kerhotoiminnan muodossa kerää ja tallentaa alueen paikallishistoriaa.

Vantaan Katriinan alueen elävöittäminen

Seutulana kyläyhdistys ja Katriinan alueen asukkaat ovat pitkään keskustelleet Katriinan kyläkeskuksen kehittämisestä. Katriinan alue on Pohjois-Vantaan suuren maaseutualueen luonnollinen keskus. Alueella on julkisia palveluja – mm. koulu ja sairaala – mutta ei, pientä kyläkauppaa lukuun ottamatta, kaupallisia eikä kulttuuripalveluja. Alueen asukkaat ovat aktiivisia ja kylä- ja yhdistystoiminnassa ja ovat valmiit itsekin erialisilla hankkeilla parantamaan elinympäristöään.

Katriinan alueen puisto kaipaa siistimistä. Nykyisellään kaunis vanha kartanonpuisto ei palvele asukkaiden virkistysalueena. Katriinan sairaalakin on ilmaissut kiinnostuksensa ja lähtisi mukaan puiston kunnostushankkeeseen.

Kylätalkkaritoimintaa on toivottu usean eri kyläyhdistyksen taholta, mutta sen käynnistäminen vaatii vielä kehittelyä. KEHUn alue kaipaa selkeän pilottihankkeen kylätalkkaritoiminnasta rohkaisemaan alueen yhdistyksiä ja antamaan itsevarmuutta toiminnan käynnistämiseen.

Hyviä kokemuksia on saatu hoivapalveluringin toiminnasta Tuusulassa, mutta sen työntekijät ovat pääasiassa nuoria, joiden mahdollisuudet työskennellä ovat erityisesti kouluvuoden aikana rajalliset. Hoivapalvelurinki hanke on kuitenkin antanut arvokasta kokemusta mm. pienmuotoisen työpalvelun työnantajavelvollisuuksien hoitamisesta, tiedottamis- ja koulutustarpeista.

Kyllä tarvitaan vanhusten ruokapalvelua ja siivouspalvelua. Niiden järjestäminen työllistää naisia ja muita hoiva-alasta kiinnostuneita.

Hoivayrittäjyydellä on kuitenkin käänköpuolensa. Hoiva-alan sopimusten kilpailuttaminen kuntasektorilla painaa alas hintoja ja hoivayrittäjä on usein matalapalkka-alalla työskentelevä

nainen. Itsellinen hoivayrittäjä kantaa myös kaikki riskit ja putoaa helposti yhteiskunnan turvaverkkojen ulkopuolelle, jos yritystoiminta ei menesty.

Kylätoiminta ja yhteisöjen toiminnan tukeminen

Kyläjuhlia, talkoita ja muita sosiaalisia tapahtumia järjestetään lähes joka kyläyhdistyksessä, jokaiselle paikkakunnalle tyypillisellä teemalla. Monet yhdistykset, erityisesti Nurmijärven ja Tuusulan alueelta, kokevat yhteisöjen jakautumisen ongelmaksi – uudet asukkaat eivät osallistu perinteiseen kylätoimintaan. Kanssakäyminen vanhojen ja uusien asukkaiden välillä on myös usein vähäistä ja ennakkoluuloja on molemmin puolin. Tämä kuvaa myös kaupungin ja maaseudun vuorovaikutuksen vaikeutta. Kaupunkilaiset muuttavat maaseudulle, mutta säilyvät kaupunkilaisina. Asuminen on kaupungissa erilaista kuin maaseudulla. Siihen liittyvät käsitteet ”yksityisyys”, ”oma rauha” ja ”tuntemattomuus” – eivät niinkään maaseudun asukkaiden arvostamat ”yhteisöllisyys”, ”naapuripu” ja ”monen sukupolven asuminen”.

Metsäkylän kylätoimikunnan toiveita

”Olemme jo neljänä vuonna toteuttaneet tapahtumaa teemalla ”Klaukkala ennen vanhaan” erilaisin tavoin mm. lampaasta lapaseen, kievariperinne, maatalouden työtavat ja välineet. Tällaiseen tapahtumiin tarvitsimme panostusta”

Nimenomaan kyläyhdistysten järjestämät tapahtumat ja toiminta voivat olla se silta, jossa ja vanhat uudet asukkaat kohtaavat.

Kyläyhdistykset toivovat tukea tiedottamisessa. Myös tiedotusilmeen kohentaminen ja pääsy erilaisiin medioihin koetaan tärkeäksi.

Ideoita kylätoiminnalle Seutulän alueen kyläsuunnitelmasta

- Nuorten ja lasten kohderetkien järjestäminen
- Kierrätyskirpputori
- Elokuvailtoja kylälle
- Erilaisten kurssien järjestäminen (askartelu, pajutyö) kylällä

Kulttuuritoimintaa on kyläyhdistyksissä runsaasti – perinnetiedon keruuta ja esittelyä, kulttuuritilaisuuksien järjestämistä, pienten paikallisten museoiden hoitoa jne. KEHU ry:n toiminnassa nämä usein ovat pieniä hankkeita, jotka hyvin sopisivat esimerkiksi ns. Sateenvarjo-tyyppiseen hanketoimintaan. Hyvien sponsorilähteiden löytäminen paikalliseen kulttuuritoimintaan on myös tärkeää.

Historiikkien kirjoittaminen ja julkaisu on tulevaisuudessakin tärkeä osa kylätoimintaa. Historiikit ovat kehittyvällä Keski-Suomella Uudellamaalla myös katoavan kyläkulttuurin ja maiseman tallentajia. Uudet asutusalueet muuttavat aikaisempien maaseutualueiden ilmettä ja maisemaa radikaalisti. Näiden alueiden valokuvaaminen, vanhojen rakennusten entisten käyttötarkoitusten selvittäminen, vanhojen asukkaiden ja työntekijöiden haastattelut antavat myös alueelle muuttaville perspektiiviä historiaan.

Palojoki Nurmijärvellä

Aleksis Kiven kotipaikkana ja kesäisten Kivi-juhlien pitopaikkana tunnettu Palojoki on Keski-Uusimaalainen kylä, joka voi ylpeillä harvinaislaatuisen kauniista maalaismaisemasta pääkaupunkiseudun tuntumassa. Palojokelaiset ovat aktiivisia kylätoimijoita ja mm. Kivi-juhlat ja vuosittaiset teatteriesitykset on jo vuosien ajan tehty talkoovoimin. Kyläläiset ovat myös kiinnostuneita hanketoiminnasta kylän viihtyvyyden lisäämiseksi. Kylillä on vireillä hanke leikkipuiston rakentamiseksi.

Kunnallistekniikkaan ja myös kevyen liikenteen väylään ollaan valmiita panostamaan myös talkootyötä, jos ja kun pääinvestointi saadaan julkiselta taholta.

Koska Kivi-juhlat ovat tärkeä tapahtuma, ollaan niihin valmiita satsaamaan sekä työtä, että suunnittelemaan juhlien onnistumista parantavia hankkeita. Mm. ongelmalliseen paikoitustilanteeseen haetaan ratkaisua kehittämishankkeella.

Toimintaa Internetissä. Yhä useampi yhdistys ylläpitää verkkosivuja. Ne ovat hyvä tiedonjakamisväline, vaikkakin eräät yhdistykset kokevat niiden ylläpidon kalliiksi. On yhdistyksiä, joiden hallitus toimii lähinnä sähköpostillistana ja kokoontuu harvoin. Seutulan suuralueen verkkosivut ovat hyvä esimerkki – ne ovat onnistuneet aikaansaamaan vilkasta kansalaiskeskustelua eri aiheista. Internetsivut myös lisäävät varsinasta kylätoimintaa, sillä informaatio tilaisuuksista ja toiminnasta kulkee kyliin.

KEHUn alueella on kokeiltu osallistavaa suunnittelua internet-alustan avustuksella ja kokemukset ovat olleet myönteisiä. Yhteisten suunnitelmien esittely ja muokkaaminen toimii hyvin internetissä. Menetelmää on käytetty kyläsuunnittelun yhteydessä ja kokeillaan myös kunnallistekniikan suunnittelun yhteydessä.

Kehittämishankkeena erilaiset internetpohjaiset vuorovaikutusjärjestelmät tulevat kysymykseen, kun pienten toimijoiden resurssit eivät riitä alustojen kehittelyyn. Maaseudun toimijat ja myös elinkeinojen harjoittajat ovat ilmaisseet toivomuksensa olla yhteydessä suoraan kuluttajiin – ilman välikäsiä. Tällöin internetin merkitys pienten asiakkaiden kokoamisessa ja toisaalta pienten tuottajien yhteistoiminnan mahdollistajana korostuu.

Espoolainen kyläyhdistys nettitoiminnan airueena

Kalajärven kyläyhdistyksen jäsen kuvailee toimintaansa näin:

”Olemme sopeutuneet siihen tosiasiaan, että nyky-yhteiskunnassa ihmisillä ei riitä aikaa perinteiseen yhdistystoimintaan, vaikka hyvin samanlaisia arvomme ja tavoitteemme kodin lähipiirissä yhä ovatkin. Otimme ensimmäisen askeleen turvautuaksemme tekniikkaan tämän käytännön tilanteen ratkaisemiseksi.

Olemme kamppailleet lentomelua vastaan ja jonkin verran menestyneet. Siinä käytimme voimakkaasti paperimuotoista kohdennettua markkinointia ja mittavia asukastilaisuuksia. Sitten niiden vetovoima alkoi laskea. Seuraava hanke oli lähikirjaston pelastaminen. Sähköpostitse luotu verkosto osittain lentomeluorganisaation luomalle pohjalle toi siinä menestyksen.

Hetki sitten emme innostuneet webbi-sivuista, sillä yksi kylä tuntui liian pieneltä alueelta, jotta viestintää suunnattaisiin koko maailmaan ulottuvaan kanavaan. asiat ovat jonkun verran herkkiäkin kokonaan julkisiksi. Ratkaisu syntyi kuitenkin tekniikasta, jolla käyttäjät tunnistetaan ja mahdollistetaan itserekisteröityminen ja riittävän helppo jäsenhallinta. Koko toiminta pitää olla vuorovaikutteista, mitä WWW ei perinteisesti ole ollut. Nyt ongelma on enää hankkia tämä tekniikka pysyvään käyttöön.”

Osaamisen lisääminen toiminta-alueella

Tavoitteena on lisätä alueen ympäristöosaamista, kehittää kylien (projekti-) osaamista sekä säilyttää tai luoda uusia työpaikkoja maaseutuohjelman toimialoilla. Ajankohtaista tietoa jaetaan niin yrittäjille kuin asukkaillekin. Koulutushankkeiden (tai koulutusosioiden kehittämishankkeissa) tavoitteena on paikallisesti joko luoda työpaikkoja, työmahdollisuuksia tai lisätä paikallistalouteen lisäarvoa tuovaa tietoa Osaamisen lisäämisellä pyritään vaikuttamaan alueellamme kolmeen asiaan:

- Ympäristöosaamista halutaan tarjota kaikille kohderyhmille, lapsista aikuisiin ja kylistä yrittäjiin. Erityisesti korostetaan asukkaiden taitoja omaehtoisen ympäristösuojelutyön kehittämiseksi. Jätehuoltoon, kierrätykseen, kompostointiin, vesi- ja energiahuoltoon kiinnitetään huomiota asukkaan sekä yrittäjän näkökulmasta, maisemanhoidossa ja järvien kunnostuksessa painopiste on yhdistyksissä. KEHUräy painottaa ekologisuutta ympäristöteemassaan.
- Yrittäjien koulutuksessa painotetaan yhteistyön kehittämistä ja verkottumista KEHUn ohjelmaan liittyvillä toimialoilla. Koulutuksessa pyritään tieteellisen tiedon ja innovaatioiden välittämiseen, työtilaisuuksien synnyttämiseen yhdistyksille, yrittäjyysvalmiuksien kehittämiseen, yritysten yhteistyö ja – markkinointi valmiuksien parantamiseen.
- Kylillä kehitetään eri toimijoiden projektiosaamista. Koulutus voi olla tiedonsiirtoa kylille siitä mistä ja miten rahoitusta haetaan eri lähteistä tai projektinhallintaan liittyvää.

4.4. LINJA 4. LEADER toimintatapa

KEHUräy toteuttaa ohjelmassaan LEADER-toimintatavan periaatteita, erityisesti paikallislähtöisyyttä. KEHU ry:n hallinto sitoutuu toiminnassaan kuuntelemaan ja kuulemaan paikallisia toimijoita, antamaan tukea, mutta myös toimintavapautta ja valtuuksia paikallistoimijoille. Tärkeää on myös, että paikallisella toimijalla on rahoitusvastuu.

KEHU ry sitoutuu LEADER toimintatapaan ja rahoittaa hankkeita, jotka lähtevät paikallisten toimijoiden aloitteesta ja jotka soveltuvat valintakriteereihin. Tärkeä on hanketoiminnan läpinäkyvyys ja avoimuus, sekä alueellinen tasapuolisuus. Hankeideoita ei generoida ensin, ja sitten yritetään löytää niille toteuttajia – tällainen toimintatapa tuottaa kestävämpiä tuloksia.

Hankkeiden ja toimenpiteiden kestävyden arviointiin kiinnitetään enemmän huomiota, kuin ALMA-kaudella. Yritysten ja liikeideoiden liiketoiminnan kannattavuuden arviointiin saadaan apua Keski-Uudellamaalla toimivasta kattavasta yritysneuvontaverkostosta.

Toimijoiden osaamista ja sitoutumista voidaan myös arvioida. Omarahoitusosuus on hyvä indikaattori hankkeeseen sitoutumisesta.

Kansainvälinen yhteistyö

Kansainvälisyyttä lisätään KEHU ry:n toiminnassa. Ensimmäisellä kaudella KEHU on osallistunut Ranskan ja Irlannin toimintaryhmävaihtoon sekä Suomen ja Liettuan ympäristöyhteistyön toteuttamiseen. Kansainvälistä yhteistyötä voidaan toteuttaa koko EU:n alueella, siten että hankkeet toteuttavat KEHUn ohjelmaa.

Kansainvälisen hankkeen hyöty paikallisesti on pystyttävä osoittamaan toimijoille sekä Suomessa että ulkomaisessa partneriorganisaatiossa.

Hankkeet ovat ensisijaisesti elinkeinollisia tai alueen tietotaidon kehittämistä edistäviä. Kulttuuritietoisuus on myös olennainen osa ohjelmaa. Osaamista haetaan lähinnä sellaisilta aloilta, joissa muissa Euroopan maissa on saavutettu tuloksia ja jotka ovat relevantteja juuri kaupunkien läheisen maaseudun elinkeinoille. Esimerkkejä ovat mm. lähiruuan myynti, korkealaatuiset

jatkojalostusmenetelmät (paikalliset gourmet herkut) niiden markkinointi, profiilin kohottaminen ja "brandäys". Bioenergia-ala ja muiden tulevaisuudessa tärkeiden uusiutuvan energian tuotantomenetelmien kehittäminen kiinnostaa selvästi Keski-Uusimaalaisia toimijoita.

Kansainvälisyydessä KEHU ry tekee yhteistyötä eri toimintaryhmä/ryhmien kanssa. KEHUry jatkaa yhteistyötä Kainuun Naisyrittäjyys Leanderin kanssa erityisesti Ranskan suuntaan. Ranskaan päin vuonna 2005 luotuja suhteita hyödynnetään. Kansallista verkostoyksikköä käytetään hyväksi partnerihaussa.

Alueellinen yhteistyö

KEHU ry tulee luomaan verkostoja ja yhteistyötä myös muualle Suomeen. Monet toiminnan painopistealueet tarvitsevat yhteistyötä ja kumppaneita muualta Suomesta. Tällaisesta yhteistyöstä ovat esimerkkinä lähiruokaan liittyvät hankkeet, jotka tarvitsevat laajoja verkostoja koko maan maataloustuottajiin.

Myös matkailun edistämishankkeet voivat olla sellaisia, joita kehitetään yhteistyössä yhden tai useamman alueen kanssa. Kulttuurimatkailussa voidaan reitittää erilaisiin teemoihin liittyviä matkailukohteita ja kehittää niihin suuntautuvaa matkailua yhteistyössä.

Leirikoulut ja yleensä nuorten matkailu, erilaisiin urheilukilpailuihin liittyvät matkat rakentuvat siten, että suuri osa asiakkaista on KEHU ry:n alueella, mutta matkakohteita tarvitaan ympäri Suomea.

KEHU ry:n toimintaan liittyy myös muualla Suomessa tehtyjen innovaatioiden siirtäminen alueelle. Tästä esimerkkinä erilaiset ekologiseen maaseutuasumiseen liittyvät innovaatiot, vesien – ja yleensä ympäristönsuojelutyöhön liittyvät toiminnot, kotimaisen energian käyttö yms.

Toimintaryhmäyhteistyö

Jos ilmenee tarvetta, toimintaryhmien välistä yhteistyötä voidaan tarpeen vaatiessa kehittää.

5. TOIMENPITEET

Tuettavat toimenpiteet

Alla on listattu Kehun ohjelmasta lähtevät mahdollisesti tuettavat toimenpiteet. Haluamme kuitenkin korostaa innovatiivisuuden merkitystä maaseudun kehittämisessä ja jättää ilmaa ja tilaa ennakoimattomille ideoille ja toimenpiteille. Koulutustoimenpiteitä ja – tilaisuuksia voidaan järjestää yrityksille sekä muille toimijoille KEHUn ohjelmaan liittyvillä aloilla.

Ympäristötoimenpiteet

Uudenmaan ympäristökeskuksen kanssa neuvotellun alustavan työjaon mukaan rahoitetaan toimintaryhmien kautta paikallislähtöisiä vesistöjen ja valuma-alueiden suojele- ja kunnostustoimenpiteitä.

- a. Paikallislähtöiset vesistöjen ja valuma-alueiden suojele- ja kunnostustoimenpiteet: Osakaskunnat, kyläyhdistykset, metsästysseurat ja muut osalliset toteutettavat paikallislähtöisiä hankkeita.
- b. Paikallislähtöiset ympäristön- tai maisemanhoitotoimenpiteet: Ympäristönhoitosuunnitelmat, maisemanhoito, ennallistaminen, tiemaiseman kunnostus ja maaseutunäkymien kunnostaminen (myös Natura-kohteissa)
- c. Paikallislähtöiset asumisympäristöön liittyvät viihtyvyyttä/turvallisuutta lisäävät toimenpiteet: Vesiosuuskuntien suunnittelu, jätehuoltoratkaisut, yhteiset pienpuhdistamot, kierrätys, maanalaisten öljysäiliöiden riskikartoitus, leikkikentät, luontopolut/reitistöt, istutukset.

- d. Ympäristötiedot ja –taidot: Ympäristötiedon lisääminen tiedottamalla, yhteissuunnittelulla, suunnitelmin, painopisteenä nuoriso ja ympäristökäyttäytyminen. Luontokoulutyypiset hankkeet.
- e. Kehittämishankkeet. Haja-asutusalueen jätevesien käsittelyn ekologiset ja kokonaistaloudelliset ratkaisut. Energiansäästö ja paikallisen energian käyttö, erilaisten maataloudesta saatavien jätteeseen rinnastettavien jakeiden käsittely ja hyödyntäminen. Ravinteiden kiertojärjestelmät maataloudessa.
- f. Kehittämishankkeet ”perinnebiotooppien” säilyttämiseksi. Yhteistyökuvioiden rakentaminen.
- g. Muut toimenpiteet. Rahoituksen piiriin otetaan toimenpiteitä hakijoiden ehdotusten mukaisesti

Kylien elävöittäminen ja kylätoiminta

- a. Kylätalojen kunnostukset, rakentamiset ja toimintainvestoinnit. Toimintainvestoinneilla (esim. astiat, pöydät) tarkoitetaan niitä tarpeeseen perustuvia investointeja joita tarvitaan uuden toiminnan aloittamiseen tai nykyisen toiminnan kehittämiseen. Korjausten edellytyksenä on, että nykyisen toiminnan edellytykset turvataan tai niitä parannetaan. Kunnostus/rakennushankkeissa hakijoina voivat toimia rekisteröityneet yhdistykset tai yksityiset tahot. Kuten jo aikaisemmin on todettu, perinnerakennusten kunnostus on alueellamme suhteellisen kallista. Korjausrakentamisen osuutta vähennetään ALMA - ohjelmaan verrattuna.
- b. Kyläsuunnitelmat: Kyläsuunnitelmien tulee olla paikallislähtöisiä.
- c. Kylätoiminnan yleinen kehittäminen: yhteistyöhankkeet, neuvontapalvelut, kyläpalveluiden kehittäminen, internet-palvelut, kylätoiminnan/yhdistystoiminnan osaamisen lisääminen.
- d. Kylähistoriat: Historiakirjoja tai muita kokoelmia voidaan rahoittaa, mikäli niistä ei kerätä tuottoa. Painokset jaetaan ilmaiseksi ennalta sovituille tahoille. Mikäli kirjaa halutaan myydä, silloin voidaan rahoittaa vain suunnittelusta, tiedon keräämisestä ja itse kirjoittamisesta syntyviä kuluja.
- e. Kylätapahtumat: Tapahtumien tulee sopia ohjelman luonteeseen. Rahoitetaan uusia tapahtumia tai vuosijuhlia sekä maaseutu/ympäristötietoa välittäviä tapahtumia.
- f. Muut toimenpiteet. Rahoituksen piiriin otetaan toimenpiteitä hakijoiden ehdotusten mukaisesti

Maaseudun elinkeinojen monipuolistaminen, yritysten tukemisen toimenpiteet

- a. Monialayritykset, pienasiakkaat yhteen kokoavat yritykset. Internetissä toimiminen, markkinointi ja tilausjärjestelmät. Esimerkkinä bioenergian markkinointi pienasiakkaille.
- b. Kulttuuriyrittäjyys: Kulttuuria ja perinteitä, erityisesti alueen omaa kulttuuria ja perinteitä elinkeinotoiminnassa hyödyntävät hankkeet. Paikalliset tuotteet.
- c. Ympäristöyrittäjyys: Rahoitettavia ovat ympäristönhoitoon (urakointi, vihersuunnittelu esim.), paikallisen (bio)energiatuotantoon sekä ympäristö- ja luontomatkailuun kuuluvat innovatiiviset hankkeet. Hakijoina voivat olla maatilat sekä kaikki ympäristöalan yritykset ja matkailuyritykset. Verkostohankkeissa mukana voivat olla alan yhdistykset.
- d. Palveluyrittäjyys: Asumiseen ja asioimiseen liittyviä monimuotoisia ja innovatiivisia palveluja sekä hevosalaan liittyviä hankkeita. Ekologisen asumisen tuotteet.
- e. Kehittämishankkeet biokaasun ja biodieselin alalta.

- f. Yrityshankkeet, joissa maaseutu ja kaupunki ovat yhteistyössä: tuotteet ja palvelut maaseudulta tai maaseudulle, luomu, ruokapiirit jne.
- g. Koulutushankkeet EU lainsäädännöstä, kansalaisen oikeuksista.
- h. Polttopuun ja klapiyrittämisen kehitys- ja mikroyrityshankkeet
- i. Polttopuun ja klapien markkinoinnin kehittämiseen tähtäävät hankkeet
- j. Muut lämpöyrittämisen ja kotimaisen polttoaineen kulutuksen lisäämiseen tähtäävät toimenpiteet
- k. Lähi- ja luomuruuan markkinoinnin parantamiseen tähtäävät hankkeet
- l. Erilaiset lähi- ja luomuruoan jalostamiseen liittyvät kehitys- ja mikroyrityshankkeet
- m. Kansainväliset hankkeet, joissa osaamista kartutetaan mm. bioenergia-alalla.
- n. Muut hakijoiden ideoimat toimenpiteet

KEHU ry:n omaan ja alueen toimijoiden kansainvälistymiseen tähtäävät toimenpiteet

- a. KEHU ry tarjoaa muille toimintaryhmille KV-yhteyshenkilön roolia. KEHU ry:llä on muita toimintaryhmiä enemmän kokemusta kansainvälisten hankkeiden hallinnoinnista. Myös kielitaitoiset toimihenkilöt voivat helposti toimia yhteyshenkilöinä muihin Eurooppalaisiin toimijoihin.
- b. KEHU ry järjestää kokemusten vaihtoa ja kansainvälisen tilaisuuden (bio)energiayrittäjyydestä. Tällaiseen hankkeeseen tulee saada mukaan esimerkiksi Keskisellä Uudellamaalla toimivia teknillisiä oppilaitoksia.
- c. Bioenergia alan kansainvälistä koulutusta tullaan toteuttamaan alueen toimijoiden/yrittäjien tarpeiden mukaisesti. KEHU ry voi auttaa toimijoita lomalla yhteyksiä ja järjestämällä opintomatkoja kiinnostaviin kohteisiin.
- d. Maaseutukulttuurin vaihtoa edistäviä hankkeita. Kyseeseen voi tulla esimerkiksi kansanmusiikin vaihto. Keskisen Uudenmaan alueella järjestetään kesäisin runsaasti kulttuuritapahtumia, joiden kanssa kulttuurivaihtoa voi toteuttaa. KEHU ry on toteuttanut monia kansanmusiikkiin liittyviä hankkeita alueellaan ja voi siten saattaa yhteen paikallisia ja eurooppalaisia toimijoita.
- e. Matkailualan kokemusten vaihto ja mahdollinen yhteistyö esimerkiksi kulttuurimatkailun ja ympäristömatkailun alalla.
- f. Järjestetään KEHU alueen toimijoiden kanssa kansainvälinen nuorten vapaaehtoinen työleiri. Työleiri tehdään yhteistyössä KV-työleirijärjestön kanssa, mutta valitaan selkeästi alueen maaseututoimijoille relevantti kohde. Kohteeksi voidaan valita esimerkiksi ympäristön parannusta tai säilytettävän maaseutukulttuurikohteen korjaustoimintaa. Leirin paikallisena isäntänä toimisi joku alueen hanketoimijoista.
- g. Järjestetään nuorille ja nuorisojärjestöille seminaareja ja koulutusta nuorille suunnatuista kansainvälistymiseen tarkoitetuista EU:n rahoitusinstrumenteista.
- h. Myös toimintaryhmä itse voi osallistua kansainväliseen hankkeeseen hakemalla partnerihaun kautta itselleen eurooppalaista kumppania. Tällöin yhteishanke toteutetaan sellaisella alalla, joka on alueen toimijoille relevantti.

- i. Muut mahdolliset toimijoilta tulevat kansainväliset hanke-esitykset

Tulosodotukset

Määrälliset tulosodotukset I. hankkeiden määrät eri toimintalinjoilla on esitetty liitteessä 8. yhteydessä. Arvion tekemisessä on käytetty hankkeiden keskimääräistä kokonaiskustannusta KEHU ry:n ALMA kaudella.

6. MITÄ TAPAHTUU MEISTÄ RIIPPUMATTA – JA MITÄ VOMME ITSE TEHDÄ

Mahdollistavaa ja voimaannuttavaa toimintaa paikallistasolla

Maaseudun kehitystyön moninaisessa mosaiikissa, KEHU ry löytää paikkansa paikallisten asukkaiden, tuottajien ja heidän yhdistystensä omaehtoisen kehitystyön tukijana.

KEHU ry:llä tulee olla riittävästi osaamista ja yhteistyökykyä, jotta sellaiset toimijat ja toimenpiteet, jotka toimivat kuntasektorin ja liike-elämän valtavirojen ulkopuolella, saavat rahoitusta, teknistä ja muuta tukea ideoilleen ja innovaatioilleen.

Kaikki ideat maaseudun kehitystyölle tulevat paikallisilta viljelijöiltä, yrittäjiltä, asukkailta ja heidän yrityksiltään. Hanketoiminnan tarkoituksena on mahdollistaa maaseudun asukkaiden innovaatioiden pohjalla tapahtuva toiminta. KEHU ry:n tehtävänä on tarpeen vaatiessa auttaa jalostamaan näitä ideoita ja innovaatiota hankkeiksi, osoittaa niille rahoitusta ja tukea toimijoita teknisen avun hakemisessa, tiedottamisessa ja seurannan järjestämisessä.

KEHU ry:n ohjelma onkin kirjoitettu siten, että se **ei** ole ainoastaan maaseudun kehittämissuunnitelma – tuo koko käsite sotii innovaatioajattelua ja paikallislähtöisyyttä vastaan. Etukäteen emme voi tietää, emmekä halua rajata alueen luovia ideoita. Ideat tulevat paikallisilta ihmisiltä. Maaseudun elinvoimaisuuden säilyttäminen on alueellamme haasteellista. Kuten edellä esitettyssä nelikenttä-analysissä (kpl 2.3.) on todettu, maaseudun perinteiset sosiaaliset rakenteet ovat alueellamme uhattuina. KEHU ry:n yhtenä tärkeänä toimintamuotona onkin maaseudun yhteisöjen toiminnan tukeminen. Kunnianhimoisena tavoitteena on yhteisöjen sosiaalisen pääoman lisääminen. Kyläläisten omien aktiviteettien tukeminen, avustaminen tiedottamisessa, edunvalvonnassa ja viranomaisyhteistyössä tulee jatkumaan myös toisella ohjelmakaudella.

Myös kehityshankkeita toteutetaan siten, että hankkeisiin osallistuvien yhteisöjen sosiaalinen pääoma nousee. Kun jokin yhteisö; yhdistys tai yritys; lähtee toteuttamaan hanketta, hankkeen sivutuotteena vahvistuu paikallinen organisaatio: opitaan toimimaan yhdessä; opitaan ryhmänä toteuttamaan monimutkaisia toimenpiteitä; hallinnoimaan yhteistä rahoja – kokoamaan paikallisia inhimillisiä ja taloudellisia resursseja, siis osaamista, työtä, materiaaleja ja rahaa - yhteiseen toimintaan. Tätä kaikkea sanotaan sosiaalisen pääoman kasvuksi.

Sosiaalisen pääoman käsite voi tutkijoiden mukaan olla sillanrakentaja taloustieteen ja yhteiskuntatieteen välillä. Taloustieteen puolella on vallinnut ajatusluutuma, jonka mukaan sosiaalisen edistäminen vaikkapa sosiaaliturvan muodossa voi tapahtua vain talouden edistämisen kustannuksella. Vastaavasti sosiaalitieteissä ja sosiaalipoliittisessa ajattelussa on ollut vallalla käänteinen dogmi siitä, että talouden tehokkuuden tavoittelu on väistämättä sosiaalisesti haitallista. Sosiaalisen pääoman käsite ylittää nämä rajoittuneet näkemykset tehden tietäväksi, että kestävä taloudellisen kukoistuksen pohjana on terve yhteisöelämä. Eikä yhteisön hyvinvointi puolestaan ole mahdollista jos talous on surkeassa jamassa.

Talouden toiminnan kannalta keskeistä on mahdollisimman suuri varmuus noudatettavista säännöistä ja usko sopimusten pitävyyteen (luottamus). Talouden kannalta tärkeää on myös talousyksiköiden kyky yhteistyöhön, mikä sekin perustuu luottamukseen.

Kyse on siitä vallitseeko ihmisten välillä keskinäisen luottamuksen ilmapiiri vaiko vihamielinen kyräily. Esimerkiksi huono työilmapiiri alentaa ihmisten kykyä yhteistoimintaan, joka on kaiken tuotannon edellytys. Yhteistyökyvyn heiketessä myös taloudellinen tulos huononee.

Sosiaalinen pääoma on eräässä mielessä tärkeä edellytys inhimilliselle pääomalle eli osaamiselle. Työryhmän kokonaisosaaminen ja suorituskkyky on nimittäin kiinni siitä jakaako kukin yksilö omaa "hiljaista tietoaan" eli osaamista ja kokemusta myös muille ryhmän jäsenille. Jos luottamusta ei tunneta, ei ole myöskään halua tietojen jakamiseen. Jos kaikki voisivat oppia toisiltaan, ei jokaisen tarvitsisi keksiä pyörää aina uudestaan.

Tämän on jokainen, joka koskaan on osallistunut kylien yhteishankkeisiin, kokenut kouriintuntuvalla tavalla. Kaikista yllättävintä yhteishankkeissa onkin kokea tuo tiedon jakamisen luoma yhteisen työn helpottuminen, nopeutuminen ja muuttuminen hauskaksi ja innostavaksi toiminnaksi.

Suurin taloudellinen tehokkuus ei ehkä nousekaan yksilön rationaalisesta oman edun ajamisesta, vaan ryhmästä joka pystyy puhaltamaan yhteen hiileen.

Yllä olevien periaatteiden noudattamiseksi tulee toiminnan olla paikallista, lähtöisin maaseudun asukkaista ja heidän yhteisöistään. KEHU ry:n tulee toiminnassaan välttää sellaista toimintaa, joka edelleen vie päätösvaltaa pois paikallisilta toimijoilta. Myös taloudellinen päätösvalta tulee säilyttää paikallisten toimijoiden käsissä. Tämä on tärkeää sosiaalisen pääoman kasvun kannalta.

Syy vai seuraus?

Hannusjärven suojeluyhdistys on koonnut rantojen asukkaita toimintaan kotijärvensä puolesta jo vuodesta 1998 lähtien.

”On ilahduttavaa, että tänä kiireisenä aikana Hannusjärven Suojeluyhdistyksen jäseniksi on liittynyt kaikki järven rannalla asuvat asukkaat ja että jäsenet ovat osallistuneet suurella innolla talkoisiin (n. 4000 tuntia)”. Suojeluyhdistys on saanut järvelle viranomaisten huomiota ja teknistä apua, huomattavaa sponsorirahoitusta, seurannut ja tutkinut järven tilaa, suunnitellut ja toteuttanut kunnostustoimenpiteitä.

Yhdistys on erinomaisen yhteistoiminnan ansiosta saavuttanut merkittäviä tuloksia järven suojelussa – toisaalta järven suojeluhanke on tuottanut yhteistoimintaa.

Järven kunnostuksessa tarvitaan sosiaalista pääomaa – mutta toiminta järven puolesta myös luo sitä.

Yritystoiminnan puolella noudatetaan samaa logiikkaa. Koska toimimme Keskisellä Uudellamaalla, jossa palveluja ja tuotteita on jo runsaasti tarjolla, on kilpailukin kovaa. Yritystoiminnan käynnistäminen vaatii innovaatiota, hyvää liike-ideaa ja päättäväisyyttä. KEHU voisi tarjota tukea yrittäjille, jotka esimerkiksi kokoavat pienasiakkaita yhteen, perustavat monialayrityksiä maaseudulle ja tuovat palveluja alueille, joissa niitä muuten on vaikea saada. Orastavaa innovaatiota voidaan etsiä ja tukea tarjota verkostoitumalla entistä paremmin yrittäjien ja heidän järjestöjensä kanssa.

6.2 Toimintatapa ja organisaatio

KEHU ry on 1999 perustettu toimintaryhmä, joka toimii Keskeisen Uudenmaan alueella. Yhdistyksen jäseniksi saavat liittyä kaikki maaseudun kehittämistoiminnasta kiinnostuneet.

Yhdistys sitoutuu sääntöjensä mukaan kannustamaan toimialueensa asukkaita, yrityksiä ja yhteisöjä toimenpiteisiin maaseutumaisten alueiden säilyttämiseksi elinvoimaisena siten, että asukkaiden toimeentulo, palvelut ja asuinviihtyvyys turvataan ja niitä kehitetään. Tähän pyritään edistämällä maaseudun kehittämiseen liittyvää osaamista sekä kokemustenvaihtoa toimialueen eri maaseutualueiden välillä, valtakunnallisesti ja kansainvälisesti sekä edistämällä vuorovaikutusta ja yhteistyötä toimialueen maaseudun ja kaupunkimaisen asutuksen välillä

Hallitus noudattaa kolmikantaperiaatetta, eli se edustaa tasapuolisesti toiminta-alueen ja sen sisällä kuntia, yhdistyksiä, yrityksiä ja yksityisiä.

Jäsenistö

Yhdistyksellä on suurimmaksi osaksi yhdistysjäseniä. Koska KEHU ry:n partnerit ovat pääasiassa yhdistyksiä, on myös jäsenhankinta keskittynyt yhdistysjäsenien rekrytoimiseen.

20 yhdistysjäsentä
2 yritysjäsentä

Jotkut näistä yhdistysjäsenistä ovat laajoja, katto-organisaatio –tyyppisiä yhdistyksiä. Esimerkiksi Seutulan kylätoimikuntaan kuuluu 12 kyläyhdistystä. Henkilöjäseniä on n. 30. Jäsenmäärä on suhteellisen vähäinen, eikä kuvasta sitä määrää yhteistyökumppaneita, joka KEHU ry:llä on ALMA kaudella ollut. Vuosien 2006 – 2007 tavoitteena onkin aktiivinen jäsenhankinta, jolla sitoutetaan KEHU ry:n kanssa yhteistyössä olevat alueen yhdistykset tiiviimmin mukaan KEHU ry:n toimintaan.

Jäsenhankinnalle on tehty hallituksessa toimintasuunnitelma:

- KEHU ry:n kanssa yhteistyössä hankkeita toteuttaneet yhdistykset sitoutetaan yhteistyössä mukaan toimintaan. ALMA kaudella eivät läheskään kaikki hankkeita toteuttaneet yhdistykset liittyneet KEHU ry:n jäseniksi.
- Otetaan aktiivisesti yhteyttä alueella toimiviin luonnollisiin yhteistyökumppaneihin. Yhteistyölle annetaan alusta pitäen selkeä temaattinen sisältö, jolloin myös jäsenhankinta on luontevaa. Tästä esimerkkinä on mm. EU:n vesipuitedirektiivistä käytävä keskustelu ja tiedottaminen vesiensuojelusta kiinnostuneille yhdistyksille.
- Oleellimmat kumppanit KEHU ry:lle ovat tuottajajärjestöt, kyläyhdistykset, nuorisojärjestöt, vesi- ja yhteisten maa-alueiden osakaskunnat, ympäristöyhdistykset, vesiensuojeluyhdistykset, metsästysseurat ja harrasteyhdistykset. Näille kaikille suunnataan tiedotus- ja jäsenhankintakampanja vuoden 2006 – 2007 aikana.

Organisaation päätöksenteko

KEHU ry:n ylintä päätäntävaltaa käyttää jäsenten kokous, joka valitsee hallituksen, puheenjohtajan, päättää toimintasuunnitelmasta ja talousarvioista. Yleiskokouksia pidetään kaksi vuodessa ja niillä on eri tehtävät.

Kehun hallituksessa on puheenjohtajan lisäksi kahdeksan varsinaista jäsentä ja heillä kahdeksan varajäsentä. Hallituksessa on tasapuolisesti yksityisten, yhdistysten sekä kuntien edustajia. Hallituksen jäsenten toimikausi on kaksi vuotta, puheenjohtajan vuosi ja yhdistyksen toimintakausi on vuosi. Lisäksi tarpeen vaatiessa valitaan asiantuntija-työryhmiä avustamaan hankkeiden arvioinnissa.

Kuntayhdyshenkilöt välittävät tietoa KEHU ry:n ja kuntien välillä. Yhdistyksellä on kaksi tilintarkastajaa ja heille varatilintarkastajat. Hallituksen tilintarkastajat toimivat samalla ohjelman tilintarkastajina. Varsinaisena tilintarkastajana on ainakin JHTT-tason tarkastaja. Hallitus valitsee rahastonhoitajan. Kirjanpito ostetaan ostopalveluna.

Hallitus

Hallituksen jäsenten osaamista hyödynnetään KEHU ry:n toiminnan kehittämisessä niin LEADER-hankkeiden lausuntojen antajana kuin maaseutualueidensa yleisenä kehittäjänä.

Hallituksella on käytössään toimintaryhmäkansio, joka sisältää Manner-Suomen ohjelman tiivistelmän, KEHURY:n oman ohjelman, säännöt, ohjeet ohjausryhmätyöstä, hallituksen linjaukset, hakukriteerit, tukitaulukon, tarkistuslistat (hakemus, raportit), hakuohjeet sekä maksatusohjeet. Kansiossa on myös selvitetty työnjako ja vastuut hallituksen, toimiston ja hankeryhmien välillä. Kansion tehtävänä on helpottaa hallituksen ohjausryhmätyötä, lausunnonantovelvollisuutta sekä tiedottamista kentällä.

Hallitus arvioi vuosittain toimintaansa (linjausten päivitys) ja ohjaa toimintaa.

Työntekijäasioita valmistelee työryhmä, joka tekee esitykset hallitukselle. KEHURY:n henkilöstöllä on kirjalliset työsopimukset.

Hallituksen päätökset tehdään sääntöjen mukaisessa järjestyksessä. Kokousten sihteerinä toimii hallituksen keskuudestaan valitsema henkilö. Hallituksen jäsenten kaikki taustatiedot selvitetään ja kaikki hallituksen jäsenet allekirjoittavat salassapitolupauksen päätöksenteon puolueettomuuden varmistamiseksi LEADER-hankkeissa.

Toimihenkilöt ja toimiston vastuut hankeprosessissa

KEHU ry:n palveluksessa jatkaa toiminnanjohtaja sekä mahdollisesti toimistohenkilö. Lisähenkilökuntaa hankitaan ostopalveluina, lähinnä kirjanpitoon, tilintarkastukseen ja muihin pienimuotoisiin tehtäviin. Muuta henkilökuntaa saatetaan palkata muualta rahoitettavien hankkeiden ja liiketoiminnan toteuttamiseen.

Toimisto tiedottaa ja kerää hankeideoita ohjelman toteuttamiseksi. KEHU ry ohjaa ja neuvoo hankesuunnittelussa, toteutuksessa, seurannassa ja raportoinnissa. Toimisto vastaa siitä, että hakijalla on riittävä kirjallinen ohjeistus koko hankeprosessin ajan (tarkistuslistat ja hankkeen toteuttamiseen liittyvä ohjeistus).

Toimisto järjestää yleisiä hankeneuvontatilaisuuksia ja/tai tekee hankekohtaisia käyntejä. KEHU ylläpitää hankkeiden seurantajärjestelmää. Sen avulla voidaan muistuttaa hakijoita keskeisistä raportointivelvoitteista.

Mikäli hanke ei ole rahoitettavissa kehittämissyhdistyksen hallinnoimin varoin, hakijalle kerrotaan muista rahoitusmahdollisuuksista. Toimisto seuraa vuosittaisten, teemakohtaisten, kuntakohtaisten rahoituskehysten sekä kokonaiskehysten toteutumista. Tämä tieto on hallituksella käytettävissä ennen lausunnon antamista. KEHU ylläpitää hankerekisteriä.

Toimistolla on ennalta ilmoitettuina viikonpäivinä päivystys, jonne hakijat voivat tulla esittämään kysymyksiä ja kertomaan kuulumisia. Keskeisistä ongelmista kootaan valmis vastauslista verkkoon. Tavoitteena on luoda läheiset suhteet toimijoihin ja olla läsnä koko hankkeen ajan.

Hankevalintaprosessi ja hankekäsittely

Hankkeille järjestetään avoin haku, josta ilmoitetaan paikallisissa sanomalehdissä. Tarkemmat haku- ja valintakriteerit (ks. liite 3) ja hallituksen linjaukset ilmoitetaan KEHU ry:n internet-sivuilla <http://www.kehu.fi>.

Hakijoille annetaan tarkistuslistat tarvittavista asiakirjoista. KEHUrille voidaan myös jättää hankeidealomake. Tällöin KEHU:n hallitus antaa hakijalle nopeassa aikataulussa tiedon (tiedoksianto) siitä, sopiiko idea LEADER-ohjelmaan. Hankehakemukset ja -ideat (A4 - sivu) osoitetaan kirjeitse suoraan hallitukselle. Varsinainen hankesuunnitelma kirjoitetaan ja hakulomake täytetään sähköisessä muodossa.

KEHUn tavoitteena on muodostaa esivalintaryhmät (kuntakohtaiset tai teemakohtaiset), jotka antavat mielipiteen hankkeen sopivuudesta ohjelmaan ja hankkeen realismista. Ryhmä tekee esityksen sopivuudesta ja rahoitettavuudesta hallitukselle. Ryhmä tuo tietoa kentältä ja asiantuntemusta niin hankkeesta kuin oman alansa kehittymisestä ja säädöksistä. Ryhmät tekevät suosituksia oman linjansa kehittämiseksi. Hankkeista pyydetään myös ulkopuolisia lausuntoja (ks. liite 3), erityisesti yrityshankkeissa.

Hallitus antaa hakijalle lausunnon hankkeesta mahdollisimman pian. Lausunnossa on esitettävä hyväksymisen tai hylkäämisen perusteet. Lausunnossa ilmoitetaan hankkeen vireilletulopäivä (kirjaaminen TE-keskuksen diaariin) sekä mahdollisuus aloittaa toimenpiteet ennen virallista päätöstä ”omalla riskillä”. Hankkeen aikaiset raportit ja maksatushakemukset tulevat vireille niiden saapuessa KEHU ry:n toimistoon. Tätä varten kehitetään diaarijärjestelmä. Hakijoille toimitetaan raportteihin ja maksatushakemuksiin liittyvät tarkistuslistat.

Hylätyistä ja hyväksytyistä hankkeista perustetaan verkkosivuille tietopankki (ks. kappale 11).

Ennen lopullista hankehakemuksen käsittelyä, hakijayhteisön edustaja voidaan tarpeen mukaan pyytää hallituksen kuultavaksi. Tässä tilaisuudessa voidaan vielä puolin ja toisin esittää tarkentavia kysymyksiä.

”TE-keskuksen maaseutuosasto tekee kaikki LEADER-toimintatavalla toteutettavien hankkeiden rahoitus- ja maksatuspäätökset. TE-keskus voi tehdä myönteisen rahoituspäätöksen vain, jos KEHU ry:n hallitus esittää hanketta rahoitettavaksi. Vastaavasti TE-keskus voi tehdä kielteisen päätöksen vastoin KEHU ry:n esitystä vain jos:

- Hanke on lainsäädännön ja ohjelman vastainen
- Esitetyt toimenpiteet ovat päällekkäisiä eri ohjelmista rahoitettujen toimenpiteiden kanssa
- Hanke-esitys ei noudata sovittuja tuen painopisteitä ja linjauksia

TE-keskus vastaa kaikkien hankkeiden laillisuustarkastuksesta.”⁴

KEHU ry:n muu toiminta ja rahoitus

KEHU ry:llä on myös muuta hanketoimintaa sekä liiketoimintaa, joka muodostaa erillisen ALV-velvollisen liiketoimintaosion. KEHU ry tarjoaa maaseudun asukkaille ostopalveluina suunnittelupalveluja. Tällä muulla toiminnalla KEHUr:n tavoitteena on työllistää yksi kokopäiväinen ja yksi puolipäiväinen työntekijän.

---

⁴ ” Maaseudun alueelliset kehittämistoimenpiteet Uudenmaan TE-keskuksen alueella ohjelmakaudella 2007-2013 ”, Uudenmaan TE-keskus, Maaseutuosasto, Hankeyksikkö

Tavoitteena on kaudella 2007-13 rahoittaa toimintaa ja toteuttaa ohjelmaa myös muita rahoituskanavia käyttäen kuten Uudenmaan liiton maakunnan kehittämistä, Muita EU-ohjelmia (ESR/Interreg/CIMOn kautta haettavat), erilaiset rahastot/säätiöt. Yritämme myös omalla toiminnallamme saada jalansijaa maaseudun ja kylien todellisena kehittäjänä kunnissa ja saada sitä kautta kuntarahoitusta.

KEHU ry toteuttaa tällä hetkellä useita eri hankkeita, osittain hankeavustuksilla ja osittain ostopalveluliiketoimintana:

v. 2005 – 2006	Suomen ja Liettuan ympäristöyhteistyöhön liittyvät 2 hanketta, jätevesien käsittelyyn liittyen.
v. 2006 – 2007	Uudenmaan liiton kehittämishanke ”Kyläteknikkaa ja suunnittelua”

Erilaisia rahoitusmalleja tarvitaan

Hankkeiden toteutuksen ongelmana on joissain tapauksissa ollut rahoituksen jälkijättöisyys. Vähävaraiset paikalliset toimijat eivät ole pystyneet omista varoistaan osoittamaan hankkeiden toteuttamiseen tarvittavia varoja. Hakijat joutuvat odottamaan virallista hyväksymispäätöstä suhteellisen pitkiä aikoja. Monet hakijat ovatkin aloittaneet hankkeensa ”omalla riskillä”.

ALMA-ohjelman toteutuksen aikana on etsitty ja kokeiltu erilaisia malleja hankkeiden kassavirran hoitamiseksi. Ohessa on muutamia kokeiltuja malleja:

- **Hakijalla on riittävä kassavirta.** Valtaosa hankkeista on saatu hoidettua hakijoiden omilla resursseilla, ennakoilla ja muilla hakijoiden tekemillä järjestelyillä (mm. lainat). Monet hankkeista on toteutettu isomman organisaation hallinnoimana esim. ammattikorkeakoulujen. Näissä tapauksissa rahoitus ei ole ollut ongelma.
- **Kunnan/pankin/keskusjärjestön laina hankkeen toteuttamiseen.** Tätä mallia on kokeiltu jo monessa tapauksessa ja hankkeita on sen avulla saatu toteutettua ja lainat maksettua takaisin.
- **Sateenvarjohanke (Koordinaatiohanke).** KEHU ry:n alueella on toteutettu pieniä ympäristön kunnostushankkeita yhteen kokoava ns. Sateenvarjohanke, jossa KEHU ry on itse toiminut hakijana TE-keskuksen suuntaan. Kassavirta on saatu KEHU ry:n varoista, sillä yhdistyksellä on ollut hyvä varanto kunnilta saatuja rahoitusosuuksia. Hankkeen toteuttaminen on ollut sujuvaa ja melko ongelmaton. Itse toimijoiden paperityöt ovat vähentyneet ja raha on tullut ilman ylimääräisiä viivytyksiä. Hakijoiden ja KEHU ry:n vastuut on yksilöity sopimuksessa. Juridiseksi ongelmakohtaksi on noussut hankkeen omistajuus – hakija kun ei tässä tapauksessa ole toimenpiteiden kohteena olevien kiinteistöjen tms. omistaja. Tämä asia on järjestetty erilaisin vuokra ym. järjestelyin.

• KEHUry voi ohjelman toteutuksessa käyttää koordinaatiohankkeita. Muunlaisiakin malleja tulee seuraavalla kaudella kokeilla. Ensinnäkin on hyvä selvittää, minkälaisia malleja ovat paikalliset hakijat itse löytäneet.

Erilaisia ”elinkaari” malleja, osuuskuntarahoitusta jne. voidaan tutkia ja kokeilla. Maaseudulla yleiset vesi- ja muut osuuskunnat ovat rahoittaneet suuria hankkeita laskemalla hankkeen menot ja käyttöajan, määrittämällä käyttömaksut siten, että investoinnit tulevat usean vuoden aikana maksettua. Kunnilta on tällöin pyydetty takausta, mutta ei useinkaan varsinaista lainaa.

6.3. Yhteistyö maaseudun kehittämistyössä

Yhteistyö kuntien kanssa

ALMA kaudella KEHU ry on tehnyt yhteistyötä Espoon, Järvenpään, Keravan, Nurmijärven, Tuusulan ja Vantaan kanssa. Neuvotteluja kuntien osallistumisesta tulevan ohjelmakauden toimintaan on käyty kevään ja syksyn 2006 aikana. Asiasta on lyhyt selvitys liitteessä 4.

Kunnan tietotaitoa voidaan tarvita hankekohtaisesti ja heiltä voidaan tarvittaessa pyytää lausuntoja.

KEHURY:llä on kunnittain yhdyshenkilö, joka välittää tietoa kunnan sisällä. Yhdyshenkilö jakaa tietoa talon sisällä ohjelmaan liittyvillä toimialoilla (ympäristö, kulttuuri ja yrittäjyys). Myös päättäjille tulee jakaa tietoa niin rahoitusmahdollisuuksista kuin rahoituksen toteutumisestakin. Kuntien sisäisiä lehtiä tai kuntien/seutukuntien joka tupaan lähteviä lehtiä voidaan hyödyntää markkinoinnissa. Alustavia kokeiluja on jo tehty. Kuntiin toimitetaan vuosittain kuntakohtaiset raportit ja toimintakertomus. Raportoinnin muusta sisällöstä sovitaan erikseen.

Seudulliset yrityspalvelupisteet ja muut organisaatiot

Alueella on runsaasti seudullisia toimijoita (lueteltu liitteessä 1). Paikallisia toimijoita tuetaan hankekohtaisesti siten, että hakijat voivat ostaa palvelua seudullisilta toimijoilta – kuten oppilaitoksilta, yritysneuvontakeskuksilta ja ympäristökeskuksilta. KEHURY tekee yhteistyötä Vantaanjoen ja Helsingin seudun vesiensuojeluyhdistyksen kanssa.

Rajanveto eri toimijoiden välillä (ks. myös kohta 12.4)

Kuten jo aikaisemmin on todettu, KEHURY erikoistuu suuruusluokaltaan pienten, maaseudun asukkaiden, yrittäjien ja maanviljelijöiden omaehtoisesti toteuttamien hankkeiden rahoittamiseen. Rahoittajista ei ehkä juuri tälle sektorille ole ”tunkua”. Muutamia neuvotteluja eri toimijoiden välillä on kuitenkin käyty.

Kotiseutuliitto rahoittaa Opetusministeriön varoista seuraintalojen kunnostusta. Tällä sektorilla vaihdetaan informaatiota ja keskustellaan siitä, mistä varoista kukin kohde olisi järkevintä rahoittaa.

Uudenmaan ympäristökeskuksen kanssa on yhteistyötä harjoitettu jo ALMA kaudella. Lähinnä pienten vesistöjen ja valuma-alueiden kunnostukset ovat sellaisia, joihin ei ympäristökeskuksella ole resursseja ja joihin maaseudun kehittämisvarjoa on suotavaa käyttää. Ympäristökeskukset tarjoavat asiantuntija-apua hankkeisiin, joissa investoinnit tehdään maaseutuvaroista.

Uudenmaan TE-keskuksen kanssa on tehty linjanveto lähinnä yrityshankkeiden rahoituksesta: TE-keskus hoitaa maatilakytkeäiset yritykset ja toimintaryhmät alle 10 htv mikro-yritykset. KEHURY voi joissakin tapauksissa (lopettava maatila, nukkuva tila tai yritysryppäessä toimiva tila, jonka mukana ololla on olennainen merkitys rypähankkeen toteutumiseen) rahoittaa maatilakytkeäistä yritystä Keskustataajamassa olevaa yritystä ei pääsääntöisesti tueta, mutta se voi olla mukana rypähankkeessa tai yleisessä kehittämishankkeessa ilman tukea (ks. tarkemmin kohta 2.2).

Mikroyritysten rahoittamisessa KEHURY käydään Uudenmaan TE-keskuksen kanssa neuvottelut yrityksen rahoituskelpoisuudesta.

Toimintaryhmien välisessä yhteistyössä korostetaan yhteistä tiedottamista, itsearviointia, kala-alataloutta ja hankeyhteistyötä, mahdollisesti koordinaatiorahankkeen muodossa. Myös kansainvälisyys on ollut esillä. (ks. liite 9 : Tapaaminen 6.9.2006 muistio).

7. TIEDOTTAMINEN

Tiedottamisessa jatketaan ensimmäisellä kaudella omaksuttua linjaa, jossa tiedottaminen tapahtuu pääasiassa olemassa olevien medioiden kautta. Hankkeita kehoitetaan edelleen tiedottamaan omista hankkeistaan tiedotusvälineille. KEHURY hyödyntää kuntien sisäistä tiedotusta sekä kuntien/ seutukunnan lehtiä jotka leviävät toimialueella.

Yhdistyksen omille www-sivuille toimitetaan toiminnasta kertovaa materiaalia ja siellä ylläpidetään mm. ajantasaista hankerekisteriä. Omassa tiedotustoiminnassa painotetaan kohtaamista, kentälle jalkautumista ja henkilökohtaisia kontakteja. KEHURY:lle tuotetaan kenttätöitä tukemaan korkealaatuisia ja tiedotusilmeeltään ammattimaisia painettuja ja internetpohjaisia tiedotusmateriaaleja.

KEHURY järjestää vuosittain kaksi tiedotustilaisuutta. Näissä kerrotaan ohjelman suomista mahdollisuuksista saada hankeideoille rahoitusta, meneillään olevista hankkeista sekä jo toteutuneista hankkeista. Jäsentiedotteita tehdään 2-3 kertaa vuodessa. Kirjeessä valotetaan yhdistyksen toimintaa ja saavutuksia. Yhdistys rekrytoi aktiivisesti uusia jäseniä.

KEHUry laatii tiedotussuunnitelman vuosille 2007 – 2013.

8. BUDJETTI JA RAHOITUSSUUNNITELMA 2007- 2013

Julkisen tuen budjetti		Josta							
		EU	Valtio	Kunta	Julkinen	Yksityinen	Talkoo	Yhteensä	tuki%
2135000,00									
Linja 1 yhteensä	0,02	21350	12810	8540	42700	64050	0	106750	
maa- ja metsätaloustuotteiden arvon lisääminen (muu kuin annex I) (123)	0,02	21350	12810	8540	42700	64050		106750	40
Linja 2 yhteensä	0,03	32025	19215	12810	64050	21350	3202,5	85400,00	
toimintaryhmien toteuttamat maatalouden ympäristötuet: monivaikutteisten kosteikkojen hoito ja perinnebiotooppien hoito (214 50 %, 216 50 %)	0,03	32025	19215	12810	64050	21350	3202,5	85400,00	75
Linja 3 yhteensä	0,65	693875	416325	277550	1387750	1141716,7	110000	2529466,70	
Maaseudun elinkeinorakenteen monipuolistaminen	0,18	192150	115290	76860	384300	600850,00		985150,00	
taloudellisen toiminnan laajentaminen maatalouden ulkopuolelle (maatilojen monialaistaminen) (311)	0,02	21350	12810	8540	42700	64050,00		106750,00	40
tuki yritysten perustamiseen ja kehittämiseen (mikroyritysten perustaminen ja kehittäminen) (312)	0,13	138775	83265	55510	277550	515450,00		793000	35
matkailuelinkeinojen edistäminen (matkailun kehittäminen) (313)	0,03	32025	19215	12810	64050	21350,00		85400,00	75
Maaseudun elinolojen ja elämän laadun kehittäminen	0,47	501725	301035	200690	1003450	540866,70	110000	1544316,70	
elinkeinoelämän ja maaseutuväestön peruspalvelut (maaseudun palveluiden kehittäminen) (321)	0,05	53375	32025	21350	106750	35583,34	-	142333,34	75
kylien kunnostus ja kehittäminen (kylien kehittäminen) (322)	0,10	106750	64050	42700	213500	71166,66	10 000	284666,66	75
maaseutuperinnön säilyttäminen ja edistäminen (maaseudun kulttuuri- ja luontoperinnön kehittäminen) (323)	0,29	309575	185745	123830	619150	412766,70	100000	1031916,70	60
koulutus ja tiedotus (331)	0,03	32025	19215	12810	64050	21 350,00	-	85400,00	75
Linja 4 yhteensä	0,30	320250	192150	128100	640500	71166,66	-	711666,66	
arvio paikallisten toimintaryhmien toiminnan takaamisesta, pätevyiden hankkimisesta ja toiminnan edistämisestä (toimintaraha) (431)	0,20	213500	128100	85400	427000	0	-	427000,00	100
arvio alueiden ja valtioiden välisestä yhteistyöstä (yhteishankkeet) (421)	0,10	106750	64050	42700	213500	71 166,66	-	284666,66	75
Yhteensä	1,00	1067500	640500	427000	2135000	1298283,36	0	3433283,36	
Yhteensä %					62,19 %	37,81 %			

Paikallislähtöiset toimenpiteet ja rahoitus: Kehun painopisteet

	Koko						Tuki	
	Yhteensä	%	EU	Valtio	Kunta	€ julkinen	€ yksityinen	%
1. Ympäristötoimenpiteet (Avainsanat: ekologisuus, ympäristötietoisuus)	756145,86	22,02	233248,75	139949,25	93300	466497,50	289648,36	21,85
2. Kylien elävöittäminen ja kylätoiminta: toiminnallisuus ja kyläperinteet	788170,85	22,96	268476,25	161085,75	107391	536952,50	251218,35	25,15
3. Elinkeinojen monipuolistaminen ja yritysten tukeminen lähiryrittäjyys	1091900,00	31,80	213500,00	128100,00	85400	427000,00	664900,00	20,00
4. Toimijoiden kansainväliset ja alueiden väliset	284666,66	8,29	106750,00	64050,00	42700	213500,00	71166,66	10,00
5. Aktivointi KEHUry:n toimintaraha ohjelman toteuttamiseksi	427000,00	12,44	213500,00	128100,00	85400	427000,00	0,00	20,00
Aktivointi: Toimijoiden koulutus ja tiedottaminen	85400,00	2,49	32025,00	19215,00	12810	64050,00	21350,00	3,00
Yhteensä	3433283,36	100,00	1067500,00	640500,00	427000	2135000	1298283,36	100

Tukien jakautuminen	
Suorat yritystuet linja 1 ja 3 (sis. sekä maatilakyläkentäiset että ei maatilakyläkentäiset yritystuet alle 10 htv)	8 %
Elinkeinolliset kehittämishankkeet	12 %
Yhteisölliset kehittämishankkeet	80 %
Yhteensä	100 %

9. SEURANTA, ARVIOINTI JA PÄIVITTÄMINEN

Mittarit

Toimintaryhmä on velvollinen suorittamaan seuranta TE-keskuksen tarpeisiin ja Maa- ja metsätalousministeriön hankeseurantarekistereihin. Tämä on luonteeltaan velvoitteiden seuranta, sitä miten hyvin hakija noudattaa maaseutuasetuksen velvoitteita, hankesuunnitelmaa, budjettia ja tuen erityisehtoja.

Toimintaryhmä tekee myös hankkeiden vaikuttavuuden seuranta. Työpaikkojen syntyminen on yksi konkreettinen indikaattori, jota on helppo seurata hankkeen aikana. Hankkeen muuta vaikuttavuutta seurataan jossain määrin ns. Indikaattorilomakkeilla, joissa monia vaikuttavuusindikaattoreita seurataan hankkeen toteuttamisjakson aikana. Toimintaryhmä ei välttämättä ole pystynyt hyödyntämään tätä vaikuttavuusseuranta, osittain siksi, että hankkeiden vaikuttavuus koetaan pienenä. Onkin aiheellista miettiä toimintaryhmätyöhön ja pieniin paikallisiin hankkeisiin sopivaa arviointijärjestelmää Koska hankkeita on monenlaisia, ovat mittarit myös hankeriippuvaisia – yleistetyt mittarit (kuten esim. indikaattorilomakkeissa esitetyt) saattavat olla liian karkeita.

Liitteessä 8. on esitetty ohjelmakaudelle 2007 – 2013 ladulliset ja määrälliset mittarit.

Tärkeää arvioinnissa on se, että tulokset jäävät paikallistoimijoiden käyttöön.

Pitkäjärven suojeluyhdistys kertoi tehneensä järven suojelu- ja kunnostustoimenpiteitä pitkällä ajalla. Ongelmana koettiin toimenpiteiden vaikuttavuuden arviointi. Asukkaita ja rahoittajia on vaikea saada mukaan, jos ei pysty näyttämään ainakin jonkinlaista tulosta.

Espoolaisen Hannusjärven suojelijat toisaalta pystyivät näyttämään selvää parannusta järven näkösyvyydessä ja talven happitilanteessa. Tällä tiedolla he motivoivat lisää toimijoita mukaan järven suojeluun ja saavat sponsorit kiinnostumaan.

10.OHJELMAN VALMISTELUPROSESSI

Miten paikallisten asukkaiden, yhdistysten ja yritysten ideat ja kehittämisajatukset koottiin ohjelma-asiakirjaan?

Tilaisuudet

Alueen toimijoiden kanssa järjestettiin useita seminaareja ja suunnittelutilaisuuksia. Osa tilaisuuksista oli paikallisia, osa taas sellaisia, jossa kiinnostuneita toimijoita koottiin eri aihepiirien ympärille.

Alueellisia tilaisuuksia järjestettiin Tuusulassa (1 ilta), Nurmijärvellä (3 iltaa), Espoossa (2 iltaa), Vantaalla (1 ilta). Tilaisuuksissa keskusteltiin maaseutukehitystyön mahdollisuuksista, kylien ja alueiden ongelmista ja toiveista, sekä esiteltiin jo toteutettuja hankkeita.

ALMA kauden lopuksi järjestettiin alueen toimijoille tutustumismatka ALMA kaudella toteutettuihin hankkeisiin, jonka eräänä tarkoituksena oli koota mielipiteitä siitä, miten erialiset hankkeet ovat toteutuneet ja palvelleet alueen maaseudun kehitystä.

Temaattisia tilaisuuksia järjestettiin useita:

- seminaari järvien kunnostuksesta
- vesihuolto ja jätevesihuolto haja-asutusalueilla
- hoivapalvelut haja-asutusalueilla
- energiakasvi-ilta
- bioenergian käyttö kiinteistön lämmityksessä
- kansainvälinen toimintaryhmätyö
- erityisesti hankkeiden valinnasta, hallinnosta ja toimintaryhmän työtavoista ja prosesseista järjestettiin erillinen tilaisuus kesäkuussa 2006.
- yrityshankkeiden rahoitus, tutustumismatka Pomoväst toimintaryhmään

Kaikissa tilaisuuksissa keskusteltiin laajasti ja ideoitiin runsaasti erilaisia hanketyyppejä. Iltojen aikana käydyt keskustelut dokumentointiin ja niissä esitetyt ideat ja strategiat on kirjattu tähän ohjelmaan.

Tilaisuuksien osallistujamäärä vaihteli 20 – 50 henkilöön.

Kysely

Kaikille toimintaryhmän hanketoimijoille, jäsenille, sekä alueen kyläyhdistyksille lähetettiin kysely suoraan liittyen ohjelman valmisteluun. Kaikkiaan kyselylomakkeita lähetettiin 160 kpl. Vastausprosentti jäi kirjallisessa kyselyssä melko alhaiseksi (n. 20 %). Kirjallista kyselyä täydennettiin erityisesti hanketoimijoiden kohdalla myös puhelinhaastattelulla, jolloin suurimmalta osalta hanketoimijoista saatiin mielipiteitä hankkeiden toteutuksesta.

Kyläsuunnittelu

Arvokasta tietoa alueen kehittämiskohteista saatiin kahden kyläsuunnitteluprosessin kautta. Molemmissa kyläsuunnitelmissa asukkaiden osallistuminen oli aktiivista. Tuusulassa Paijalan alueella n. 80 % kylän asukkaista osallistui eri tilaisuuksiin ja Seutulan kyläsuunnitelmassa 200 taloutta 700:sta vastasi yksityiskohtaiseen kyselytutkimukseen.

Kyläsuunnitteluprosessi tehtiin osallistavien menetelmin ja kirjallista kyselyä täydennettiin suunnittelukokouksilla, joita järjestettiin molemmilla alueilla useita. Kyläsuunnittelussa käytettiin myös hyväksi internetalustaa, ryhmix-työkalua, jolla saatiin kerättyä kommentteja ja esiteltyä suunnittelumateriaalia internetissä.

Sidosryhmäneuvottelut

Sidosryhmäneuvotteluja käytiin alueen kuntien kanssa kevään ja kesän 2006 aikana. Kaikki ALMA ohjelmaan osallistuneet kunnat antoivat sitoumuksensa myös uudelle ohjelmakaudelle. Kaikkien kuntien kanssa käytiin yksityiskohtaiset neuvottelut (ns. karttaneuvottelut) toiminta-alueiden rajaamisesta elosyyskuun 2006 aikana.

Uudenmaan TE- keskuksen eri osastojen kanssa on käyty useita neuvotteluja lähinnä liittyen toiminnan rajaukseen ja tehtävänjakoon. Neuvotteluja on käyty myös Uudenmaan muiden toimintaryhmien kanssa, hallinnolliseen yhteistyöhön, sekä aluerajauksiin liittyen.

Keskusteluja on käyty Uudenmaan ympäristökeskuksen (paikallislähtöiset vesistöjen kunnostushankkeet ja maisemointihankkeet), Keski-Uudenmaan Kehittämiskeskus Oy Forumin (antaa lausuntoja yrityshankkeista, mahdollinen hakija, tiedottaminen), KUUMA-seutukunnan edustajien (tiedottaminen, osallistuminen työryhmiin), Keski-Uudenmaan Uusyrityskeskukseen (yhteistyö yrityshankkeissa, uudet yritykset), Pro-Agria maaseutukeskuksen (rajanvetokeskusteluja), MTK:n (rajanveto), Laurea ammattikorkeakoulun (hankeyhteistyö), HUMAK ammattikorkeakoulun (hankeyhteistyö), Suomen kotiseutuliiton (tietojenvaihto rakennushankkeissa) ja kulttuurirahastojen (mahdollisuus hyödyntää rahastoja) kanssa. Ohjelmassa on kuvattu liitteen 1 lopussa muita sidosryhmiä Erityisesti yhdistystoimijoita kannustetaan mukaan KEHUn toimintaan. KEHUr on käynyt neuvotteluja Uudenmaan kalatalousyhteisöjen liiton kanssa.

Tuusulan ja Nurmijärven tuottajayhdistykset ovat aktiivisesti osallistuneet keskusteluun ohjelman laadinnasta ja tuottajien edustajia on ollut mukana tilaisuuksissa, sekä ohjelman kirjoitusvaiheessa kokoontuneen työryhmän kokouksissa.

Liittessä 7. On esitetty eräiden sidosryhmien lausuntoja ja otteita ohjelmista.

Ohjelmasta tiedottaminen

Ohjelmaluonnoksen eri versioita on esitelty internetissä alkaen syksystä 2005. Paikallisessa sanomalehdessä on ollut lyhennelmä ohjelmasta. Ohjelmaluonnoksesta on myös laadittu lyhennelmä, joka kesäkuun 2006 aikana lähetetty KEHU ry:n yhteistyökumppaneille ja toimijoille, levitys yhteensä 100 kpl. Kuntien yhdyshenkilöitä varten on tehty laajempi versio lyhennelmästä, jota on lähetetty laajasti kuntien virkamiehille.

Ohjelmaluonnoksen käsittely vuoden 2006 aikana

Ohjelmakeskustelua jatkettiin vielä kesä - syyskuussa 2006, jolloin ohjelmaluonnosta esiteltiin kolmessa eri tilaisuudessa Tuusulassa ja Vantaalla. Näissä tilaisuuksissa esitetyt kommentit sisällytettiin ohjelmaan viime vaiheessa. Tilaisuuksiin osallistui yhteensä 30 – 50 henkilöä.

Yleisellä tasolla käytettiin ohjelmakauden 2000-2006 aikana syntyneitä kokemuksia ja tietoa. Tilaisuuksissa esitetyt ja kirjallisesti saapuneet kommentit liitettiin ohjelman viimeiseen versioon.

Ohjelman varsinaiseen kirjoitustyöhön on osallistunut seuraava työryhmä:

Mikko Holma, asukas
Heikki Järvinen, eläkeläinen
Kim Smedslund, toiminnanjohtaja, KEHU ry
Eero Mattila, toimittaja
Maria Notley, kyläasiamies, 4H hallituksen jäsen
Jari Raita, yrittäjä

LÄHTEET:

"Maaseudun alueelliset kehittämistoimenpiteet Uudenmaan TE-keskuksen alueella ohjelmakaudella 2007-2013 ", Uudenmaan TE-Keskus, Maaseutuosasto, Hankeyksikkö

Ympäristöhallinnon tietokanta

www.ymparisto.fi Vesistöjen tila Uudellamaalla, pintavedet

Uudenmaan Liiton web-sivut

www.uudenmaanliitto.fi maakuntakaava

Erkki Karvonen: Sosiaaliseen pääomaan kannattaa sijoittaa

(Ilmestynyt Aamulehdessä 20.4.2000).

www.uta.fi/~tierka/sospaa.htm

Kaupunki ja maaseutu – avoliitto vai susipari, Juha Kuisma, Heikki Haavisto, Kunnallisalan Kehittämissäätiö, Jyväskylä 1995.

LIITTEET

Liite 1. KEHU alueen tarkennettu kuvaus

Liite 2. Kartta

Liite 3. Hankkeiden yleiset valintakriteerit

Liite 4. Neuvottelut Keski-Uudenmaan kuntien kanssa maaseutuohjelmaan osallistumisesta.

Liite 5. KEHU aktivointihankkeen budjetti

Liite 6: hallituksen kokoonpano ja kolmikanta 2006

Liite 7. sidosryhmien ajatuksia ja toimintaohjelmia

Liite 8 .Määrälliset ja laadulliset tavoitteet

Liite 9 Työnjako TE -keskuksen ja KEHUry:n välillä
Yhteistyö Uudenmaan toimintaryhmien välillä

Liite 10. KEHUn säännöt

LIITE 1.

KEHU-ALUEEN KUVAUS

1.1 KEHU-alueen kuvaus

Pääkaupunkiseudulla sijaitsevaan KEHU-alueeseen kuuluvat Espoon, Järvenpään, Keravan ja Vantaan kaupungit sekä Nurmijärven ja Tuusulan kunnat (jäljempänä KEHU-alue tai alue). Alueen yhteenlaskettu pinta-ala 1.1.2005 on 1414,2 km² ja asukasluku 552 671. EU-kriteerien valossa Espoo ja Vantaa täyttävät kaupungin mitat. KEHUn maaseutualueet ovat useimmiten asuntoalueiden ja keskustojen läheisyydessä. Maaseutualueista syntyy uudenlaisia haja-asutusalueita (omakotitaloja 5000 neliön tonteilla) ja keskustojen lähellä olevat kulttuurimaisemat rakennetaan tiiviiksi asuinalueeksi.

	Pinta-ala - km ²	Maata	Vettä
Espoo	528,0	312	216,0
Järvenpää	39,9	37,5	2,4
Kerava	30,9	30,8	0,1
Nurmijärvi	367,3	362,5	4,8
Tuusula	225,4	219,7	5,7
Vantaa	242,7	240,8	1,9

1.1.1 Maisemallisten ja kulttuuristen muotojen moninaisuus.

- Luonto ja maisema

Alueen lounaisosasta löytyy jylhiä kallioita, pieniä metsälampia, laajoja omakotitalo-alueita ja suurempia taajamia. Pohjoisreuna ylettyy Salpausselän harjualueille. Idässä on Järvenpään, Keravan ja Tuusulan muodostama kaupunkimainen radanvarsi-alue, jota reunustavat Tuusulanjärvi ja Keravanjoki. Etelässä vaihtelevat omakotitaloalueet, suuremmat kaupunkikeskukset ja peltoalueet. Keskelle jäävät pölkyläksöt, vanhan merenpohjan savikkoiset pellot, tasangot ja kallioiset kumpumaisemat joita rikkovat välillä taajamat tai haja-asutus. Nurmijärvellä ja Tuusulassa on laajalti maaseutumaisia alueita, Espoossa ja Vantaalla maaseutu ja kaupunkimaiset alueet vuorottelevat, Järvenpää ja Kerava ovat enimmäkseen kaupunkimaisia alueita. Maaseutu on pirstoutunut koko alueella rakennetun ympäristön vallattua maa-alaa.

Ilmastollisesti etenkin maanviljelyä ajatellen alue on Suomen suotuisimpia, mikä johtuu pitkälti meren läheisyydestä ilman laatu puolestaan on heikompi. Hapan laskeuma tulee muuttamaan mm. kasvilajisuhteita, jolloin luonnon monimuotoisuus kärsii.

Alueella on useita luonnonsuojelualueita, joista suurin on Espoon Nuuksion järviylänköalue, joka toimii myös kansallispuistona. Näillä kaupunkimaisten alueiden läheisyydessä olevilla luonnonsuojelualueilla on sijaintinsa vuoksi huomattava ympäristönsuojelullinen ja ympäristö-kasvatuksellinen tehtävä.

Järviä, jokia ja lampia alueella on noin 33 km² ja merta (näkyä Espoon kokonaispinta-alassa) noin 198 km². Maatalousmaan (**281 km²**) ja metsienkin (**275 km²**) osuudet ovat kokonaispinta-alan nähden pienet, mutta juuri niiden vähäisyys tekee niistä erityisen arvokkaita. Ne toimivat kaupungistuneen ja teollistuneen alueen keuhkoina ja asukkaiden mielen virkistäjänä. Samalla ne ylläpitävät luonnon monimuotoisuutta ja antavat mahdollisuuden ulkoilukäyttöön. Kuitenkin jatkuvasti kasvava väestömäärä kasvavine rakennusmaatarpeineen uhkaa niin maatalous- kuin metsämaatakin. Kaavoituksen avulla raakamaat jalostetaan.

Maankäytön harkitulla suunnittelulla on vielä hyvät mahdollisuudet säästää myös luontoa ja maaseutualueita⁵.

⁵ Vuoden 2000 alusta voimaan astuva uusi maankäyttö- ja rakennuslaki edellyttää maisemien ja luonnonvarojen vaalimista.

Vantaanjoki toimii KEHU-aluetta maantieteellisesti yhdistävänä tekijänä. Sen vaikutuspiiri valuma-alueineen ulottuu kaikkiin kuntiin. Maisemallista arvoa lisäävät jokea monin paikoin reunustavat pellot. Joen laitamille perustetut viljelemättömät suojavyöhykkeet estävät eroosiota ja antavat elintilaa runsaalle ja monimuotoiselle kasvi- ja eläinlajistolle. Virkistyskäyttöä, lähinnä kalastusta ja melontaa, haittaavat veden sameus, rehevyys ja korkea bakteeripitoisuus kuin myös kulkuesteet ja kesäinen veden vähyyt.

- Kulttuurinen moninaisuus ja monipuolisuus

Toinen toisistaan riippuvaisen kokonaisuuden muodostavat kaupunki- ja maaseutualueet. Alueemme joukkoliikenne- ja tieverkosto luovat hyvät edellytykset nykyistä tiiviimpään yhteistoimintaan ja mahdollisuuteen olla yhdessä. Alkutuotannon lisäksi kaupunkia ja maaseutua yhdistää vapaa-aika. Etenkin kesäaikaan kaupunkilaiset haluavat nähdä maalaismaisemia. Läheskään kaikilla ei ole kesämökkejä ja mummoloita tai yleensäkään mahdollisuutta liikkua satojen kilometrien päähän kotoaan. Heille kaupunkien liepeillä olevat maaseutumaiset alueet viljeltyine peltoineen, heinäseipäineen, traktoreineen ja tuotantoeläimineen ovat usein ainoa tapa kokea maalaismaisemaa. Kehun toiminta-alue voi vielä tarjota maisemallista maalaisromantiikkaa niin omille, kuin muiden kuntienkin asukkaille.

Kulttuurihistoriallisesti arvokkaita rakennettuja ympäristöjä ovat mm. koskien yhteyteen rakennetut myllyt ja ruukit, kuten Tuusulan Kellokoskella oleva Mariefors. Kartanoita, joiden syntyhistoria ajoittuu jopa 1500- ja 1600-luvuille, on alueella useita kymmeniä. Nurmijärven Palojoki ja Tuusulanjärven Rantatie ovat alueen huomattavia kulttuurimaisemakokonaisuuksia. Alueemme eteläreunassa, Espoon ja Vantaan kautta kulkee Kuninkaantie eli suuri rantatie, joka keskiajalla ylitti mm. Vantaanjoen. Kansallismaisemaksi alueellamme on nimetty Espoon Tapiola.

Kulttuuriperinteitä ylläpidetään alueen museoissa, harrasteliija- ja ammattiteattereissa ja erilaisissa tapahtumissa. Tuusulan Rantatieltä löytyy oman kulttuurihistoriansa omaavat Ahola, Ainola, Suviranta, Halosenniemi, Aleksis Kiven kuolinmökki, Lottamuseo ja Työläiskotimuseo, Espoosta mm. Akseli Gallén-Kallelan museo. Hiljaisuutta ja luonnon rauhaa kaivanneen Sibeliuksen kotimuseona nykyään toimiva koti Ainola Järvenpäässä on pysynyt pitkälti ennallaan siitä lähtien kun Jean Sibelius kuoli 20. syyskuuta 1957. Kesäisin Nurmijärven Taaborinvuorella esitettävät Aleksis Kiven teksteihin pohjautuvat näytelmät edustavat paikallista kulttuuritarjontaa parhaimmillaan. Halosenniemessä Tuusulassa järjestetään Pekka Halosen ja muiden kultakauden taitelijoiden näyttelyitä sekä järjestetään konsertteja, esitelmätilaisuuksia ja kirjallisuusiltoja. Vantaan perinneyhdistys järjestää kesäisin Laurin Elojuhlat. Perinnerakentamista on tehty tutummaksi pärekattotalkoilla, erilaisilla hirsirakentamistapahtumilla ja punamultamaalaus-talkoilla. Suosioon ovat nousseet myös perinteiset kirkkovenesoudut.

1.1.2 Muuttoliike on voimakas ja väestö lisääntyy

	1.1.2005	2015	2005-2015	2000-2004	2000-2004	2005*
	Väkiluku	Väestösuunnite	Asukasluvun kasvu	nettomuutto keskiarvo	Syntyneiden enemmisyys	Maaseudulla ja kaupungin-läheisellä maaseutu alueella asuvat
Espoo	227472	272000	44 528	1 418	2 122	11 000
Järvenpää	37328	43500	6 172	117	257	2 000
Kerava	31361	37500	6 139	104	143	800
Nurmijärvi	36568	43400	6 832	585	263	22 000
Tuusula	34 513	41500	6 987	414	254	22 000
Vantaa	185429	218000	32 571	320	1 492	10 000
Yhteensä	552 671	655 900	103 229	2 958	4 531	66 800

Koko alue on muuttovoittoaluetta ja kasvualuetta. Väkiluvun oletetaan kasvavan noin 100 000 asukkaalla vuoden 2005 alusta vuoteen 2015 mennessä. Maaseutualueilla kasvu on kuitenkin hillitympää.

Maaseutuväestön laskentaperusteet: Maaseudun asukasmäärein määrittelyssä on käytetty Tilastokeskuksen pienalueiden väestömääriä Tiedot 1.1.2006. Karttaliitteessä 2 on määritelty KEHU ry:n toiminta-alue.

Lähteet tilastotietoihin Tilastokeskus, aluesarjat. Muut

1.1.3 Ympäristön tila (otteita Uudenmaan ympäristökeskuksen internetsivuilta) (liitteenä kuvia väestön tiheys+vesistöjen tila)

Uudenmaan ja Itä-Uudenmaan alue on luontosuhteiltaan monipuolinen ja rakennettuun ympäristöön liittyvät kulttuuriarvot ovat suuria. Uudenmaan ympäristökeskuksen alue on vain kolme prosenttia koko maan pinta-alasta, mutta sen väestöntiheys on maan korkein. Rakennetun pinta-alan kasvu (talot, tiet yms.) pienentää kasvien ja eläinten elintilaa ja muuttaa näiden elinolosuhteita. Lisäksi tietyt kasvit, luontotyypit, eläimet ja elinympäristöt ovat vähentyneet perinteisen maatalouden ehtymisen myötä Pilaantuneita maa-alueita tai sellaisiksi epäiltyjä Uudenmaan ympäristökeskuksen alueella on n. 2600 kohdetta. Huolestuttavaa on, että pilaantuneista maa-alueista yli 700 sijaitsee pohjavesialueilla.

Pilaantunut maaperä on riski pohjavesille ja kaivoille. Liikenteellä on merkittävä ilman laatua heikentävä vaikutus pääkaupunkiseudulla ja typpidioksidi- ja pölypitoisuudet ovat ajoittain korkeita. Lisäksi liikenteen meluhaitat ovat suuret. Noin viidennes väestöstä asuu alueilla, missä melulle määrätty ohjearvot ylittyvät.

Vesien rehevöityminen on muuttanut niiden tilaa merkittävästi. Haittoja ovat esim. leväkukinnat, rantojen limoittuminen ja kalalajiston yksipuolistuminen. Vesistöjen tilaa on saatu jonkin verran parannettua, mm. happamoituneet järvet ovat alkaneet elpyä ja lohikalajien ja muiden vaelluskalojen elpymiselle on luotu edellytyksiä kunnostamalla koskipaikkoja. Pohjaveden laatu on alueella pääsääntöisesti hyvä. Ihmisen toiminta on kuitenkin huolestuttavan monessa paikassa vaikuttanut pohjaveden laatua heikentävästi. Pohjaveden pinnankorkeus vaihtelee vuodenajoista ja sademääristä sekä vedenotosta johtuen. Normaalisateisina vuosina pohjavettä on riittävästi. Ennätysellisen pitkä sateeton jakso 2000-luvun alussa osoitti, että alueen pohjavesivarat ovat rajalliset. Tuolloin pohjaveden pinta laski niin, että omien kaivojen varassa elävät taloudet kärsivät yleisesti vesipulasta. Jopa muutamia vedenottoa jätettiin pois käytöstä pohjaveden vähyyden vuoksi.

Jokien virtaamavaihtelut ovat suuria juuri järvien vähäisyyden vuoksi. Joet tulvivat herkästi ja kärsivät vastaavasti veden vähyydestä kuivina kausina. Muuhun Suomeen verrattuna ja asukasmäärään suhteutettuna vesistöjä on melko vähän ja siksi virkistyskäyttö ja muu käyttöpaine on vesistöille suuri. Useimmat järvet ovat jo maaperän vuoksi reheviä, jota ihmisen toiminta on lisännyt entisestään. Vesistöjen vedenlaatua ovat heikentäneet koko alueella maatalouden aiheuttama hajakuormitus ja paikoin taajamien, haja-asutuksen ja teollisuuden jätevesikuormitus. Uudenmaan eräitä pieniä järviä vaivaa myös rikki- ja typpilaskeuman aiheuttama happamoituminen.

Uudenmaan ympäristökeskuksen toimialueella ja erityisesti pääkaupunkiseudulla rakentamisen paineet ovat suurimmat taaja-asutusalueilla, sillä näillä alueilla väestönkasvu on suurinta muuttoliikkeen ja korkean syntyvyyden takia. Myös kasvava liikenne tarvitsee tilansa. Uhkakuvana on viher- ja ulkoilualueiden väheneminen ja pirstoutuminen.

1.1.4 Elinkeinot ja työpaikat

	Tiloja 2004 + keskipinta-ala	muutos00-04	Työpaikat maa- ja metsätalous 31.12.2003 (tilastokeskus)
Espoo	44 (45,3 ha)	-1	188
Järvenpää	6 (45,1)	-1	27
Kerava	8 (38,5)	+2	18
Nurmijärvi	281 (42)	-36	310
Vantaa	64 (57,3)	-5	441
Tuusula	170 (39,3)	-9	177

Tilojen määrä ei ole KEHU ry:n alueella tippunut runsaasti Nurmijärveä lukuun ottamatta. Tilojen keskimääräinen koko on n. 43 ha. Viljanviljely on tärkein toimentulon lähde. Hevostalous kasvattaa suosiotaan ja lisäksi on joitakin taimitarhaviilijeljiä. Useiden tilojen toiminta on monipuolistunut ja moni saa toimentuloa sivuelinkeinosta, useimmiten urakoinnista tai palkkatyöstä

Työpaikat yhteensä ja maa- metsätaloudessa ikäryhmittäin 31.12.2003												
Tilastokeskus, tauluTO2DX												
Ennakkotieto												
	Espoo		Vantaa		Järvenpää		Kerava		Nurmijärvi		Tuusula	
	yht	MM	yht	MM	yht	MM	yht	MM	Yht.	MM	Yht.	MM
Kaikki ikäluokat	105624	188	94203	441	12235	27	9947	18	10410	310	11988	177
15-19	2471	7	2695	11	464	0	419	1	494	5	489	10
20-24	8468	6	8384	9	993	1	1034	0	805	9	867	13
25-29	13821	13	10942	37	1277	3	1014	2	953	16	1246	21
30-34	13974	14	11267	42	1281	4	1020	2	1087	28	1269	14
35-39	15439	22	13423	61	1552	3	1182	2	1426	29	1588	16
40-44	13771	30	12492	66	1714	3	1188	3	1336	30	1600	18
45-49	12327	24	11179	73	1665	0	1236	1	1350	37	1580	22
50-54	11626	23	10917	54	1612	6	1375	1	1343	52	1521	24
55-59	10214	30	9591	52	1265	5	1140	5	1155	68	1344	18
60-64	3233	19	3010	35	366	2	308	1	438	35	426	19
65+	280	0	303	1	46	0	31	0	23	1	58	2

Maaseudulla toimii pienyrittäjiä joilla ei ole toimivaa verkostoa. Sen lisäksi yrittäjien keski-ikä maaseudulla alkaa olla suhteellisen korkea. Sukupolven vaihdosta ei useimmiten tule, kun nuorempi polvi lähtee kehityskeskukseen. Taajamat imevät työvoiman.

Ohjelman tavoitteena on lisätä pientilojen kehittämiseen, puutarhatalouteen, pienviljelyyn, kulttuuriin ja matkailuun liittyvää yrittäjyyttä ja synnyttää maaseutualueille uusia työpaikkoja. Ohjelma ei perustele itseään elinkeinollisuudella ja kaupallisuudella vaan aktiivisella toiminnalla, jonka seurauksena alueella onnistutaan kuuden vuoden aikana säilyttämään nykyinen työllisyysaste sekä synnyttämään uusia työpaikkoja.

1.1.4 Alueella liikutaan

Kaupungeissa ja taajamissa joukkoliikennepalvelut ovat paremmin saavutettavissa kuin maaseudulla. Järvenpäässä, Keravalla, Tuusulassa ja Nurmijärvellä toimii kutsuohjattava liikennepalvelu (SAMPO) joka on lähtenyt liikkeelle EU:n rahoittamana hankkeena kattaa kaikki haja-asutusalueet. Työpaikkaliikenne Helsinkiin on suurta.

1.1.5 Helsinki naapurina (ns. kriittinen massan mahdollisuudet)

Keskinen Uusimaa pystyy pääkaupunkiseudun lähimaaseutualueena tarjoamaan alueen asukkaille erilaisia palveluja ja tuotteita, puhtaan luonnon, kulttuuria, matkailukohteita, virkistymismahdollisuuksia, elämyksiä jne... Joten Keskisellä Uudellamaalla toteutettavat toimenpiteet tehdään samalla pääkaupunkiseudun hyväksi.

1.1.6 Kehu-alueella tehdään yhteistyötä - kuntarakenne

Alueen kunnat ovat tiivistäneet yhteistyötään erilaisissa hankkeissa pysyvemmän seudullisen yhteistyön aikaansaamiseksi. Pääkaupunkikunnat Helsinki, Espoo ja Vantaa tekevät yhteistyötä keskenään, samoin kuin Järvenpää, Kerava, Nurmijärvi ja Tuusula Kuuma-ohjelman kautta. Kunnat etsivät yhteistyömahdollisuuksia samalla kun kuntarakenteita mietitään uudistettavaksi. KEHU ry:n alueellakin voi ennen vuotta 2013 tulla uudistuksia.

1.1.7 Alueen maaseudun kehittämistä tukevia tahoja

Tieto- ja kehittämiskeskuksia

Uudenmaan Liitto
Ministeriöt (Uudenmaan Teekeskuksen maaseutuosasto)
MTK
Uusyrityskeskukset ja Maaseutuyrittäjyyden Edistämiskeskus
Keski-Uudenmaan Kehittämiskeskus Oy Forum
Uudenmaan Maaseutukeskus
Leader-toimintaryhmät
Heureka
Metsäntutkimuslaitoksen Ruotsinkylän kenttäasema

Opetuslaitoksia

- Helsingin Yliopisto: Viikin laitos, maatalous ja metsätieteellinen tiedekunta,
- Länsi-Uudenmaan täydennyskoulutuslaitos Siuntiossa, *jonka kanssa yhteistyö on jo käynnissä (Paikallisyhteisöjen kehittäjäkoulutus)*
- Rajamäen opisto, Työtehoseuran aikuiskoulutuskeskus
- Espoon ja Vantaan ammattikorkeakoulu:
- Espoon palvelualueen oppilaitos, joka toimii Ruokasuomi pilottikouluna
- Keski-Uudenmaan ammattikoulutusyhtymä
- Vantaan ammatti- ja taideteollisuusoppilaitos
- Laurea
- Maaseutuyrityshautomo Uusimaa-Nyland
- Sibelius-akatemia
- Eri tason koulut

Yhdistyksiä:

Ammatilliset järjestöt, elinkeinoelämän järjestöt, kotiseutu- ja asukasyhdistykset, kulttuurijärjestöt, nuorisoyhdistykset, poliittiset järjestöt, sosiaali- ja terveysalan yhdistykset, urheilujärjestöt, 4-H, eläkeläisyhdistykset, martat, metsänhoitoyhdistykset, maataloustuottajien yhdistykset, metsästys,- kalastus- ja riistanhoitoyhdistykset, lastensuojeluliitto, kansainvälistä toimintaa omaavat yhdistykset yms.

Liite 2 – Kartat (tarkennuksia kohdissa 2.2 ja 8.2)

Kartta toiminta-alueesta, jossa jako kolmeen vyöhykkeeseen

- Vyöhyke 1: Pääasiallinen toiminta-alue
- Vyöhyke 2: Toimenpiteitä rahoitetaan tietyin erityisehdoin
- Vyöhyke 3: Pääasiallisesti poissuljetut alueet

Espoosta, Järvenpäästä, (Keravalta) ja Vantaalta toimitetaan erikseen tarkempi toimialakartta.

LIITE 3 HANKKEIDEN YLEISET VALINTAKRITEERIT

Selvitettävä hankesuunnitelman yhteydessä – yleiset valintakriteerit

Ohjelmaan sopivuus	Hallituksella on oltava käytössä valtakunnallinen ohjelma (toimintaryhmän ohjelman osalta sekä toimintaryhmän oma ohjelma. KEHUn alueella maaseutuperintökohteita/toiminnaltaan maaseudun toimijoita hyödyttäviä hankkeita voidaan rahoittaa myös keskustataajama-alueella (yrityshankkeet poislukien: investointi, rypäs, yrityksen kehittämishanke, aloitustuki=kartta), Kehittämishankkeen investoinneissa ja yleisissä elinkeinon kehittämishankkeissa voi yksittäiset kohteet tai toimijat olla keskustataajama-alueella.
Toimintaryhmien linjauksiin sopivuus	Jokainen hanke on omanlaisensa. Samankaltaisissa hankkeissa ei tukiprosentti voi vaihdella kovinkaan paljon. Poikkeuksena jaettavan rahamäärän vähyys. Hallituksella oltava linjaukset tiedossa. Toiminnallisuus on tärkeää (myös rakentamishankkeissa). Talkoohenkisyys tärkeää (katoava voimavara KEHUn alueella).
Hankkeen rahoitettavuus	Hallituksella on oltava tiedossa käytettävissä olevat varat toimintalinjoittain ja toimenpiteittäin (paljonko on sidottavissa kyseisessä kokouksessa). Toiminnanjohtaja vastaa siitä, että tiedot ovat kokouksessa. Se vaatii vuosittaista ohjelman rahoituksen seurantaulukkoa. Mikäli rahaa ei ole käsittelyvuonna jaettavissa kyseiseltä momentilta (toimenpidetasolla), raha voidaan jakaa seuraavan vuoden kehuksesta. Pitää kuitenkin varmistaa (mikäli hanke jätetään ja KEHU vie puolletun hankkeen TE-keskukseen vuonna n), ettei TE-keskus tee päätöstä vuonna n vaan vuonna n+1. Hanke ei saa olla hakijan tavanomaista toimintaa (säännöt)
Yleishyödyllisyys	Hyödyn tulee kohdentua tarpeeksi laajalle kohderyhmälle. (ks. hakijan säännöistä toiminnan avoimuus) Kylän sisällä kylätalon korjaus, jossa on avointa toimintaa kyläläisille on riittävä Toisaalta alueemme maaseutuperinnön säilyttäminen alueella on tärkeää (Pitää voida rahoittaa joitakin maaseututeemaan liittyviä kohteita myös taajama-alueella, kunhan se ei tule tavaksi). Elinkeinotoimintaa (tuloksentelemistä) ei saa tukea yleishyödyllisissä hankkeissa. Yleishyödyllisyys tukee toiminnallisuutta. Maisemointi on yleishyödyllistä julkisessa käytössä olevilla mailla. Jos yksityismailla, liitteeksi sopimus, jossa kohteen yleishyödyllinen käyttö on turvattu vähintään 5 vuodeksi. VPK-toiminta ja riistanhoito ovat luonteeltaan yleishyödyllisiä.
Hyödyn kohdentuminen	Hyödyn tulee kohdentua oikealle taholle ja rajatulle toiminta-alueelle (asukas, yhdistys, yritys) toimintalinjasta/toimenpiteistä riippuen. Maaseutu ja maaseutuperintö ovat avaisanoja.
Kestävä kehitys ja Lisäarvo maaseudulle	Mitä suurempi on lisäarvo, sitä helpommin rahoitettavissa. Elääkö projekti hankkeen jälkeen? Jos ei elä, jätetäänkö rahoittamatta? Ohjelmaan sopivuutta pitää tarkastella silloin erityisen tarkasti. Tuoko tapahtuma tai historiikki lisäarvoa? KEHUn ohjelmassa maaseutuperintö ja identiteetti ovat tärkeitä. Maisemointihankkeissa hoitosuunnitelma. Kylän toiminnan kehittämisessä toimintasuunnitelma (miten toiminta lisääntyy, uudistuu?)
Tarve	Ongelma johon etsitään ratkaisu, tila johon halutaan muutos parempaan. Toteutuisiko hanke ilman tukea? Vaikuttaako tuki siihen, että hanke syntyy? Toisaalta rahaa tarvitaan hankkeen läpiviemiseksi.
Tahtotila	Valmistelun tärkeys: Kuinka suuri on hakijaporukka? Ei tae tahtotilasta. Pienikin ryhmä voi saada hyvän hankkeen aikaiseksi. Tarvitaan hallituksen kokouspöytäkirja, jossa todetaan, että haetaan rahoitusta ohjelmasta x. Hallituksen kannattaa myös nimetä asiantuntija, jolle annetaan nimenkirjoitusoikeus.
Kykenevyys projektin läpiviemiseen	Kassavirta. Riittävä osaaminen. Onko pieni hakija etusijalla (tavoite). Onko liian pieni toteuttajataho suhteessa hankesuunnitelmaan. Tarvitaan tiliote/tase.
Hakija	Ammattihakija? Silloin on pakko selvittää hyödynsaaja tarkasti. Selvittää onko hakija bulvaanina (hoitaa toisen puolesta kassavirran ja hallinnon). Nimenkirjoitus selvítettävä: säännöt + yhdistysrekisteriote /järjestäytymiskokous/vuosikokous. Onko alvillinen: ote YTJ:stä.
Kuka, mitä, milloin tekee? mitä maksaa?	Toimenpiteiden tulee olla selkeitä ja hinnoiteltuja. Ei: toimistokuluja 500 euroa, vaan 200 euroa kopioita johonkin tarkoitukseen ja 300 puhelinkuluja (tarvittaessa selvitys). Aikataulukus.
Ostopalvelut	Onko kilpailutus tehty ennen hakemuksen jättöä. Alle 2000 euron ostopalveluissa tarvitaan selvitys yleisestä hintatasosta (esim. puhelinkysely, jossa pvm ja mitä kysytty +hinta). 2000 euroa ja yli kolme kirjallista tarjousta liitteenä/selvitys miksi ei voitu kilpailuttaa (palvelun tarjoajia vähemmän, tarjoajia ei ole ilmaantunut - selvitys).
Palkat, talkoo, matkat	Onko realistinen suhteessa suunnitelman tavoitteisiin ja toimenpiteisiin?
Rakentaminen, ympäristö.	Hallituksella on oltava lomakkeiden ja hankesuunnitelman lisäksi nähtävillä päätöskokouksessa rakennuspiirustukset ja kuvat sekä asemapiirros/kartat.

Lausuntojen tai lisäselvitysten pyyntö+ erityisiä valintakriteerejä

Rakentaminen	Tarkistettava kotiseutuliitolta, uudenmaan ympäristökeskuksesta onko samaan hankkeeseen haettu rahaa (päällekkäisyyksiä), Kysyttävä hakijalta (vastuutaholta vastaus sähköpostilla) onko rahastoista, säätiöistä, sponsoreilta saatu rahaa (jotta hakijan ulkopuolisen yksityisen rahan osuus ei ylitä päätöksessä annettuja rajoja). TE-keskukselta pyydetään lausunto mikäli hanke poikkeaa tavallisesta rakentamishankkeesta, tarvittavista liitteistä ja rahoitettavuudesta sekä mahdollisesta yksityisen rahoituksen suuruudesta (hakijan oikeusturva). Ovatko luvat kunnossa (rakentamislupa, toimenpidelupa: kysyttävä kunnasta), ovatko vakuutukset kunnossa (palovakuutus, talkoovakuutus? kysyttävä hakijalta ja saatava vastaus sähköpostilla vastuutaholta). Kuvat ennen/jälkeen korjaushankkeessa.
Kehittäminen	Ympäristö-, maisemointi-, vesistö- ja reitistöhankeissa selvittävä kuuluuko Natura-verkostoon, ovatko ympäristöluvut kunnossa ja onko maanomistajilta, vesialueiden omistajilta kysytty lupaa hankkeen toteuttamiselle. Kuvat ennen/jälkeen. Luvat liitteiksi. Lausunnot tarvittaessa Uudenmaan/paikalliselta ympäristökeskukselta, kunnilta, ympäristöyhdistyksiltä, vesiensuojeluyhdistykseltä, Uudenmaan liitolta, Kuuma-organisaatiolta.
Yrittäminen	Kehittämishankkeena toteutettaessa kysytään tarvittaessa mukana olevalta/olevilta yrityksiltä mitä tuloksia tavoitellaan. Tahtotilan selvittäminen on erityisen tärkeää. Silloin yksityisen rahoituksen suuruus vaikuttaa rahoitettavuuteen. Tarvittaessa lausuntoja Yrityspalvelukeskukselta/uusyrityskeskuselta/maaseutyrittäjäkeskuksesta, elinkeinopäälliköltä/kunnalta.
Yrittäminen	Yrityshankkeena (aloitus, investointi, kehittämistuki) toteutettaessa lausuntoja on pyydettävä Yrityksen on oltava alle 10 htv työllistävä aloittava/toimiva yritys. Toiminnan on sovittava KEHUn ohjelmaan. Liiketoiminta/hankesuunnitelman arvioinnissa tärkeitä ovat työllistävyys, innovatiivisuus ja kestävä kehitys. Kilpailua ei saa väärin (selvitys tehtävä).
Kansainväliset ja alueiden väliset	Hyödyn tulee kohdentua omalle alueelle. Tuotoksen tulee olla selkeä (lisäarvo alueelle): uusi keksintö, tuote, tuotteen kehittäminen, tietotaidon lisääntyminen. Selvitys partnerista tarvittaessa. Kaikkia kansainvälisiä ja alueiden hankkeita suunnitellaan avoimesti ja mahdollisimman laajapohjaisesti (esimerkiksi yrittäjä/tuottajajärjestöt, yrityspalvelukeskus, kuntien edustaja, maataloussihteeri/elinkeinoviranomainen, EU-koordinaattori ja KEHUn edustaja kyläyhdistysten, yhdistysten, nuorisoseurojen, koulujen, 4H, nuoriso, koulutuslaitokset). Kansainvälisellä partnerilla pitää olla vastaava organisaatio. Niin kansainvälisessä kuin alueiden välisissä hankkeissa edellytetään yhteistyö/toimintasopimusta
Verotus	Yhdistys on periaatteessa alviton, kunta alvillinen/alviton Yritys alvillinen. Verottajalta on haettava ennakkopäätös hankkeen alvillisuudesta mikäli yllä olevat peruskuviot muuttuvat. Mikäli saa alvin palautuksena, suunnitelmaan kirjataan hinnat alvittomana. (esim. yrityksen hanke voi olla yleishyödyllinen, toimintaa katsottava kokonaisuutena).

Erityiskriteerinä kaikissa hankkeissa voidaan pitää sosiaalisen pääoman kasvua, yhteistyön ja verkostoitumisen lisääntymistä.

LIITE 4

NEUVOTTELUT KESKISEN UUDENMAAN KUNTIEN KANSSA MAASEUTUOHJLEMAAN OSALLISTUMISESTA

Kuntien osallistumista ja kuntien rahoitusta alueelliseen maaseutuohjelmaan käsitellään toiminta-alueen kunnissa keväällä 2006.

Nurmijärven kunnanhallitus on tehnyt periaatepäätöksen sitoutumisesta ohjelmaan.(liite)

Vantaalla Asumispalvelulautakunta on esittänyt sitoutumista ohjelmaan ja se on käynyt johtoryhmässä. Kaupunginhallitus käsittelee sen lokakuun lopussa ja valtuuston käsittely on marraskuun alkupuoliskolla.

Tuusulassa asiaa käsitellään budjetin yhteydessä. Tuusulassa asia viedään kunnanhallitukseen.(liite)

Järvenpäässä kuntaosuudet on budjetoitu kansainvälisen toiminnan varoihin (Järvenpäästä saadaan kunnanjohtajan sitoumus, joka on riittävä kun kyseessä on pieni euromäärä).

Espoon kanssa solmitaan koko kauden kattava juridinen sopimus viherpalveluyksikön kanssa.

Keravalla on prosessi käynnissä. Odotamme vastauksia syksyn aikana.

Liitteenä saadut kuntasitoumukset

LIITE 5

Luonnos

KEHU ry:n aktivointihanke 2008-2013

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	yhteensä
Palkka + sos.kulut	40 000	54000	56 000	56000	58000	66600	330 600
Kokouspalkkiot	1740	2300	2400	2400	2400	3000	14 240
Yhteensä	41 740	56 300	58 400	58 400	60 400	69 600	344 840

Toimisto	2008	2009	2010	2011	2012	2013	yhteensä
ATK, puh, internet...	1 000	1000	4 000	1400	1000	1500	9 900
Paperi, kirjekuoret	200	1000	200	400	1000	500	3 300
Postitus	400	500	300	500	500	500	2 700
Yhteensä	1 600	2 500	4 500	2 300	2 500	2 500	15 900

Matkakulut	2008	2009	2010	2011	2012	2013	yhteensä
Toimisto	1200	1400	1500	1500	1500	1500	8 600
Hallitus	700	700	800	800	800	800	4 600
Yhteensä	1 900	2 100	2 300	2 300	2 300	2 300	13 200

Asiantuntijat, ostopalvelut	2008	2009	2010	2011	2012	2013	yhteensä
Kirjanpito, palkanlask	1 000	1 200	1 200	1 400	1 500	1 500	7 800
Internet	600	600	800	900	900	900	4 700
tilintarkastus	600	600	700	700	800	900	4 300
Yhteensä	2 200	2 400	2 700	3 000	3 200	3 300	16 800

Muut kulut	2008	2009	2010	2011	2012	2013	yhteensä
Tilavuokrat	3 000	4000	4 000	4500	4500	5860	25 860
Lehti-ilmoitukset	1800	1800	2000	2000	2000	800	10 400
Yhteensä	4 800	5 800	6 000	6 500	6 500	6 660	36 260

Yhteensä	52 240	69 100	73 900	72 500	74 900	84 360	427 000
-----------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	----------------

LIITE 6: HALLITUKSEN KOKOONPANO JA KOLMIKANTA

KEHU ry:n säännöissä todetaan kolmikanta seuraavasti: Hallituksen varsinaiset jäsenet ja varajäsenet tulee valita siten, että he edustavat tasapuolisesti toiminta-aluetta sekä yksityishenkilöitä, yrityksiä, yhdistyksiä ja paikallista julkista tahoa. Alla liitteenä hallituksen kokoonpano sekä kolmikanta vuonna 2006.

Liite: hallituksen järjestäytyminen kolmikantaperiaatteen mukaisesti, eli edustaa

- Julkista sektoria (kunnan virkamies tai luottamustehtävissä)
- Yritystä/yhdistystä: toimia johtavassa asemassa yhdistyksessä/yrityksessä. (Pj/Vpj, hallituksen jäsen)
- Asukasta: muu kuin yllä.
- Varajäsenten tulee edustaa samaa sektoria kuin varsinainen jäsen:

Etunimi	Sukunimi	jäsen/varaj	asukas	Yhd/Yritt	julkinen	Taustaorganisaatio
Kaj	Bäckström	jäsen		x		Seutulan kyläyhdyhd.Pj.
Pietari	Jääskeläinen	varajäsen		x		Helsingin Pitäjän kotiseutuyhdistys
Antti	Harjunpää	jäsen		x		Keravan Jokivarren omak.yhdistys (em)
Tuula	Lind	varajäsen		x		Regionet Oy Järvenpään ioustotyöyhdyhd.pj
Lassi	Lemmelä	Jäsen		x		Tuusulan maataloustuottajat
Jukka	Lassila	varajäsen	x			Asukas
Anita	Nykänen	Jäsen			x	Espoo, kaupunkisuunnittelu lautakunta
Kurt	Eklund	varajäsen			x	Helsingin Lantmannagillerf. maankäyttälautakunta
Irina	Lähteenmaa	jäsen			x	Nurmijärven kunta
Riitta	Heinonen	varajäsen			x	Nurmijärven kunta
Seppo	Salonen	jäsen			x	Vantaan kaupunki
Sirpa	Nisunen	varajäsen			x	Tuusulan kunta
Kirsti	Salminen	jäsen	x			Asukas
Heikki	Järvinen	varajäsen	x			Asukas
Pekka	Suomalainen	jäsen	x			Asukas
Kristina	Tapissier-M	varajäsen	x			Iloniemen kulttuuriyhdistys
Jari	Raita	Pj				

Iloniemen kulttuuriyhdistys on sen kaltainen, että Kristina Tapissier on asukasedustaja.

LIITE 7

Sidosryhmien ohjelmia, mielipiteitä ja ajatuksia

a) 4H (otteita Tuusulan 4H lausunnosta 30.9.2005)

4H-sanan 4 "hoota" koostuu sanoista harkinta, harjaannus, hyvyys ja hyvinvointi (head, hands, heart and health). Nämä neljä sanaa kertovat tiivistettynä mistä järjestön toiminnassa on kyse. 4H-toiminnan tärkein menetelmä on tekemällä oppiminen eli Learning by Doing. Menetelmä opettaa nuoria niin kansainvälisyyteen, yrittäjyyteen, ympäristön huomioimiseen kuin kädentaitoihinkin.

Lapset ja nuoret muutosvirrassa

Lapset ja nuoret tarvitsevat turvallista ja tasapainoista kasvuympäristöä. Tarvitaan ratkaisuja, joilla pystytään takaamaan kaikille lapsille ja nuorille turvallinen arki. Aikuisten tuki, kannustus ja läheisyys ovat lasten kasvun aikana ensiarvoisen tärkeää. Väestö keskittyy asutuskeskuksiin. Tietotekniikka ja siihen liittyvät asiat vievät nuorten vapaa-ajasta todella suuren osan. Asutuskeskuksissa ei ole kovin hyviä mahdollisuuksia tutustua luontoon, eläimiin tai perinteisiin kädentaitoihin. Kasvukeskuksissakin asuville lapsille pitäisi tavalla tai toisella luoda mahdollisuus näiden asioiden kokemiseen. Kiinnostus maaseutuun asuinpaikkana sekä luonto- ja ympäristötietoisuuden lisääntyminen voivat luoda vastavoiman sille, että väestö keskittyy kasvukeskuksiin.

"Olen kotoisin Keski-Suomesta, pienestä 3000 asukkaan kunnasta. Ala-asteella ollessani 4H-kerho oli ainoa harrastus, jossa tutustuin muihin nuoriin. Yhteisöllisyyden tarve, halu kuulua johonkin on meille kaikille tärkeä. Maaseutujen kerho- ja harrastustoimintaa tulisi ylläpitää ja kehittää"

Monet nuoret peruskoulusta päästyään valitsevat ison kaupungin lukion osin sillä perusteella, että kotipaikkakunnalla ei ole nuorille virikkeellistä tekemistä. Nuorten vaikutusmahdollisuudetkin ovat rajalliset. Lapsille ja nuorilla kyläyhteisön monipuolinen ja myönteinen kokeminen lisää halukkuutta asua aikuisena maaseudulla.

Nuorisotyön edellytysten parantaminen

Yhteistyö kuntien ja 4H-yhdistysten välillä on erittäin laajaa ja monimuotoista. Hyvin yleistä on mm. senioripalvelu, viheralueiden hoito, nuorisotoimelle tuotettavat palvelut, kierrätys- ja jätehuoltotoiminnot, nuorten kesätyöllistäminen sekä iltapäiväkerhot. Nyt on tutkittava mahdollisuuksia tuotteistaa kunnille tarjottavia palveluja. Maaseutusopimuksen käyttömahdollisuudet 4H-toiminnan kannalta selvitetään yhteistyössä Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän kanssa. Yhteistyötä kuntien ja Kuntaliiton kanssa on kehitettävä.

Nuorten ajatuksia maaseudusta ja maaseutuyrittämisestä

- Kovaa työtä! Rohkeutta tarvitaan. (maatila)
- Maaseudullakin voi olla tosi ihana elää.
- Maaseutu ei ole hiljainen eikä siellä tylsisty.
- Työ on rankkaa, koska lomiam ei ole. Toisaalta työ on myös vaihtelevaa ja mielenkiintoista.
- Maaseudulla ei olekaan niin alkeellista kuin luulin.
- Suomi ei pärjää ilman maaseutua!

b) MTK (Otteita Internetistä 10-2005)

MTK on myös maaseutuyrittäjien edunvalvoja, joka edistää yrittäjyyttä, yrittäjien yhteistoimintaa ja yrittäjien palveluja maaseutualueilla. MTK vaikuttaa edunvalvonnallaan maaseudun muunkin yrittäjyyden

edellytyksiin. MTK haluaa varmistaa, että maaseutualueiden työllisyys, palvelut ja elinvoima sekä maa- ja metsätalouden harjoittaminen varmistetaan

Elinvoimaiset yritykset maaseudun voimavara

Maaseutuyritysten, monialaisten tilojen osuus on jo reilusti yli 32 prosenttia kaikista aktiivimaatiloilta. Tilojen määrä sekä taloudellinen ja työllistävä merkitys kasvaa ripeästi. Muutaman vuoden kuluttua saattaa jo joka toinen aktiivimaatila olla monialainen. Maaseutuyrityksen asiakkaana on usein myös toinen tila. Maatilat teettävät enenevässä määrin osan tilan töistä ostopalveluina ja keskittyvät ydinosaamiseen (kuten maidon- tai lihantuotantoon).

Maaseutu muuttuu myös omilla ehdoillamme

MTK on käynnistänyt **Maaseudun muutoksenhallinta** -pilottihankkeen, joka toteutetaan Etelä-Karjalan ja Kymenlaakson alueilla. Hanke tukee osittain tai kokonaan aktiivimaataloudesta luopumista pohtivia työikäisiä arvioimaan omaa osaamistaan ja löytämään uusia tulevaisuuden mahdollisuuksia. Näihin mahdollisuuksiin lukeutuu myös tilan toiminnan tehostaminen tai monipuolistaminen eri toimenpitein.

Maatilojen lukumäärän alentuminen merkitsee maaseudun yrityskannan pientymistä ja on siten myös uhka maaseudun palveluille. Vaikka osa luopuvista maatalousyrittäjistä siirtyy eläkkeelle, joukossa on myös työikäisiä ihmisiä, jotka joutuvat harkitsemaan oman elämänsä ja toimintansa järjestämistä kokonaan uudelle pohjalle.

MAASEUDUN KEHITTÄMINEN

Ympäristö- ja maapolitiikan avaintehtävinä ovat haja-asutusalueiden jätevesiasetuksen järkevä soveltaminen käytäntöön ja ympäristölupien kohtuullistaminen. Tärkeitä asioita ovat myös maanomistajan korvaus- ja oikeusturva-asiat. Maanomistajan tulee aina saada korvaus merkityksellistä haittaa aiheuttavista rajoituksista sekä voitava vaikuttaa elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon.

Maaseutunuorten toimintaa aktivoidaan teemavuoden merkeissä. Naisia kannustetaan järjestön toimintaan erityiskohderyhmänä metsänomistajanaiset. Lasten ja nuorten käyttöön tuotetaan oppimateriaalia maaseudusta monipuolisesti yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.

c) Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä: KULTTUURIOHJELMA 2005-2008 (otteita)

Kulttuuriohjelman tarkoituksena on lisätä yhteistyötä maaseudulla kulttuurin parissa toimivien tahojen kesken sekä tuottaa uusia virikkeitä, ideoita ja aloitteita kulttuurin kehittämistyössä. **Toimenpiteitä ovat mm.** Kulttuurin ja hyvinvoinnin välisten yhteyksien vahvistaminen Käsityön ja taitokulttuurin merkityksen kasvattaminen Kulttuurin seudullisten kehittämismallien eteenpäin vieminen ja kehittäminen

Kehittämisen toimenpidekokonaisuuksiin kuuluvat mm.

Taide- ja kulttuurikasvatus: OPM:n ja opetushallituksen luovuus- ja kulttuurikasvatusstrategiatyö yhdistää kaikki koulujen ympärillä toimivat kulttuuritahot. Tarkoitus on kehittää yhdessä taide- ja kulttuurikasvatusta sekä saada kulttuuripalvelut kaikkien ulottuville paikasta riippumatta.

Kansalaisopistot: Selvitetään mahdollisuudet toimia maaseudun kulttuuritoiminnan kehittäjinä.

Kulttuuriyrittäjyys

- Oma toimenpideohjelma vahvistamaan käsityön asemaa kannattavana työnä.
- Yrityshautomoverkosto osaamisen tuotteistamiseen ja kaupallistamiseen.
- Kulttuurisidonnaisen yritys ja palvelutoiminnan kehittäminen mm. hyvinvoinnin, kulttuuri- ja liikuntamatkailun ja luonnon virkistyskäytön tulosalueilla.

Omaehtoinen kulttuuritoiminta

- Alueellinen verkosto osallistavan kulttuuritoiminnan alueellisen yhteistyön tehostamiseen.
- Kulttuuri ja hyvinvointialan yhteistyön kehittäminen tukemalla järjestökentän toimintaedellytyksiä.

Kulttuuriympäristö

- Ympäristöhallinnon kulttuuriympäristön suojelu ja hoito aluetasolle.
- Kunnallisten kulttuuriympäristöohjelmien laatimisen edistäminen kokoamalla jo valmistuneiden ohjelmien kokemuksista tietoa tueksi ohjelmien tekijöille. Laadukkaan kulttuuriympäristön arvon merkityksen korostaminen ihmisten voimavarana ja maaseudun imagoarvona.

d) Uudenmaan liitto: UUDENMAALIITON MAAKUNTASUUNNITELMA 2030 (luonnos 13.6.05)

Alla KEHU ry:n toiminta-aleen kannalta relevantteja otteita Uudenmaan maakuntasuunnitelmasta.

1. Asuminen

Strategia 1.2 Olemassa olevan asuntokannan ja asuinympäristön ylläpitoa sekä kehittämistä tehostetaan ja esteettömyyttä parannetaan.

3. Hyvinvointi

Strategia 3.1 Sektorirajat ylittävän yhteistyön sekä ennaltaehkäisyyn avulla luodaan edellytykset terveydelle, hyvinvoinnille ja tasa-arvolle.

Strategia 3.2 Korkeatasoisella perusopetuksella ja monipuolisella kulttuuritarjonnalla rakennetaan vahva pohja hyvinvoinnille.

4. Infrastrukturi ja ympäristö

Strategia 4.1 Suunnittelussa ja rakentamisessa vaalitaan perinteisiä, arvokkaita ja merkittäviä uusmaalaisia kulttuuriympäristöjä ja luonnonalueita. Ratkaisussa otetaan huomioon rakennuskannan ajallinen kerroksellisuus ja alueelliset ominaispiirteet, maaseudun elinkeinotoimintojen edistäminen ja monipuolistaminen sekä saariston elinolojen turvaaminen. Toimenpiteillä varmistetaan kattavan virkistysalueiden ja viherkäytävien muodostaman verkoston säilyminen sekä edistetään Uudenmaan alueen luonto- ja kulttuurimatkailua.

Rakentamisen seurauksena pelto- ja metsämaa uhkaa kadota kasvavien taajamien lähialueilla. Luontokokemuksia täytyy hakea yhä kauempaa, jolloin liikkumistarve kasvaa. Vaarana on myös, että alueen menestystekijät katoavat, kulttuurimaiseman arvot kärsivät, kulttuurimatkailun mahdollisuudet vaikeutuvat.

Strategia 4.3 Ympäristöä ja infrastruktuurin kehittämistä koskevissa ratkaisuissa otetaan huomioon niiden haavoittuvuus ja varautumisen näkökulma.

Strategia 4.5 Kehitetään yhteistyössä vesiensuojelun ja jätehuollon ratkaisuja.

LIITE8

MÄÄRÄLLISET TAVOITTEET (sekä TE-keskukset että toimintaryhmät täyttävät oman ohjelmansa perusteella) Muissa: 313, 321, 331,						
uudet työpaikat	123	124	311	312	muissa	yhteensä
kpl	1	0	1	15	2-3	20
josta naisia				5	1	josta naisia 6
josta nuoria alle 30 v				2		josta nuoria alle 30 v 2
htv	1	0	1	20	3-4	25
josta naisia				7	1	josta naisia 8
josta nuoria alle 30 v				3		josta nuoria alle 30 v 3
säilytetyt/uudistetut työpaikat	123	124	311	312	muissa (431)	yhteensä
kpl	0	0	1	3	4	8
josta naisia				1	2	josta naisia 3
josta nuoria alle 30 v						josta nuoria alle 30 v
htv	0	0	1		8	
josta naisia					4	josta naisia 4
josta nuoria alle 30 v						josta nuoria alle 30 v
uudet yritykset, kpl	123	311	312			yhteensä
	0-1	0-1	10			10-12
josta naisten	0	0	3			josta naisten 3
josta nuorten alle 30 v	0	0	1			josta nuorten alle 30 v 1
Koulutettujen määrä, hlöä	111	331	muissa			yhteensä
	0	300	50			350
josta naisia	0	150	20			josta naisia 170
josta nuoria alle 30 v	0	50	10			josta nuoria alle 30 v 60
Uusia tuotteita/tekniikoita tuottavien yritysten lkm	121	123	124	311	312	yhteensä
	0	0	0	0-1	2	2-3
Uusia tuotteita/tekniikoita, kpl	123	124	311	312		yhteensä
	0-1	0	0-1	3-5		4-6
Palveluiden määrä alueella kpl	311	312	321			yhteensä
-uudet	0-1	5	2			7-8
-säilytetyt	0-1	2	1			3-4
Tiedotus- ja aktivointitilaisuuksien lkm	331	341?	431	muissa		yhteensä
(ks. huomautus alla)	15		12	0-2		27-29
-ja niihin osallistuneet hlöt						yhteensä
	300		200	40		540
josta naisia	120		50	10		josta naisia 180
josta nuoria alle 30 v	50		20	2		josta nuoria alle 30 v 72

Alueellisesta (TE-keskus)/paikallisesta (toim.ryhmä) ohjelmarahoituksesta kohdistuu yritysrahoitukseen, % -arvio	20
Alueellisesta (TE-keskus)/paikallisesta (toim.ryhmä) ohjelmarahoituksesta kohdistuu kehittämishankkeisiin, % -arvio	80

Yllämainittujen tietojen lisäksi toimintaryhmiä pyydetään täyttämään myös alla olevan taulukon tiedot

Paikallisten toimintaryhmien kautta rahoitetut ohjelmaan maaseudun keh.ohjelmaan liittyvät hankkeet, lkm-arvio	
• toimintalinja 1	3-5
• toimintalinja 2	3-5
• toimintalinja 3	90
Yhteensä	
Paikallisten toimintaryhmien hankkeista kansainvälisiä hankkeita, lkm-arvio	3-5

HUOM!: Tiedotus-, aktivointi- ja koulutustilaisuuksiin ei lasketa tavanomaisiin yksittäisten hankkeiden hankesuunnitteluun tai –neuvontaan liittyviä käyntejä, joita voi vuosittain olla n. 50 (à 26hlöä). Uudet tekniikat, tuotteet tai palvelut voidaan tulkita olevan alueellisesti uusia.

LAADULLISET TAVOITTEET (avaisanat)

	Avaisanat (toimii valintakriteerinä)	Hyöty
Maaseutu- ja maatalousyrittäjien lukumäärä säilyy tai kasvaa. Vahvistetaan KEHUn roolia välittäjä-organisaationa kaupunkilaisten ja tuottajien välillä sekä luodaan kohtaamismahdollisuuksia	Maaseudun ja kaupungin vuorovaikutus, osaaminen	yrittäjät/Tuottajat/kyläyhdistykset/kaupunginosayhdistykset
Erityisesti nuorison ja lasten maaseututietoisuutta kasvatetaan ja luodaan uusia yhteyksiä	Maaseututieto, -osaaminen	Nuoriso, koulut, koti, liikuntaseurat, 4H
Kylien elävöitetään palveluilla, pienimuotoisella liiketoiminnalla ja talkoohengen kohottamisella.	Toiminta ja tekeminen	Asukkaat
Kylätoiminta vilkastuu ja kokoaa alueen vanhat ja uudet asukkaat yhteen, yhteisöjen koheesio yhteistoiminta lisääntyy.	Sosiaalinen pääoma, verkosto	Vanhat ja uudet asukkaat
Asukkaat, yhdistykset ja maanomistajat saadaan mukaan omaehtoiseen ympäristönsuojelutyöhön.	Ekologisuus, ympäristötietoisuus, viihtyvyys	Asukkaat, yhdistykset ja maan/metsänomistajat
Uusia yritysmaalle työllistämiseen: mm. pienasiakkaiden yhteensovittaminen ja monialayritykset.	Työpaikat, innovaatiot, yhteistyö	Yrittäjät maaseudulla
Maaseutukulttuuri, maatalousmaisemat ja perinnerakennukset sekä alueen historia säilyvät tuleville sukupolville	Säilyminen, suojeleminen, tieto	Kaikki
Saadaan luotua kansainvälisiä yhteyksiä alueen toimijoille.	Verkostot, tietotaito, oppiminen	Yrittäjät, nuoriso, kylät

KYLÄT: KEHU-alueen kylien ja kyläyhdistysten toimintaedellytykset ovat parantuneet. Vanhat ja uudet asukkaat ymmärtävät toisiaan paremmin. Yhteistyö yhdistysten välillä ja kuntiin päin on lisääntynyt. Tiedonkulku kylässä, kyliin ja kyliltä on parantunut. Maaseutukulttuuria ja -identiteettiä on onnistuttu säilyttämään ja suojelemaan.

Ympäristö: Toimenpiteiden tuloksena vesistöjen tila paranee, maisemat avartuvat, pusikoituminen vähenee ja ympäristötietoinen virkistyskäyttö lisääntyy. KEHU-alueen ympäristö/luontotietous lisääntyy tiedottamisella ja yhdessä tekemällä. Tieto vesipuitedirektiivin vaatimuksista laajaa.

Yrittäjyys: Tavoitteena on asumisen, ympäristön, viihtyvyyden, kulttuurin ja matkailun aloilla synnyttää ja/tai kehittää innovatiivisia, kestävällä pohjalla olevia yrityksiä. Yleisten kehittämishankkeiden tulee tukea samaa tavoitetta. Hyödyn tulee kohdentua kentälle hakijasta riippumatta.

Kansainvälisyys: alueen vahvuuksia on osattu hyödyntää, osaaminen ja kiinnostus kansainväliseen toimintaan on lisääntynyt niin yritys- kuin asukas- ja yhdistyskentällä, yhdistyskentällä kuin asukas- ja yhdistyskentällä. Tietotaito sekä eri kulttuurien tuntemus lisääntyy. Toimintaryhmien välinen yhteistyö on lisääntynyt.

LAADULLISET MITTARIT: Laadullisessa mittauksessa hyödynnetään mm. sosiaalisen tilinpidon tutkimuksia. Elinoloihin, ympäristöön ja tasa-arvoon liittyviä asioita seurataan.

